

Національна спілка краєзнавців України

Вінницька обласна організація
Національної спілки краєзнавців України

З ЛЮБОВ'Ю ДО МАЛОЇ БАТЬКІВЩИНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ОРГАНІЗАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ
КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ
(2022 р.)
(ЗАПИСКИ З ЩОДЕННИКА)**

Книга 7

Вінниця
2023

УДК 398 (477.440)

Г 17

Загальна редакція **О. П. Рєнта**, голови Національної спілки краєзнавців України, члена-кореспондента НАН України, доктора історичних наук, професора, заступника директора Інституту історії України НАН України.

З любов'ю до малої батьківщини: діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України (2022 р.) (Записки з щоденника): Книга 7 / Автор-упорядник **С. Д. Гальчак**. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2023. – 160 с; іл. – 12 с.

У книзі йдеться про діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, краєзнавців області в 2022 р.
Для широкого кола читачів.

На знімках, розмічених на першій сторінці обкладинки: (вгорі) голова НСКУ Олександр Рєнт із лауреатами Премії імені академіка Петра Тронька вінничанами Сергієм Гальчаком та Сергієм Таранцем; (внизу) історико-краєзнавча конференція «Хмельницький край на мапі України», приурочена 660-річчю м. Хмельника; на останній сторінці обкладинки: реакція вінничан на віроломне вторгнення путінської росії в Україну.

ISBN 978-617-7230-46-2

© Гальчак С. Д., 2023.

© ПП Балюк І. Б., 2023.

2022 р.

4 січня 2022 р.

«Зійшла зоря ясная». Презентація книги під такою назвою відбулася у виставковій залі Вінницького обласного центру народної творчості. Її упорядник – заслужений діяч мистецтв України Ольга Бабошина. Видана вона за сприяння управління культури і мистецтв Вінницької обласної державної адміністрації та обласного центру народної творчості. Присвячена композитору Миколі Леонтовичу, який подарував український «Щедрик» світовій спільноті. Про те, що у ній відтворено різдвяні традиції подолян, наголошували у своїх виступах начальник управління культури і мистецтв Ольга Дернова та директор обласного центру народної творчості, заслужений працівник культури України, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна Цвігун. Чарівності презентації додавав пісенний супровід у виконанні хорového колективу студентів Вінницького фахового коледжу мистецтв імені Миколи Леонтовича.

5 січня 2022 р.

Вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов, виступаючи на телеканалі «ВІТА», повідав глядачам, що бачить Вінницю як центр культури та туризму. Він, зокрема, наголосив, що наразі в місті завершують реконструкцію приміщення на вул. Соборній, 89 для туристичного хабу. Серед туристичних новинок минулого року – започаткування проекту Camino Podolico – Подільського шляху святого Якова за моделлю всесвітньо відомого маршруту Camino de Santiago; що Вінниця взяла участь у міжнародному гастрономічному ярмарку «Foire de Dijon» (Франція), де Україна була представлена вперше. Популяризували місто над Бугом п'ять вінницьких підприємств.

Також минулого року завершено другий етап ремонтно-реставраційних робіт музею-садиби М. Коцюбинського, проведено

архітектурний конкурс «Коцюбинський вдома» на кращу проектну пропозицію ревіталізації території навколо літературно-меморіального музею із прилеглою площею, виконано благоустрій території Замкової гори.

У цьогорічних планах – відкриття туристичного хабу, оновлення експозиції музею М. Коцюбинського, проведення двох гастрономічних фестивалів подільської кухні, розробка проектно-кошторисної документації на реставрацію пам'ятки архітектури «Садиба Львовича» на вулиці Симона Петлюри, де розміститься майбутній «Музей Вінниці», а також проекту на реконструкцію концертної зали «Райдуга» та благоустрою площі біля пам'ятника Михайлу Коцюбинському. Серед інших завдань – продовження реставрації пам'ятки архітектури «Житловий будинок залізничників», початок робіт з приведення до «екскурсійного» стану «Особняка капітана Длуголенського»...

5 січня 2022 р.

Василь Семенович Стус – поет, літературознавець, філософ, співторець сучасного українського відродження, український інтелегент, громадянин-патріот, політв'язень, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка, Герой України...

Народився 6 січня 1938 року в селі Рахнівка Гайсинського району Вінницької області. Автор поетичних збірок «Зимові дерева» (1970), «Свіча в свічаді» (1977), «Палімпсести» (1986), «Дорога болю» (1990), «Під тягарем хреста» (1991), «І край мене почує» (1992), «Вечір. Зламана віть» (1999) та ін.

У 2002 році у Вінниці йому було встановлено пам'ятник. В 2019 році в Україні створено художній біографічний фільм про поета «Птах душі» або «Заборонений». У Києві, Харкові, Одесі, Вінниці, Івано-Франківську, Краматорську та інших містах України є вулиці, що носять його ім'я.

Твори Василя Стуса введено до шкільної програми з української літератури. У 1989 році засновано премію імені Василя Стуса.

Для Вінниччини постать Василя Стуса є гордістю та взірцем. Читаючи його твори, вчися патріотизму, любові до своєї Батьківщини, великої любові до свого народу. Василь Стус належить до

тієї славної плеяди імен, без яких важко уявити собі вершинні досягнення української літератури ХХ століття.

До цьогогорічних Стусівських читань, що стають традиційними, працівники відділу краєзнавства (завідувачка – член Національної спілки краєзнавців України Оксана Антонюк) Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Климента Тімірязєва підготували книжкову виставку-пам'ять «Я прийду на Святвечір між людьми...», присвячену вшануванню пам'яті видатного земляка. На виставці представлено більшість видань творів письменника, а також стусознавчі дослідження науковців Вінниччини, вчених Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Донецького національного університету імені Василя Стуса.

6 січня 2022 р.

Представники колективу викладачів та студентів Стусівського університету разом із колегами з Українського інституту національної пам'яті, працівниками Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені К. А. Тімірязєва, літераторами, краєзнавцями міста над Бугом зібралися на площі Василя Стуса аби вшанувати пам'ять, непересічну долю Героя України, поета, письменника, літературознавця, правозахисника Василя Семеновича Стуса.

Його ім'я носить університет, який із окупованого Донецька, де тривалий час мешкав видатний уродженець Вінниччини, перебрався до Вінниці.

«Василь Стус народився на Святвечір далекого 1938 року в с. Рахнівка Вінницької області. Однак становлення його громадянської позиції, що, зрештою, привела до рішучого усвідомлення: «Бути радянським громадянином – значить бути рабом...», – відбулося на Донеччині. Геніальний поет, літературознавець, перекладач творів Рільке і Гете, правозахисник і свідомий громадянин Української держави, що ще не постала на той час на політичній карті світу, Василь Стус свого часу, як і сьогоднішні студенти нашого університету, відвідував лекції та семінари, бібліотеку тодішнього Сталінського педінституту», – зазначила Ірина Зайченко, прорек-

тор з науково-педагогічної та соціальної роботи згаданого закладу вищої освіти.

Тетяна Орехова, декан економічного факультету, розповіла про містичне поєднання долі Василя Стуса та його Альма-матер, що носить ім'я поета з 2016 року.

Відома стусознавиця, доцент філологічного факультету Дон-НУ імені Василя Стуса Ольга Пуніна зупинилася на спогадах політ'язнів, коли в таборі далекої Мордовії (Російська Федерація) вони вирішили «заколядувати Василю», а також зачитала поезію митця, присвячену цьому періоду.

З теплими словами про славетного земляка, Героя України, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка відгукнулись також учасники урочистостей Почесний краєзнавець України, директор Вінницької комунальної установи «Видавничий дім «Моя Вінниччина», редактор журналу «Вінницький край», голова Вінницької обласної організації Національної спілки письменників України Вадим Вітковський та член Національної спілки краєзнавців України, директор Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені К. А. Тімірязєва Лариса Сенік.

Одночасно в Фейсбуці на сторінці Стусівського університету з'явився допис:

«Донецький національний університет імені Василя Стуса пишається кожним із тих, хто присвятив життя служінню українському народові, нації, рідному краю. Не забуваймо імена наших випускників-добровольців, полеглих в боях за незалежність України під час російсько-української війни, Едуарда Шахова, Юрія Матушачака... Будьмо гідними імені Васля Стуса – Героя України, людини непересічної долі, дуже схожої на віхи історії нашого університету...».

13 січня 2022 р.

У Вінниці в кінотеатрі «Родина» відбулася прем'єра кінострічки «Микола Леонтович та його «Щедрик»», присвяченої 100-річчю з дня виконання всесвітньо відомого твору в найбільшому концертному залі Нью-Йорка «Карнегі Хол».

Ідея створити кінострічку належить вінницькому режисеру-краєзнавцю Василю Медяному. Вона народилася після його поїздки на Різдвяні свята у 2015 році до США, де на кожному кроці звучали відомі акорди «Щедрика», але ніхто не знав справжнього автора цього шедевру.

«Вкласти всю історію в короткі метри фільму дуже складно, але ми постарались показати основне. Головна ідея картини полягала в тому, щоб донести людям за кордоном і в Україні, що Микола Леонтович – велика постать в історії людства. Він був дуже старанною людиною і багато працював, щоб ми мали такий твір. Співаючи колядки та щедрівки, ми згадуємо його. З ідеєю створити стрічку про Леонтовича та його «Щедрик» ми прийшли до міської ради. І нас підтримали», – розповів Василь Медяний.

Картина знята вінницькою студією Swit Video Production. Вона створювалася впродовж трьох років. За цей час довелося дослідити багато локацій та документів, пов'язаних із життям славетного композитора. Під час зйомок фільму були задіяні як вінницькі історики та краєзнавці, які вивчають творчість Леонтовича, так і зарубіжні дослідники, зокрема з Канади та США.

У фільмі знімалися актори Вінницького музично-драматичного театру імені М. Садовського. Головну роль – Миколи Леонтовича – досить вдало зіграв культурний діяч, священник Назарій Давидовський.

15 січня 2022 р.

У с. Михайлівка Мурафської сільської територіальної громади відбулася презентація краєзнавчих книг «Католицький Храм Святого Архистратига Михаїла у Михайлівці Мурафській» та «Михайлівка Мурафська – наша історія жива» Почесного краєзнавця України, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Анатолія Нагребецького. У ній взяли участь голова Вінницької обласної ради Вячеслав Соколовий, заступник декана історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, кандидат історичних наук, доцент Інна Мазур, секретар Шаргородської міської громади Катерина Кедик, мурафський

сільський голова Олег Літвіненко, місцевий підприємець-меценат Михайло Івасько, настоятель Михайлівської парафії святого Архангела Михаїла, отець Андрій, представники освітянської спільноти Мурафської громади, мешканці села Михайлівки.

Виступаючи широко подякували невтомному Анатолію Никифоровичу за значний внесок у літопис Шаргородщини.

20 січня 2022 р.

З нагоди життєвого ювілею, 60-річчя від дня народження, за вагомий особистий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини Почесною грамотою Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України нагороджено Романюка Івана Мироновича – члена Національної спілки краєзнавців України, доктора історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

20 січня 2022 р.

До Дня Соборності України на офіційному вебсайті Державного архіву Вінницької області оприлюднено підготовлену архівістами-краєзнавцями тематичну виставку «Соборність. Погляд крізь роки», основу котрої склали газетні публікації 1919 та 1942 років.

Одна із новинок презентованої експозиції – газета «Україна» за 19 січня 1919 року, в якій вміщено оголошення про доленосну подію 20 січня на Софіївській площі в Києві.

«В понеділок, 20 січня, в 11 год. дня на Софіївській площі відбудеться проголошення акту про злучення Східної і Західної Українських Народніх Республік. Після цього Директорія разом з представниками Галичини відбуде до міського оперного театру для відкриття Трудового Конгресу», – зокрема, йдеться у ньому.

Особливу увагу привертає часопис «Селянська громада», читачкою аудиторією якого були селяни, робітники і козаки, що вийшов друком 19 жовтня 1919 р. у Вінниці. На його першій сторінці опубліковано присягу Директорії та війська УНР на вірність Українській державі, котра може служити певним дороговказом й нині:

«Народе України!

З давніх давень випало Тобі на долю тяжкою боротьбою захищати свої права, щоби нарівні з другими народами світа провадити вільне, незалежне життя. З дикого сходу сунули на землю Твою орди хижаків, грабували добро Твоє, дітей Твоїх забирали та вивозили їх в чужі краї, де томили в тяжкій неволі. Витрачаючи в боротьбі з лихими ворогами сини Твої, тим самим захищав Ти від диких хижаків своїх сусідів з заходу.

Ти виснажував сили Свої, а сусіди Твої зміцнювалися під Твоїм захистом і наче глум користувалися твоею долею, нападали на Тебе, грабували Тебе знову, і як що не узвозили дітей Твоїх в чужу сторону, то робили їх рабами на рідній землі. Не раз бував Ти поневолений ворогом, оселі Твої були знищені, знищена була Твоя доля, зневажена була Твоя віра, Твоя народність, і – втративши Свою державність – в тяжкому ярмі переходив Ти з-під влади одного народу до другого, та ніколи не покладав Ти рук. Невпинною працею Ти знову відновлював Свій добробут, а сини Твої, славні Лицарі-Козаки знову і знову бралися за зброю, виганяли насильників з рідного Краю, здобували собі Волю і Славу, що гучною луною котилася по усьому світі. Прогнавши ворогів, Ти став вільним народом і на захист прав своїх, в часи славного козацтва, відновив державу свою і ніхто не смів Тобі нищити добро Твоє. Вільним став Ти на рідній землі, бо вигнав панів-гнобителів.

Та прийшла на Тебе з півночі друга неволя – московська, мало не на 300 літ запрягли Тебе в ярмо московські пани. Іх московський цар завів панщину на Вільній Україні. Нагаї царських прислужників приучали Тебе до покірности, примушували забути, що Ти вільний нарід, рівний з другими народами, що Ти є хазяїн власної землі, а кращі сини Твої гинули в тюрмах та в холодному Сибіру.

Але тепер, коли всі поневолені народи визволяються з-під панування насильників і збройно здобувають собі волю, піднявся й Ти, великими зусиллями розбив кайдани неволі, і прагнеш вільного господарювання на своїй рідній землі, бо вигнавши тих, кого московські царі посадили панувати над Тобою, повернув Собі землю, яку загарбали пани в Твоїх прадідів. А щоби захистити Свої права, щоби не дати знову ворогам поневолити Тебе, знову нищи-

ти Твоє добро й відібрати у Тебе Твою землю, щоби не дати ворогам зробити Тебе наймитом у рідній хаті, сини Твої будують на ново власну Державу – Українську Народню Республіку.

В ній найдуть собі мирне й рівне співжиття всі народи, що на селяють Україну.

Ще не все зроблено, ще й досі навкруги чорною хмарою обліпили Тебе большевики – комуністи та поміщицькі синки – Денікінці. Й ті і другі хочуть панувати над вами, зброєю та неправдою хочуть вони так скувати нас, щоби весь вік свій ми працювали на них, а вони панували над нами, в бенькетах пропивали-би наш хліб, щоби в тяжкій роботі ми забули про те, що й ми люди, а вони б глузували з нас.

НАРОДЕ УКРАЇНИ! Віддаючи сили свої на боротьбу за долю Рідного Краю, сьогодні ми приносимо прилюдну, урочисту обітницю, вірно служити Своєму Народові, не припиняючи боротьби, поки не звільнимо нашу Україну від всіх ворогів, доки знеможений народ наш не стане на певний шлях спокою й добробуту, доки під захистом міцної республіканської влади не стане він вільним господарем в Рідному Краю і доки не закріпить здобуту землю і Волю. І не покладемо рук доти, доки не дамо Народові можливости зібрати вільними голосами вибране всенародне представництво і встановити постійне представництво.

В підтвердження цього ми приводимо до такої присяги Народніх Міністрів, і всіх урядових осіб, а Тебе, державний вільний і славний Народе, закликаємо до одностайної з нами напруженої праці і зусилля, бо тільки тоді ми будемо достойними на вільне і славне державне життя, коли всі як один станемо на здобуття і захист його.

Хай же не буде коло нас ворогів, які прикриваються облесною личиною друзів народніх. Хай не буде коло нас зрадників. Хай не буде ганебних самолюбів, які дбають лише про своє добро, забуваючи про добро народне.

Хай живе Вільна Українська Народна Республіка.

Хай живе Вільний Народ України на своїй землі.

Голова Директорії **Петлюра.**

Член **А. Макаренко.**

Член-секретарь **Ф. Швець**.

Кам'янець-Подільський 14-го жовтня 1919 року».

Заслуговують на увагу публікації й в газеті «Вінницькі вісті» за 1942 рік, в яких йдеться про заходи до «Свята Самостійности України» та віддначення чергової річниці бою під Крутами. Як і публікації в інших експонованих періодичних виданнях.

20 січня 2022 р.

На Центральному мосту у Вінниці до Дня Соборності України активісти, в тому числі краєзнавці, утворили «живий ланцюг Соборності», який є символом єдності людей на сході та заході України. Традиційно усі тримали в руках державний прапор України, демонструючи єдність духу у боротьбі за волю, її суверенітет та незалежність.

20 січня 2022 р.

Напередодні Дня Соборності України названо лауреатів Всеукраїнської премії імені Якова Гальчевського «За подвижництво у державотворенні». У когорті нагороджених, у номінації «Громадський діяч», – Володимир Савович Горлей (м. Жмеринка), член Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України.

Нагадаємо, що премія імені Якова Гальчевського заснована на честь нашого земляка, полковника Армії УНР Якова Гальчевського, що був родом із села Гута-Літинська (нині: с. Малинівка) на Вінниччині. До речі, лауреаткою цієї премії за 2021 рік у номінації «За допомогу Українській державі» стала колишня президентка Литви Даля Грибаускайте.

Щиро вітаємо Володимира Савовича із заслуженою високою відзнакою!

20 січня 2022 р.

До Дня Соборності у Мурованих Курилівцях проведено низку історико-патріотичних заходів. Зокрема, відбулося урочисте від-

криття меморіальної дошки, встановленої на фасаді адміністративної будівлі Мурованокуріловецької селищної ради на честь уродженця селища, українського громадсько-політичного діяча доби УНР, губернського комісара Волині та Поділля Федора Сумневича.

Потім мешканці населеного пункту та гості були свідками реконструкції бою під Снітковим, що стався в листопаді 1920 р. між арміями УНР та Червоної Росії. Відтворили його члени громадських організацій «Вінницьке історичне товариство», «Жива історія».

22 січня 2021 р.

У День Соборності України в с. Корделівці теперішнього Хмільницького району відбувся фестиваль колядок та щедрівок «Колядуй, моя родино!». Він став символом об'єднання людей різних професій, різного віку та уподобань, яких об'єднала любов до України, української пісні та традицій. Понад дві години на сцені сільського будинку культури звучали сучасні, давно забуті і навіть авторські колядки та щедрівки.

Глядачі не шкодували оплесків для численних виконавців: господарів – народного аматорського хорового колективу «Співоча родина», народного аматорського ансамблю української пісні «Кумасеньки», аматорського вокального гурту «Чарівниці»; аматорського фольклорного ансамблю «Веселки» та аматорського ансамблю української пісні «Оксамит» із Черепашинець; викладачки Київського національного інституту культури і мистецтва Ірини Прядун; літературно-музичного об'єднання «Уладівський край» з Уладівки; творчого колективу з Дружелюбівки; аматорського фольклорного ансамблю «Вишиванка» з Лісової Лисіївки; народного аматорського фольклорного ансамблю «Журавка» з Павлівки; народного аматорського театру сатири та пісні «Вінок Руданського» з Хомутинів; аматорського фольклорного ансамблю «Жартівниці» з Котюжинець; аматорського театрального колективу «Українські візерунки» з Глинська; аматорського ансамблю української пісні «Водограй» із Сальника; аматорського хорового колективу «Надія» з Нової Греблі; аматорського ансамблю української пісні

«Водограй» з Малих Кутищ; аматорського ансамблю української пісні «Деснянка» з Польової Лисіївки; аматорського ансамблю української пісні «Цвіркова криниця» з Мирного; народного аматорського ансамблю української пісні «Рута-м'ята» з Радівки; народного аматорського ансамблю української пісні «Жартівниці» з Переорок.

Новорічно-різдвяні свята закінчилися, але незгасимими є українські традиції та українська пісня, які передаються із покоління до покоління.

23 січня 2022 р.

У селі Марківка, де в ніч на 23 січня 1921 року трагічно загинув український композитор Микола Леонтович, проведено пам'ятні заходи. Біля могили хорового диригента зібралися представники музейної спільноти, інтелігенції та місцевої влади. Панахиду відслужив настоятель Марківського храму Святих Косьми і Даміяна протоієрей Михайло Кушнір. Гості та запрошені поклали квіти до підніжжя могили Миколи Леонтовича, згадали його теплими словами.

26 січня 2022 р.

Як повідала у сьогоднішньому номері газети «Вінниччина» директор літературно-меморіального музею Володимира Забаштанського (с. Браїлів), член Національної спілки краєзнавців України Надія Слободенюк, у Браїлові відбувся Перший фестиваль християнських колядок.

У старовинне подільське містечко Браїлів на запрошення релігійної громади церкви апостола Андрія Первозваного на чолі з протоієреєм Леонідом з'їхалося багато колективів із Вінницької області. Це був не просто пісенний фестиваль, це було свято єднання сердець, єднання душ і помислів наших, свято любові, радості та зустрічей. Душевно, емоційно, з українським колоритом пройшло воно.

У неповторній, доброзичливій атмосфері, з духовним настроєм і відчуттям радості від Різдвяних свят спілкувалися між собою

представники різних релігійних конфесій: православні християни, римо-католики, протестанти. В єдиній любові до Бога об'єдналися дорослі і діти, люди різних професій, різного віку та статі. Кожен отримав масу вражень від широкої палітри колядок – настільки їх було багато. Адже кожен колектив привіз ті унікальні колядки, які співають у них на батьківщині. Саме вони, колядки, додали різдвяного настрою учасникам та глядачам святкового дійства.

Староста Браїлівського старостинського округу Ростислав Сваричевський щиро привітав усіх гостей фестивалю, у тому числі учасників седмичного хору Свято-Преображенського кафедрального собору (м. Вінниця), учасників хору Хрестовозвиженського храму разом із протоіреєм Василем (с. Станіславчик Станіславчицької ТГ), учасників хору храму святих безсрібників Косми і Даміана разом із протоіреєм Миколою (с. Тарасівка Северинівської ТГ), представників римо-католицької громади разом з отцями Михайлом та Юзефом (сміт Браїлів Жмеринської ТГ), учасників хору храму святого Василя Великого разом із протоіреєм Іваном (с. Могилівка Гніванської ТГ), представників релігійної громади християнської церкви «Джерело надії» разом із настоятелем пастором Юрієм Нартовським (с. Олексіївка Станіславчицької ТГ), учасників хору храму святого Дмитрія Солунського (с. Будне Шаргородської ТГ), учасників хору храму апостола Андрія Первозваного разом із протоіреєм Леонідом (сміт Браїлів Жмеринської ТГ), учасників літературно-музичного гурту «Берегиня» під керівництвом Ніни Матвійчук (сміт Браїлів) та учасників духового оркестру Браїлівського будинку культури під керівництвом Віталія Тодосюка.

Щирі новорічні та різдвяні вітання, святкові віншування, народні пісні, вірші, урочисте звучання оркестру злилися воедино... Це була божествена краса. Кожен учасник фестивалю – від маленького колядника до сивочолої, що пережила море тривоги, найстарішої жінки, – вкладала у спів свою душу. Фестиваль черговий раз нагадав учасникам про їх українське коріння, повернув їх до витоків національної культури, звичаїв, традицій, успадкованих від попередніх поколінь. Адже колядка є тією енергетичною ниточкою, котра зв'язує минуле з майбутнім. Вона живе в душах народу і в часи життєвих негараздів, і у спокійні мирні роки, гурту-

ючи навколо себе українців заради спільних молитв за мир, здоров'я, злагоду і єдність.

Завершився захід спільною колядою «Нова радість стала».

Надія Слободенюк висловила сподівання, що надалі фестиваль колядок у Браїлові стане традиційним.

29 січня 2022 р.

Сьогодні Україна вшановує пам'ять героїв битви під Крутами.

«Крути – одна з трагічних і водночас легендарних сторінок в історії українських визвольних змагань 1917 – 1921 року. Бій для українського народу став символом героїзму та самопожертви молодого покоління в боротьбі за незалежність, – написав на своїй сторінці у Фейсбучі Почесний краєзнавець України, вінницький міський голова Сергій Моргунов. – Багато учасників бою лишилися безіменними. Але їхня рішучість і відвага стали символом української ідеї.

Крути – це ще одна драматична сторінка в боротьбі за вільне майбутнє. І бій за Україну триває. Нам варто зібрати усю силу і волю в кулак, згуртуватись і бути єдиною могутньою нацією. Весь світ вже зрозумів, що ми не дозволимо іншим творити нашу історію. Тому що, як і 104 роки тому, так і сьогодні, готові стояти за свою землю до кінця».

31 січня 2022 р.

З нагоди життєвого ювілею, 60-річчя від дня народження, за вагомих особистий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини Почесною грамотою Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України нагороджено Косаківського Віктора Афанасійовича – члена Національної спілки краєзнавців України, кандидата історичних наук, доцента кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

8 лютого 2022 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак надіслав голові конкурсної комісії Літинської селищної ради рекомендаційного листа, в якому висловив підтримку членів Національної спілки краєзнавців, очільниць музеїв Віри Авксентіївни Ткач (Літинський краєзнавчий музей імені Устима Кармалюка) та Оксани Володимирівни Голованюк (с. Дяківці, музей Михайла Стельмаха) як досвідчених, фахово підготовлених музейниць.

11 лютого 2022 р.

Шістдесят років тому вийшла друком книга 37-річного на той час співробітника КДБ Івана Авксентійовича Безуглого «Тайны «Вервольфа»», в котрій він вперше в тодішній радянській літературі повідав про лігво Гітлера під Вінницею. І. А. Безуглий, який з 1953 р. жив у Вінниці, працював в управлінні КДБ СРСР у Вінницькій області, а з 1966 р. до виходу на пенсію завідував архівним відділом Вінницького облвиконкому (помер 13 липня 1995 р.), як ніхто інший, мав право на цю розповідь не тільки як дослідник, в руках якого було безліч архівних доказів, але й як свідок. У перший же день визволення Вінниці від фашистів у березні 1944 р. він побував на ставці в Коло-Михайлівці, описав те, що бачив...

12 лютого 2022 р.

У газеті «День» (№ 9 – 10, 11 – 12 лютого 2022 р.) з'явилася публікація авторства Олесі Шуткевич про те, що «легендарне піаніно, на якому композитор Микола Леонтович за життя виконував «Щедрик» та оперу «Євгеній Онегін», а також килим з батьківської хати передали на реставрацію до Національного науково-дослідного реставраційного центру України».

Далі слова авторки:

«Проведення реставраційних робіт стало можливим завдяки гранту, який виграв Вінницький обласний краєзнавчий музей від Посольства США зі збереження культурної спадщини (Фонд

AFCP). Його бюджет становить майже 28 тисяч доларів. За ці кошти упродовж двох років реставратори працюватимуть над відновленням раритетних музейних експонатів. На складну реставрацію чекає інструмент, пошкоджений короїдом, та килим, котрий знищила міль. Доправили музейні предмети у столицю спеціальним транспортом, який займається перевезенням особливо цінних предметів, та з усім дотриманням процедур... Музейники визнають, що до наших днів дійшло не багато речей Леонтовичів. Чимало з них були втрачені в силу різних причин.

А чорне піаніно XIX століття, клавіш якого торкалися руки композитора, – це, без сумніву, найцінніший експонат із колекції. Попри роки, інструмент досі продовжує звучати, а після реставрації заграє з новою силою. Щоправда, на концертах його точно використовувати не будуть, бо це вже не просто музичний інструмент, а меморіальна національна спадщина.

Легендарне піаніно Миколи Леонтовича виготовлено 1896 року. На ньому вчилися грати діти брата Миколи Леонтовича Олександра і сестри – Марія, Вікторія, Олена. Інструмент, як каже директор Вінницького обласного краєзнавчого музею Катерина Висоцька, був дорогим (на нинішні гроші коштував би не менше 5 тисяч доларів) і дозволити собі його могли лише заможні родини. Після вбивства композитора його кілька разів намагалися вилучити. В архівах збережені численні листи від Товариства з вшанування пам'яті Леонтовича до різних інстанцій, у яких вони висловлюють прохання залишити інструмент у родині композитора. Як уточнює Катерина Висоцька, звернення датуються різними роками, що свідчить про декілька спроб забрати раритетний інструмент, та, на щастя, піаніно таки залишилось у Тульчині, в меморіальній квартирі композитора. До Марківки його передали у 1977 році, коли там уперше створювався музей композитора з нагоди 100-ліття від дня його народження...».

16 лютого 2022 р.

В Україні вперше відзначено День єднання. У Вінниці відбулася урочиста хода. На Замковій горі під гімн України піднято найбільший в області державний прапор. Прозвучала також молит-

ва за Україну. У заході взяли участь військові, містяни, в тому числі краєзнавці, керівники області та міста, студенти. Звертаючись до присутніх, Почесний краєзнавець України, вінницький міський голова Сергій Моргунов закликав усіх гуртуватися заради України:

«Гуртуймося родинами, громадами, народом. І хай це буде не одноденна акція, а єднання назавжди».

Адресуючи свої слова політикам, закликав їх забути про власні амбіції і виступити єдиною силою.

«Зараз найважливіше зберегти державу, захистити її кордони, продемонструвати нашим міжнародним партнерам, що ми єдині, як ніколи. Україна – це наш дім. Вінниця – наше рідне місто. І в наших силах консолідуватися заради майбутнього», – наголосив він.

Урочистості відбулися також у територіальних громадах області, закладах вищої освіти Вінниці, зокрема, у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського.

17 лютого 2022 р.

У Вінницькому обласному краєзнавчому музеї з нагоди відзначення Дня Героїв Небесної Сотні відбувся круглий стіл «Революція Гідності: вимір української ідентичності».

Модератори заходу: директор Вінницького обласного краєзнавчого музею, член правління обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Катерина Висоцька та кандидат історичних наук, доцент кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Анатолій Войнаровський.

Розпочинаючи роботу круглого столу, Катерина Висоцька зазначила: «Щорічно 20 лютого відповідно до Указу Президента України відзначають День Героїв Небесної Сотні. Серед Героїв Небесної Сотні – і наші земляки. Це люди, які повернули історію нашої держави в європейський вимір, але за це поплачували своїм життям. Герої Небесної Сотні, учасники Революції Гідності – це

продовжувачі традицій вояків Української революції 1917 – 1921 років, визвольних змагань періоду Другої світової війни, учасників дисидентського руху...».

«Серед Героїв Небесної Сотні троє уродженців Вінниччини: Максим Шимко, Леонід Полянський та Валерій Брезденюк. За громадянську мужність, патріотизм, героїзм, героїчне відстоювання конституційних засад демократії, прав і свобод людини, самовіддане служіння українському народу, виявлені під час Революції Гідності, всім трьом посмертно присвоєно звання «Герой України». Скільки б не минуло часу, я переконана, що людина живе, доки живе пам'ять про неї. Пам'ятаймо ж наших Героїв! Не дозвоľмо забути події Революції Гідності», – наголосила у своєму виступі директор Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю обласної державної адміністрації Світлана Василюк.

У роботі круглого столу взяли участь рідні вінничан-Героїв Небесної Сотні: мати Максима Шимка, представниця громадської організації «Родина Героїв Небесної Сотні» Зоя Кузьменко, мати Леоніда Полянського Людмила Полянська, рідні Валерія Брезденюка.

«Дуже боляче коли забувається подвиг наших рідних, нівелюється його значення. Є багато людей, які не усвідомлюють того, що теперішня Україна почалася з Небесної Сотні. Такого феномену як Небесна Сотня не було ніде. Поранені не кричали, не втікали, не було паніки. Люди мовчки йшли, прикриваючись щитами. Це були особливі люди, які вийшли на Майдан. Зараз багато хто каже, що то не були бойові дії. То була мирна демонстрація. Але ми повинні розуміти: у наших хлопців шансу не було, тому, що вийшли на Майдан з палицями в руках, прикриваючись дерев'яними щитами. Їх просто було розстріляно. Не кожен має таку силу волі і продемонструвати свою громадянську позицію, як це зробили Герої Небесної Сотні та учасники Майдану», – зазначила у своєму виступі Зоя Кузьменко.

У роботі круглого столу також взяли участь та виступили із доповідями Богдан Галайко, кандидат історичних наук, начальник Центрального міжрегіонального відділу Українського інституту національної пам'яті («Від Євромайдану до Революції Гідності»);

Володимир Сироватко, начальник відділу у Вінницькій області Міністерства у справах ветеранів, учасник Революції Гідності (*«Революція Гідності: погляд з середини»*); Олена Верлан-Кульшенко, співзасновниця громадської організації «Єдина родина Вінниччини», волонтерка (*«Гендерний дискурс Революції Гідності: до постановки проблеми»*); Олексій Струкевич, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри філології і гуманітарних наук Вінницької академії неперервної освіти (*«Героїзм і жертвність як складові української ідентичності»*) та інші.

18 лютого 2022 р.

На базі Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. А. Тімірязєва відбулася науково-практична конференція «Кость Широцький в українському історико-культурному просторі», організаторами якої стали згаданий бібліотечний заклад, Асоціація українських археологів, етнографів, істориків та музеєзнавців, Вінницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України, Хмельницький міський відділ Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України, Вінницький обласний центр народної творчості, Білоусівський ліцей та публічна бібліотека Тульчинської міської ради.

Вступним словом відкрили конференцію її модератор доктор історичних наук, член Національної спілки краєзнавців України Лілія Іваневич, директор Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. А. Тімірязєва, член Національної спілки краєзнавців України Лариса Сенік, директор Вінницького обласного центру народної творчості, заслужений працівник культури України, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна Цвігун.

Потім із доповідями та повідомленнями виступили заступник директора Білоусівського ліцею Тульчинської міської ради з виховної роботи, директор музейної кімнати К. Широцького Валентина Білокінь (*«Діяльність білоусівської громади у збереженні спадщини Костя Широцького»*), голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, заслужений працівник культури України, По-

чесний краєзнавець України Сергій Гальчак (*«У вдячній пам'яті науковців, краєзнавців»*), доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Почесний краєзнавець України Юрій Степанчук (*«Наукова творчість Костя Широцького в працях Лілії Іваневич»*), доктор історичних наук, член Національної спілки краєзнавців України Лілія Іваневич (*«З історії перевидання праць Костя Широцького»*), кандидат історичних наук, головний спеціаліст відділу інформації та використання документів Державного архіву Вінницької області, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Костянтин Завальнюк (*«Кость Широцький у світлі архівних документів»*), директор Тульчинського краєзнавчого музею Юрій Хмелевський (*«Кость Широцький і Тульчинщина: повернення видатного земляка»*), провідний методист Вінницького обласного центру народної творчості Жанна Дмитренко (*«На фестивалі «Кроковеє колесо» імені Костя Широцького у Білоусівці»*), провідний бібліограф відділу рідкісних і цінних видань Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. А. Тимірязєва Юлія Момотюк (*«Наукові праці Костя Широцького (1886 – 1919) з фонду відділу рідкісних і цінних видань Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тимірязєва»*), учитель історії Білоусівського ліцею Тульчинської міської ради Богдан Гриценко (*«Широцький К. В. в революційні 1917 – 1919 рр.»*) та ін.

Науковий захід супроводжувала книжкова виставка «Невтомний збирач друкованих скарбів», підготовлена фахівцями відділу краєзнавства.

22 лютого 2022 р.

З ініціативи члена Національної спілки краєзнавців України, директора комунального закладу «Краєзнавчий музей імені Устима Кармалюка» Літинської селищної ради Віри Ткач у Літині в конференцзалі місцевої селищної ради відбувся круглий стіл, приурочений 90-річчю утворення Вінницької області. В його роботі взяли участь та виступили із доповідями і повідомленнями голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки

краєзнавців України, доктор історичних наук Сергій Гальчак, член правління обласного краєзнавчого осередку, Почесний краєзнавець України, кандидат історичних наук Костянтин Завальнюк, член Національної спілки краєзнавців України Руслан Зелінський, місцеві краєзнавці, а також учнівська молодь.

Учасники круглого столу також ознайомилися із численними фотосвітлинами об'єктів, віднесених до «Семи чудес Вінниччини», що експонувалися в залі.

23 лютого 2022 р.

У виставковій світлиці Вінницького обласного центру народної творчості відбулось урочисте відкриття персональної етнографічної виставки члена Національної спілки краєзнавців України, кандидата історичних наук, доцента Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Віктора Косаківського «На килимі життя», приуроченої 60-річчю його народження.

Експозиція створена з 76 етнографічних експонатів, що зберігає в своїй колекції родина Косаківських. Зокрема, це предмети старожитностей нашого краю – ткани килими і налавники, вишиті рушники та скатерки, чоловічі і жіночі сорочки, пояси, костюми, чоботи, шапки, хустки, дерев'яні побутові речі. А ще – плетені з лози корзини власного виготовлення.

Дисертація Віктора Афанасійовича «Етнокультурна характеристика містечка Чечельник на Південно-Східному Поділлі ХІХ – поч. ХХІ ст.» і книги з його публікаціями («Матеріали до етнології Поділля», «Подільська старовина», «Подільське традиційне ткацтво») та родинні фото етнографа також стали цікавою частиною експозиції.

Проте чи не найголовніша її частина – колекція вишитих подільських жіночих сорочок, котрі виграють різними барвами. Ця палітра вишиванок приємно вразила перших відвідувачів різноманітністю орнаментики і широким спектром видів технік вишивки на Поділлі. Адже Віктор Косаківський зібрав до родинної колекції сорочки з усіх куточків Вінниччини.

Звичайно ж, найбільшою гордістю і найдорожчим скарбом колекціонер вважає сорочки з рідної Чечельниччини, бо то найрідніше і близьке серцю.

26 лютого 2022 р.

Позавчора, 24 лютого, Вінниччина, як і вся Україна, прокинулася від вибухів. Зокрема, страшні вибухи розбудили Калинівку. Прогриміли в інших місцях. З'явилися перші жертви. Путінсько-росашистська росія, що ще в 2014 р. віроломно напала на суверенну Україну, анексувавши Крим та частину Донбасу, цього разу розпочала нове, на цей раз широкомасштабне, вторгнення на її споконвічні землі, яке нічим на відрізняється від агресивних дій гітлерівської Німеччини, цинічно брешучи світовій спільноті, що це, мовляв, якась там «спецоперація». Біснுவатому виродку путіну не подобається, що суверенна Україна має свою армію – хоче її демілітаризувати, що ми розмовляємо українською мовою, обираємо владу, маємо титульну націю і шануємо свою історію – хоче нас денаціоналізувати. Заявляє, що «заступається» за «русскоговорящих», яких наче б то тероризують вигадані його хворобливою уявою «бандеровці» та «нацисты-националисты». Що Україні, як такої, не існує взагалі.

Це тим більш обурливо, що росія (як виявилось насправді – держава-терорист) – одна із гарантів Будапештського меморандуму, в який у свій час повірила Україна і віддала на знищення свій, третій у світі, ядерний потенціал...

Як тут не згадати слова Тараса Григоровича Шевченка:

«Отак подивишся здаля на москаля –
Неначе справді він людина:
Іде собі як сиротина,
Очима – блим, губами – плям,
І десь трапляється хвилина –
Його буває навіть жаль.
А ближче підійдеш – скотина...».

Безперечно, для України настав надзвичайно складний час. Та народ, усупереч сподіванням нікчемних покидьків – «асвабадителів», ніде не зустрічає їх хлібом-сіллю, квітами, словами вдячно-

сті. Навпаки – наростаючим могутнім всеукраїнським супротивом. Чи не кожен українець з незламною вірою у Перемогу стає на боротьбу з багатотисячним ворогом України за свою Волю і Свободу, мужньо тримає лінію фронту, в тому числі й до глибини душі перейняті любов'ю до рідної Батьківщини краєзнавці. Вони, як і інші захисники Вітчизни, нині у чергах до лав самооборони, пунктів здачі крові, готові допомогти вимушеним біженцям продуктами харчування, речами першої необхідності, прихистком. Готові взяти і беруть у руки зброю.

Це стосується і краєзнавців Вінниччини. Так, Почесний краєзнавець України, вінницький міський голова Сергій Моргунов увійшов до складу Вінницької обласної військової адміністрації, члени Національної спілки краєзнавців України Володимир Барцьось, Анатолій Бойта та Василь Маринич поповнили ряди Збройних Сил України, членами територіальної оборони стали Почесний краєзнавець України Микола Дорош, член Національної спілки краєзнавців України Анжела Веремій, активно проявляють свої волонтерські якості Почесні краєзнавці України Валерій Войтович, Віра Степанюк, Олександр Роговий, Анатолій Лисий, Юрій Степанчук, Костянтин Завальнюк, Григорій Погончик, Володимир Горлей, Сергій Гальчак, відомі дослідники малої батьківщини Юрій Зінько, Василь Паламарчук, Федір Шевчук, Інна Завальнюк, Петро Слотюк, чимало інших їхніх колег.

Слава героям! Слава Україні!

4 березня 2022 р.

Стало відомо, що головна бібліотека області хоче позбутися імені російського науковця – в Інтернет-мережі з'явилося звернення за підписом члена Національної спілки краєзнавців України, директора бібліотечного закладу Лариси Сенік:

«Шановні колеги, користувачі, всі поціновувачі бібліотеки!

Сьогодні, у такі трагічні для нашої країни часи, коли російський агресор нищить наші міста й селища, плюндрує наші святині, вбиває мирних громадян і, що найстрашніше, дітей, вважаємо недопустимим та аморальним носити ім'я російського вченого.

Питання перейменування бібліотеки обговорювалося давно, як у колективі, так і в громаді, особливо в колах патріотично налаштованої інтелігенції, і зараз, як ніколи, є на часі.

Співробітники обласної наукової бібліотеки роблять посильний внесок у нашу перемогу – подають достовірну інформацію про події в Україні на веб сайті та своїх сторінках і в групах у соцмережах, звертаються до колег у інших країнах, блокують ворожі фейкові сайти та інформаційні канали, перераховують кошти на потреби ЗСУ, займаються волонтерством на допомогу армії та переселенцям з інших областей України.

В усі часи, особливо за роки незалежності України, бібліотека здійснювала велику роботу з популяризації історії України, рідного слова, мистецтва, традицій, звичаїв, обрядів українського народу та національностей, що проживають на теренах області, сприяла культурно-просвітницькому та патріотичному вихованню молоді. Ми хочемо жити і надалі працювати під мирним небом на благо нашої рідної України.

Колектив бібліотеки підтримує рішення щодо зміни назви закладу. Найближчим часом ми подамо на розгляд сесії Вінницької обласної ради відповідні документи щодо офіційного оформлення рішення про зміну назви Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. А. Тімірязєва.

Колектив бібліотеки бажає нашій країні найшвидшої перемоги, миру і процвітання. З нетерпінням чекаємо, коли зможемо зустріти користувачів у стінах обласної книгозбірні та надавати їм повний спектр сучасних бібліотечних послуг.

Слава Україні!

За дорученням колективу Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки – директор Лариса Сеник».

4 березня 2022 р.

У Вінниці в Спасо-Преображенському кафедральному соборі ПЦУ проведено панахиду за загиблими захисниками України.

Традицію спільного вшанування пам'яті героїв, які загинули на російсько-українському фронті в боях за незалежність України, започаткували в 2020 році Український інститут національної

пам'яті, Православна Церква України та Міністерство у справах ветеранів.

Як наголосив свого часу начальник Центрального міжрегіонального відділу Українського інституту національної пам'яті Богдан Галайко, «маємо розуміти, що триває російсько-українська війна. Агресор використовує величезний арсенал методів боротьби, особливо в інформаційній та світоглядній сферах, водночас діє надзвичайно підступно. Тому маємо не забувати наших сучасних героїв, що віддали життя, захищаючи незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України».

Нагадаємо, позаторік у Вінниці біля Спасо-Преображенського собору Православної Церкви України встановили меморіальну дошку на честь жителів Вінниччини, загиблих під час неоголошеної російсько-української війни. На ній викарбувано імена жителів області, які з 2014 року загинули в зоні АТО (ООС).

7 березня 2022 р.

У Пущій Водиці, захищаючи Київ від російських окупантів, загинув один з найкращих синів України Олександр Марченко («Каменярь»), який власним коштом збудував та урочисто відкрив у рідному селі Рибчинці Хмельницького району пам'ятник Т. Г. Шевченку, меценат вінницьких красназців, народний депутат України 8-го скликання, член політичної партії ВО «Свобода», комбатант «Легіону Свободи». Як стало відомо, у критичній ситуації, рятуючи бойових побратимів, наказав їм відступити та закріпитись на більш безпечному рубежі, а сам із трома бійцями прийняв бій. Свій останній бій...

У боротьбу з путінською ордою вступив ще в 2014 р., будучи бійцем 72-ї бригади комбатанського об'єднання «Легіон Свободи». 10 серпня 2014 р. внаслідок обстрілу українських позицій системою «Смерч» був поранений під Красним Лучем. У квітні 2019 р. відзначений медаллю «За оборону Авдіївки»...

Герої не вмирають!

10 березня 2022 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, узгодивши із ректором Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Наталією Лазаренко, зустрів та тимчасово поселив у гуртожитку університету на вулиці Замостянській, 20 А вимушених переселенців із зруйнованої рашистськими окупантами Бучі Київської області – генерального директора національного музею «Київська фортеця», брата колишнього директора Центрального державного архіву зарубіжної україніки Юрія Яковича Кулінича Вячеслава Яковича Кулінича, його тещу Ніну Григорівну та двоє дітей: дев'ятикласницю Марію та третьокласника Назара.

Доклали зусиль для поселення переселенців у Хмільнику, Уланові, с. Воронівцях Хмільницького району Почесні краєзнавці України Віра Степанюк, Микола Дорош, члени Національної спілки краєзнавців України Анжела Веремій, Микола Загородній.

19 березня 2022 р.

У вінницькому видавництві «Меркьюрі-Поділля» вийшла друком книга краєзнавця Леоніда Козачуна «Бабчинці – столиця мого серця». Звертаючись до читачів, її автор пише:

«Книга «Бабчинці – столиця мого серця» друкується у тяжкий час для нашої України-неньки. Дика азіатська країна московія, яка привласнила собі назву росія, напала на нашу державу. Божевільний виродок, нечисть, покидьок путін посягнув на нашу свободу і незалежність. Московські варвари-фашисти б'ють по наших мирних містах і селах. Гинуть цивільні люди та маленькі янголятка – діти. Наша непереможна Українська армія громить проклятих москалів на всіх напрямках. Перемога буде за нами!

Слава Україні! Героям слава!

Слава нашій армії!

Смерть злочинцю путіну!»

20 березня 2022 р.

На березі липовецького ставу уже не один рік височить пам'ятний знак, встановлений на честь блискучої перемоги 19 – 20 березня 1651 року Уманського і Полтавського козацьких полків над польськими загарбниками. Очолювані Йосипом Глухом і Мартином Пушкарем (Пушкаренком), вони розбили частину війська М. Калиновського, який тримав в облозі Вінницю. Оборonoю її керував полковник Іван Богун. Саме липовецька перемога дозволила розблокувати місто над Бугом і змусити ворога поспішно відступати спершу до Бара, а потім – і до Кам'янця-Подільського.

У Липовці свято шанують козацьку славу. Нинішні козаки на чолі з Почесним краєзнавцем України, заступником голови правління Вінницької обласної організації НСКУ, головою міжрайонного краєзнавчого об'єднання «СОБ» (м. Липовець), генерал-хорунжим козацтва Олександром Роговим поклали квіти до пам'ятного знака. Звісно, у наш час дійство не могло бути багатолюдним. Але важливо те, що подвиг і його творці не забуваються через роки й століття ні за яких обставин.

20 березня 2022 р.

Сьогодні минає 78-а річниця визволення Вінниці від нацистів. «974 дні наше рідне місто перебувало в окупації. «Ніколи знову» після Другої світової війни говорили всі. В Україні. В Росії. В Європі та усьому світі. Сьогодні, 20 березня 2022 року, «Ніколи знову» не пролунає у черговий раз. Поки що. Рашистський ворог забрав у нас таку можливість, танками увірвавшись в мирне життя мільйонів українців. Перевернувши життя вінничан. Зараз нам як ніколи потрібне відчуття опори та надії. Ми черпаємо їх у кожній спокійній ночі у Вінниці, у посмішці рідних та близьких. Ми черпаємо їх в історіях людей, мужність і стійкість яких надихає і через 78 років. Їхні нащадки сьогодні борються за перемогу. Пам'ятаймо про це. Замість «Ніколи знову» сьогодні ми скажемо «Переможемо знову!», – написав на своїй Facebook-сторінці вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов

24 березня 2022 р.

На офіційному сайті НСКУ з'явилось звернення Президії Національної спілки краєзнавців України до співвітчизників та міжнародної спільноти:

«Дорогі брати і сестри!

Минає кривавий місяць жорстокого вторгнення російських окупантів на землю нашої незалежної та суверенної держави, місяць незламного духу, героїчного супротиву, безсмертного подвигу Збройних Сил України та всього українського народу.

У непоборній єдності Армії і народу ми захищаємо фундаментальні європейські гуманістичні цінності – демократію, мир, верховенство права, повагу до людини та її право на гідне життя. Для нас – українців – це ще й боротьба з багатомісячним супротивом за волю і свободу нашого народу!

Краєзнавці пліч-о-пліч із народом у всіх куточках нашої країни стали на захист Батьківщини в лавах Збройних Сил України, підрозділах територіальної оборони, волонтерських організаціях із підтримки армії та вимушених переселенців, не припиняють краєзнавчу роботу.

Спільно із Малою академією наук України, її окремими регіональними осередками, налагоджено освітню та просвітницьку діяльність серед учнівської та студентської молоді, яка нині перебуває в Україні та за її межами. Краєзнавці фіксують факти вандалізму та руйнування російськими військами пам'яток історико-культурної спадщини, протидіють російській інформаційній війні. До організації евакуації мирного населення активно залучені Івано-Франківська (М. Косило), Чернігівська (якій також надається посильна допомога) (О. Коваленко), Житомирська (П. Скавронський), Львівська (М. Литвин), Вінницька (С. Гальчак), Київська міська (О. Гончаров) та Київська обласна (Г. Савченко) організації НСКУ.

Закликаємо світове співтовариство не припиняти в своїх країнах акцій протесту проти війни росії в Україні, вимагати більших санкцій для агресора, не давати ворогу зламати нашу міжнародну єдність та надати Україні більше сучасної зброї для знищення оку-

пантів, щоб у нього і думки не було розгорнути третю світову війну...

Українці! Наші Збройні Сили дають гідну відсіч ворогу і кожен з нас докладає свою цеглинку в Перемогу! Пам'ятаймо, що наша сила в єдності!!!

Тримаймо стрій! Тримаймо дух Перемоги! Вистоїмо і переможемо! Все буде Україна!»

3 квітня 2022 р.

Як уже згадувалося, 7 березня, під час бою з російськими окупантами, прикриваючи бойових побратимів, у Пущій Водиці загинув ветеран АТО, народний депутат України минулого скликання, уродженець Вінниччини Олександр Марченко, який у мирний час проживав у Білій Церкві. Тривалий час залишалось невідомим місцезнаходження його тіла. Нарешті його вдалося відшукати та ідентифікувати. Сьогодні у Білій Церкві відбулися похорони відважного захисника неньки-України. У багатолюдній скорботній церемонії прощання взяли участь друзі-земляки Олександра Олександровича член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Микола Дорош, голова ревізійної комісії Вінницького обласного краєзнавчого осередку, заслужений журналіст України Василь Паламарчук.

16 квітня 2022 р.

Завтра католики та протестанти відзначатимуть Великдень, а 24 квітня вже святкуватимуть православні українці.

Нині для українців це величне свято набуває особливого значення, адже нашу прекрасну і нескорену неньку-Україну розпинають, як розпинали Ісуса Христа.

Вінницький обласний центр народної творчості розпочав Всеукраїнську культурно-мистецьку онлайн-акцію «Воскрес Христос – Воскресне Україна!» і запрошує приєднатися до неї всіх писанкарів України, які в цьому році мали бути учасниками VI Всеук-

раїнського свята народного мистецтва «Великодня писанка» у Вінниці.

«Тож з молитвою до Бога пишемо писанки разом – на захист рідної землі, на силу воїнів наших і перемогу українського народу у цій нерівній, жорсткій битві за волю, за мирне небо і світле майбутнє для наших дітей, – зазначають митці центру. – Все буде Україна!»

17 квітня 2022 р.

У Бершаді відбувся мистецький проєкт «І піснюю, і словом наблизимо жадану Перемогу!», в якому виявили бажання взяти участь всі, хто любить співати, танцювати, грати на музичних інструментах, декламувати вірші, писати картини тощо, складовою частиною якого став благодійний ярмарок. Його учасниками стали й працівники Бершадського краєзнавчого музею. Отримані ними кошти за продані на ньому власноруч виготовлені ляльки-мотанки, декоративні великодні яйця передано на потреби Збройних Сил України.

18 квітня 2022 р.

У рамках Всеукраїнської мистецької онлайн-акції «Воскрес Христос – воскресне Україна» перед Великоднем у виставковій світлиці обласного центру народної творчості проходять майстер-класи з написання писанки для працівників культури, освітян, держслужбовців, переселенців, для всіх, хто бажає доторкнутися до прадавньої української традиції – таїнства писанки.

Майстер-класи проводять знані вінницькі майстрині Оксана Верхова-Єднак та Вікторія Ніколаєва.

Член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директор центру народної творчості Тетяна Цвігун закликала майстрів кожної громади області напередодні Великодня долучитися до онлайн-акції із розпису писанок:

«Ця акція задумана як масова і не має обмежуватись лише працівниками культури, долучайте жителів громад, творіть, збері-

гайте традиції нематеріальної культурної спадщини нашого краю!»

19 квітня 2022 р.

У Могилеві-Подільському відбулася презентація опублікованого збірника матеріалів, надісланих на заплановану на 15 березня 2022 р. Могилів-Подільську науково-краєзнавчу конференцію «Могилівщина в роки Другої світової війни», ініціаторами якої виступили Могилів-Подільська міська рада, Могилів-Подільська районна державна адміністрація, Могилів-Подільська районна рада, Вінницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України, Вінницька філія Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, громадська організація «Могилів-Подільське краєзнавче товариство». Конференція, на жаль, не відбулася в зазначений термін через віроломний широкомасштабний напад путінської росії на суверенну Україну.

Модератор заходу – член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України, голова громадської організації «Могилів-Подільське краєзнавче товариство» Валерій Войтович.

Як зазначив у вітальному слові директор Центру дослідження історії Поділля, доктор історичних наук, професор, академік Української академії історичних наук Лев Баженов, з кожним роком ми все більше віддаляємося від грізних і трагічних подій Другої світової війни, котра коштувала людству 50 мільйонів загиблих воїнів і цивільного населення, тягар якої не обминув і українські землі. Проте науковий і пізнавальний інтерес до подій Другої світової війни не згасає. Через кожне десятиліття в науці та суспільстві змінюються погляди, оцінки, критика того часу, вводяться численні маловідомі факти, що збагачують нашу історичну пам'ять, розуміння сутності та історичного значення.

Надіслані матеріали її учасники присвятили висвітленню різних аспектів розвитку трагічних подій Другої світової війни на

Вінниччині на прикладі території сучасного Могилів-Подільського району.

Теми запропонованих виступів були такими: згаданого Валерія Войтовича та викладача суспільних дисциплін ДВНЗ «Могилів-Подільський монтажно-економічний коледж» Миколи Корогоди – «Могилів – Ямпільський укріплений район: історія»; студентки 2-го курсу ВСП «Могилів-Подільський технолого-економічний фаховий коледж ВНАУ» Олени Дорофійчук – «Бої за Могилів-Подільський у липні 1941 р.»; доктора історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергія Гальчака – «Немеркнучий подвиг»; викладача історії ВСП «Могилів-Подільський технолого-економічний фаховий коледж ВНАУ», члена Національної спілки краєзнавців України Анатолія Соляра – «Бої за визволення Могилівщини від німецько-румунських окупантів»; учителя історії Могилів-Подільської гімназії № 2 Віталія Стецюка – «Допомога фронту жителів Могилівщини у 1944 – 1945 роках»; кандидата історичних наук, доцента кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Валентини Гребеньової – «Повсякденне життя населення Подністров'я у період румунської окупації»; студентки 1 курсу ВСП «Могилів-Подільський технолого-економічний фаховий коледж ВНАУ» Аліни Мовчанюк – «Остарбайтери – жертви тоталітарних режимів»; бібліотекаря програми «Клуб» Вінницького БЄЦ «Хесед Емуна», директора Вінницького музею Голокосту (на громадських засадах) Леоніда Трахтенберга – «Пам'ять про єврейські жертви Голокосту на Могилівщині»; краєзнавця, вчительки історії ЗЗСО I – III ст. № 2, смт Крижопіль Любові Андріяш – «Голокост на Крижопільщині»; письменника, журналіста, волонтера (м. Вінниця) Петра Скорука – «Спогади жертв Голокосту про Могилів-Подільське гетто»; колишньої жительки міста Могилів-Подільського Раїси Беккер – «Пам'ять про пережите стукає в моєму серці»; студента II курсу ДВНЗ «Могилів-Подільський монтажно-економічний коледж» Дениса Френтія – «Трагедія єврейського населення містечка Чернівців роки Другої світової

війни»; учня 10 класу ліцею № 3 міста Могилева-Подільського – «Праведник народів світу Марія Руденко»; учителя історії, вчителя-методиста опорного навчального закладу «Заклад загальної середньої освіти I – III ступенів с. Велика Кісниця Ямпільської міської ради Вінницької області», керівника пошукового клубу «Пам'ять» Пантелеймона Вербицького, студентки I курсу факультету фінансів і обліку Університету банківської справи (м. Вроцлав, Республіка Польща) Людмили Ковальнової – «Видатні особистості»; учителя історії, географії, правознавства, громадянської освіти Лучинецького ліцею Вендичанської селищної ради Могилів-Подільського району Ігоря Басістого, учениці 10 класу Лучинецького ліцею Вендичанської селищної ради Могилів-Подільського району Олександри Країло – «Сторінки воєнної слави села Лучинець»; учителя історії та правознавства Білянської гімназії Чернівецької селищної ради, члена Національної спілки краєзнавців України Василя Черняка, учениці 9 класу Білянської гімназії Чернівецької селищної ради Тетяни Богацької – «Олексій Сосновський – Герой Радянського Союзу»; учениці 11 класу Мурованокуриловецької середньої загальноосвітньої школи I – III ступенів № 2, учасниці загону «Пошук» Вікторії Погребняк, учительки історії цієї ж школи Галини Невінської – «Горенчук Феодосій Іванович – історія життя і подвигу»; учениці ОЗ «Вендичанський ліцей» (сmt Вендичани Могилів-Подільського району) Ніколіни Трачук – «Станіслав Гілярович Поплавський»; студента I курсу ДВНЗ «Могилів-Подільський монтажно-економічний коледж» Григорія Стецюка – «Микола Буянов – герой Італії»; учня 10 класу Слободо-Шлишковецького ліцею Богдана Носулька, учителя цього навчального закладу Олександра Максимчука – «Назавжди в пам'яті...»; здобувачки освіти опорного закладу Борівський ліцей (с. Пелинівка Могилів-Подільського району) Ангеліни Залудяк – «Борівчани – Герої війни»; учениці Яришівської середньої загальноосвітньої школи I – III ступенів Анастасії Гудзь та учня цієї ж школи Павла Скловського – «Генерал Т. І. Танащишин – герой Другої світової війни»; учениці 11-А класу ліцею № 4 міста Могилева-Подільського Софії Мельник – «Місто над Дністром – у його серці й долі»; студентки 2-го курсу Вінницького національного технічного університету Маргарити Афанасієвої – «Історичні пам'ятки періоду

Другої світової війни на території Бабчинецької територіальної громади»; згадуваного Пантелеймона Вербицького – «До храму пам'яті і правди»; кандидата історичних наук, начальника Центрального міжрегіонального відділу Українського інституту національної пам'яті Богдана Галайка – «Навіщо розвінчувати советські та російські міфи про Другу світову війну?»).

У заході, крім окремих згаданих вище учасників, взяли участь представники місцевої влади, засобів масової інформації.

20 квітня 2022 р.

У передвеликодні дні у Вінницькому обласному краєзнавчому музеї триває виставка «Подільська ікона». В її експозиції представлено ікони, які мають надзвичайно велике культурне значення. В них через символізм та неймовірну колористику, характерну для подільських митців, постає українське культурне та духовне відродження.

Виставка привертає увагу все більше відвідувачів.

29 квітня 2022 р.

У Вінниці Московську вулицю і п'ять Московських перевулків перейменували в Маріупольські. Таке рішення було прийнято вчора на сесії міської ради. Крім того, свої назви поміняли вулиці та перевулки Маяковського, Кутузова, Ватутіна, Суворова, Терешкової. Парк «Дружби народів» відтепер називатиметься «Вишенським парком».

Як зазначив Вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов, «процес декомунізації розпочався з 2014 року, але зараз, коли Росія чинить справжній геноцид українців, прагне знищити нашу ідентичність, ми не дозволимо насаджувати нам їхній «руський мір». У нас є власна історія, власні герої, яких ми повернемо попри забуття і усі намагання радянщини вбити в нас істинний генетичний код».

Сьогодні згідно рішення міської ради у Вінниці знесено пам'ятник Горькому. Скульптуру вирішено передати як експонат у кра-

езнавчий музей. Замість нього з'явиться пам'ятник Миколі Леонтовичу.

* * *

У Вінниці на Замковій горі, напередодні традиційних поминальних днів, у рамках меморіальної акції «Вінниця пам'ятає» вшановано пам'ять загиблих у триваючій війні українців. Таким чином учасники показали, що не забули кожну невинно вбиту російськими окупантами людину, як цивільних громадян та дітей, так і усіх воїнів, які віддали життя за рідну землю; не забули про кожне місто і село, знищене російськими варварами.

«Ми непереможні, поки єдині і допоки пам'ять поколінь зміцнюватиме нас зсередини, – наголосив, виступаючи перед присутніми, Вінницький міський голова Сергій Могунов. – Вічна пам'ять жертвам російського геноциду...».

5 травня 2022 р.

У центрі Вінниці на Європейській площі у рамках декомунізації відбувся демонтаж «Меморіалу борців за радянську владу, загиблих у роки громадянської та Великої Вітчизняної війни». Відтепер площа зустрічатиме мешканців та гостей міста без чотирьохметрових гранітних будьонівця, червоногвардійця та червоноармійця...

Майже пів століття скульптурна композиція була символом насадження радянської влади, яка всіма силами намагалась знищити українську державність та ідентичність. Натомість ідеологія «совєтів» тісно пов'язала цей пам'ятник з перемогою у Другій світовій війні.

Насправді ж це хибне поняття. За архівними матеріалами, перші колективні захоронення на цьому місці – більшовиків та їхніх прихильників у 1919 – 1920 роках, які воювали проти Армії Української Народної Республіки. Лише з 1958 року на меморіал із кладовищ Вінниці та Вінниччини почали перепоховувати прах учасників Другої світової війни. Відтоді офіційна назва цього місця –

«Меморіал борців за радянську владу, загиблих у роки громадянської та Великої Вітчизняної війни».

Пам'ятник у тодішньому сквері Козицького було відкрито 7 листопада 1977 року з нагоди 60-ї річниці більшовицького перевороту – «Великої Жовтневої Соціалістичної революції». Відтоді пропагандистська скульптурна композиція символізувала «преемственность поколений борцов за власть Советов» – тих, хто фізично знищував нашу націю голодоморами та репресіями. Десятиліттями українцям насаджували «єдино правильну» ідеологію та версію історії, змушували забути справжнє коріння.

Системна робота по декомунізації має допомогти Вінницькій територіальній громаді повністю викреслити зі свого життя елементи імперських російської та радянської спадщини.

Дирекція парків та дозвілля територіальної громади, на балансі якої перебували згадувані фігури, передала їх на зберігання Історико-меморіальному комплексу пам'яті жертв нацизму – філії Вінницького обласного краєзнавчого музею. Рішення, яке дозволило прибрати з центру міста будьонівця, червоногвардійця та червоноармійця, схвалив виконком міської ради на минулому тижні.

Отож сьогодні ми маємо унікальний шанс розкрити істинні сторінки історії України, зокрема і Вінниці, відновити власну національну й локальну систему цінностей та ідентичності.

6 травня 2022 р.

Сьогодні у Вінниці для внутрішньо переміщених осіб відбулася цікава лекція – «Перші кроки з вивчення родоводу», з якою виступила фахівець Центру вивчення генеалогії «Пращур» Тетяна Сімакова, започаткувавши цикл краєзнавчих бесід «Вінниця в деталях» – про культурну спадщину Поділля та історію міста над Бугом.

Лекції-бесіди згаданого циклу відсьогодні читатимуться двічі на тиждень. А саме:

12 травня – «Вінницький пазл: історія мікрорайонів Вінниці» (лектор: Євген Сафар'янс, кандидат історичних наук, заступник директора КЗ «Музей Вінниці» з виставкової роботи);

13 травня – «За кулісами археологічних знахідок Вінниччини» (лектор: Юлія Григор'єва, старша наукова співробітниця науково-дослідного сектору археології Вінницького обласного краєзнавчого музею);

19 травня – «Меморіал Слави: як Вінниця (не) пам'ятає» (лектор: Олександр Федоришен, директор КЗ «Музей Вінниці», член Національної спілки краєзнавців України);

20 травня – «Весільні традиції на Поділлі» (лектор: Ірина Кошевіцька, завідувачка науково-дослідного відділу давньої історії Вінницького обласного краєзнавчого музею);

26 травня – «Срібна мить: Вінниця початку ХХ століття» (лектор: Тетяна Кароєва, доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського);

27 травня – «З бабусиної скрині (вишивка, ткацтво, традиційне вбрання подолян)» (лектор Лілія Гальчевська, старша наукова співробітниця науково-дослідного відділу давньої історії Вінницького обласного краєзнавчого музею).

12 травня 2022 р.

Обласний центр народної творчості започаткував культурно-мистецький проєкт «Подільська спадщина». В його рамках сьогодні відбулося відкриття виставки народного мистецтва «Намисто душі жінки береже», а також презентація книги хмельничанки, доктора історичних наук Лілії Іваневич «Традиційний одяг українців Поділля». Важливість заходу, ініційованого директором центру народної творчості, членом правління Вінницької обласної організації НСКУ Тетяною Цвігун, насамперед, у тому, що в нинішній непростий час, коли на нашій землі йде війна, як ніколи, необхідно цінувати духовні скарби українського народу, який віками береже та передає нащадкам свої славні традиції.

13 травня 2022 р.

14 травня – День вшанування пам'яті українців, які рятували євреїв під час Другої світової війни. У світі рятівників євреїв заве-

дено називати Праведниками народів світу – Ізраїль на державно-му рівні присуджує їм це почесне звання. Україна – серед першої п'ятірки світових держав, де найбільше врятували євреїв від злочинних дій нацистів.

Допомога євреям в окупованій Україні найчастіше каралася смертю самого рятувника і всієї його сім'ї. Та все ж люди ризикували. І, як символ вдячності, єврейський народ ініціював почесне звання для таких людей – Праведник народів світу.

Свій вклад у збереження життя приречених на насильницьку смерть євреїв внесли й мешканці Вінниччини – серед 2659 українських Праведників народів світу 18 відсотків – вінничани.

З нагоди Дня вшанування пам'яті українців, які рятували євреїв під час Другої світової війни, відділ краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки (завідувачка: член Національної спілки краєзнавців України Оксана Антонюк) підготував книжкову виставку «Роки ідуть, а біль зостався».

14 травня 2022 р.

У Вінницькому обласному краєзнавчому музеї відкрито виставку «Красо України, Поділля – край землеробів і лицарів». Тематично вона має кілька розділів, що презентують історію Східного Поділля. Зокрема, привертає увагу розділ «Свідки сивої давнини», де розкривають свої таємниці трипільські поселення і скіфські кургани, сарматські поховання та слов'янські городища. Відвідувачі зможуть оглянути трипільські зернотертки та поміркувати над призначенням біноклеподібних посудин, помилуватись сарматськими виробами із золота (копії), оригінальні знахідки яких були виявлені біля с. Пороги на Ямпільщині. Реконструкція слов'янських прикрас та вбрання періоду раннього середньовіччя занурить у тогочасну атмосферу.

Розділ «Уклін козацькій славі» розповідає про історію краю XVII – XVIII століть, нерозривно пов'язану з історією українського козацтва. Адже саме тут формувалися перші козацькі ватаги, широкого розмаху набув повстанський рух. В експозиції представлені зразки зброї та реконструкція одягу, глиняні козацькі люльки XVII – XVIII ст. тощо.

Розділ *«Народна культура українців Східного Поділля»* презентує традиційні вишивку, ткацтво, кераміку. Розмаїття барв і форм, вишуканість візерунків і неповторність мотивів вражає та захоплює. Славнозвісна Бубнівська кераміка, зразки народної іграшки, одяг мешканців краю першої половини ХХ століття, вовняний килим середини ХХ ст. зачаровують красою і соковитістю життєствердних кольорів.

Пізнавальну функцію виконують й інші розділи: *«Перлини сакральної архітектури»* ілюструє самотність храмів і монастирів краю; *«Відлуння величі садиб Поділля»* – викликає бажання відвідати зображені на фотосвітлинах садиби та палаци Східного Поділля. Реконструкція одягу міщанок кінця ХІХ – початку ХХ ст. демонструє вибагливий, витончений смак панянок того періоду.

Буремні події боротьби народу України за право на свободу самовизначення відображає розділ *«Час бурхливих змін (1917 – 1922 рр.)»*. Атрибут епохи – кулет мет системи «Максим» – посідає в експозиції розділу чільне місце.

Боєм і обуренням голодоморами та репресіями відгукнеться у серцях відвідувачів розділ *«Роки совєцької окупації»*. Відобразити атмосферу життя в СРСР допомагають побутові предмети того періоду.

Розділ *«Вінниччина в роки Незалежності»* – це віддзеркалення боротьби за здобуття Незалежності та кроків її утвердження, жахіть російсько-української війни й доль вінничан – захисників нашої держави. Ці події в експозиції ілюструють шини та «коктейлі Молотова», пробита каска, камуфляжний костюм бійця 9-го окремого мотопіхотного батальйону «Вінниця», гільзи від «Градів» і транспортно-пусковий контейнер від протитанкового керованого ракетного комплексу 9К111 «Фагот».

Виставку високо оцінили перші відвідувачі.

15 травня 2022 р.

На третю неділю травня в Україні припадає щорічний національний пам'ятний день – День пам'яті жертв політичних репресій. За дослідженнями науковців та краєзнавців, від них за радянської доби постраждало понад 42 тисячі вінничан. На знак вшану-

вання пам'яті жертв комуністичного терору у Вінниці представники обласної військової адміністрації, обласного товариства політичних в'язнів, репресованих та їхніх дітей поклали квіти, меморіальні лампадки до пам'ятних знаків загиблим та невинно закатованим.

Їхню пам'ять вшанували хвилиною мовчання також краєзнавці міста.

19 травня 2022 р.

Сьогодні з нагоди Всесвітнього дня вишиванки у Вінниці відбулася інтерактивна лекція з демонструванням традиційних українських костюмів «Народні строї подолян», з якою виступив етнограф, фольклорист, археолог, народний майстер, член Національної спілки краєзнавців України, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Віктор Косаківський. Як зауважив один із її організаторів, перший заступник директора департаменту культури міської ради Олексій Циганков, «метою лекції було – ознайомити жителів міста з тим одягом, який притаманний саме для нашої місцевості, тобто Поділля. Ми звикли, що вишиванка – це елемент святкового одягу, який можна побачити десь на заходах, але насправді вишиванка – це життя людей, це ціла історія...».

24 травня 2022 р.

Сьогодні виповнюється 140 років від дня народження Кирила Григоровича Стеценка (1882 – 1922) – видатного українського композитора, педагога, громадського діяча, великого патріота України. У 1900 – 1907 роках він проживав на теренах нашого краю. До цієї дати відділом наукової інформації та бібліографії Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки підготовлено біобібліографічний покажчик «Кирило Стеценко і Вінниччина», з яким можна ознайомитись у розділі вебсайту книгозбірні «Наші видання».

26 травня 2022 р.

Вінницькому видавництву «Меркьюрі-Поділля», з яким активно співпрацюють краєзнавці Вінниччини та інших регіонів України, виповнилося 20 років. На честь ювілею у його стінах відбулася презентація науково-краєзнавчого, художньо-публіцистичного альманаху «Друкованого слова стоголосся», що складається із трьох тематичних розділів: «Кузня одухотворення скарбів», «Життя – історії колиска», «Слово – подих душі, пісня, зброя...»; виданого саме з нагоди цієї пам'ятної дати.

Як зазначив у вступному слові засновник та очільник видавництва, лауреат Вінницької обласної краєзнавчої премії імені Володимира Вовкодава Ігор Балюк, «не є таємницею, що людина завжди хотіла зазирнути в глибину віків. Впродовж тривалого історичного часу основним інструментом пізнання минулого, головним фіксатором найважливіших подій, хранителем знань була її пам'ять. Саме у людській пам'яті карбувались культурні надбання, суспільно-соціальні потрясіння, незвичайні природні явища та катаклізми. Відомості про них передавались від покоління до покоління, примножувалися ними. Цей носій інформації був досить ненадійним, нерідко зникав назавжди разом із безпосередніми «носіями», котрі гинули від розбійницьких нападів ворогів, голоду, хвороб, примх природи.

Справа значно змінилася, коли людина почала користуватися письмом, з'явилися перші літописи, в тому числі й на теренах легендарної Київської Русі. Вже не одне століття вони є своєрідним «вікном» на суспільне, політичне, духовне життя першої східнослов'янської держави.

Не варто забувати, що до нас дійшов лише незначний відсоток із великої рукописної спадщини. У вогні пожарищ ворожих набігів та стихійних лих загинуло чимало літописних зводів, тисячі рукописних книг, які користувались особливою повагою у древніх русичів. Так, одна із руських заповідей XI ст. гласила: «Продай все найдорожче майно і купи книги». Їх рекомендувалось читати «ретьельно», «всім серцем» і перечитувати «словеса» двічі. Книги повинні були навчити «жити в правді і робити добро».

Роль книги не змінилася впродовж століть. Саме з огляду на її значимість у свій час у мене виникло бажання створити власне книговидавництво, котре стало б своєрідною кузницею одухотворення творчих скарбів талановитих майстрів слова Подільського краю. І не лише його. Як результат, двадцять років тому народилося видавництво «Меркьюрі-Поділля».

Тоді ж були видані перші книги, схвально оцінені як авторами, так і читачами.

Становище помітно покращилося на початку двохтисячних років, коли на повну потужність запрацювала друкарня «Меркьюрі-Поділля». 2003 рік запам'ятався тим, що було значно розширено кількість спеціального обладнання для якісного виготовлення книг, зросла фахова майстерність працівників видавництва. Цей процес триває й нині, позитивно позначаючись на виробничій сфері. Якщо на початку своєї діяльності у ньому видавалось 10 – 15 книг за рік, то зараз – не менше 100-а – 110-и. Тематика видань досить різноманітна – від науково-технічної до футуристичної. Більше половини книг присвячені художній літературі, історичному краєзнавству.

Варто відзначити плідне й тривале співробітництво книговидавництва «Меркьюрі-Поділля» із Вінницькими обласними організаціями Національної спілки краєзнавців та журналістів України, Вінницькою філією Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, із закладами вищої освіти міста над Бугом. Завдяки їхньому ентузіазму проведено сотні наукових, науково-краєзнавчих, науково-практичних конференцій, круглих столів, семінарів, за результатами яких видано збірники матеріалів. Опубліковано низку актуальних праць науковців, численних дослідників своєї малої батьківщини, творчі здобутки майстрів художнього та художньо-публіцистичного слова. Відбуваються їхні презентації, творчі вечори. В тому числі й в стінах «Меркьюрі-Поділля», яке з часу свого існування стало також своєрідним місцем зустрічі відомих особистостей краю, їхнім дискусійним майданчиком.

Книговидавництво також успішно співпрацює з науковими та освітніми установами Києва, Миколаєва, Одеси, Хмельницького,

Кам'янця-Подільського, Житомира, Чернівців, Львова, Івано-Франківська, Кропивницького та інших міст України. Надходять замовлення з Польщі, США, Ізраїлю, Угорщини. Доводилося, навіть, друкувати книгу арабською мовою.

Найбільший тираж – 20 тисяч примірників.

Незважаючи на об'єктивні та суб'єктивні труднощі, зокрема криваву російсько-українську війну, книговидавництво «Меркьюрі-Поділля» упевнено зберігає свій високий культурницький статус у видавничому середовищі України, Поділля. Його продукція регулярно появляється на світ, доходить до читачів, збагачуючи, зігріваючи та окрилюючи їхні серця й душу, розширюючи їхній кругозір. Бо ж книги, як говорить народна мудрість, – це кораблі думки, котрі мандрують на хвилях часу і бережно несуть свій догогоцінний вантаж від покоління до покоління...».

Творцями альманаху стали найбільш активні автори виданих у «Меркьюрі-Поділлі» книг: Анжела Веремій, поетеса, прозаїк, публіцист, краєзнавець, учителька-методистка української мови та літератури Хмельницького ліцею № 2, член Національної спілки письменників України, член Національної спілки журналістів України, член Національної спілки краєзнавців України, член Наукового товариства ім. Шевченка; Олена Вітенко, письменниця, громадський діяч, народний депутат України 5-го скликання (м. Вінниця); Валерій Войтович, викладач суспільних дисциплін ДВНЗ «Могилів-Подільський монтажно-економічний коледж», член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, голова правління громадської організації «Могилів-Подільське краєзнавче товариство», Почесний краєзнавець України; Олександр Войтович, заступник директора Державного архіву Хмельницької області; Іван Волошенюк (1938 – 2017), прозаїк, публіцист, член Національної спілки письменників України, заслужений журналіст України (м. Вінниця); Валерій Восколуп, старший викладач кафедри соціально-економічних дисциплін комунального закладу передвищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського»; Сергій Гальчак, доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, член-кореспондент Української академії історичних наук, керівник Він-

ницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, член Президії Національної спілки краєзнавців України, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, керівник обласного осередку Наукового товариства ім. Шевченка, перший заступник голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України, заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України; Олексій Гамарник, поет, громадський діяч (м. Жмеринка); Тетяна Голева, викладач Вінницького технічного фахового коледжу; Володимир Горлей, педагог, член Національної спілки письменників України, член Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України (м. Жмеринка); Микола Дорош, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, член Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, член Наукового товариства ім. Шевченка, заслужений учитель України, Почесний краєзнавець України, почесний громадянин Хмельницького району; Костянтин Завальнюк, кандидат історичних наук, головний спеціаліст відділу інформації Державного архіву Вінницької області, член Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, член Національної спілки журналістів України, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України; Ірина Захарчук, в. о. директора, науковий співробітник Державного історико-культурного заповідника «Буша», член Національної спілки краєзнавців України, член Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка; Руслан Зелінський, член Національної спілки краєзнавців України, головний спеціаліст Літинської селищної ради; Сергій Калитко, кандидат історичних наук, доцент, член Національної спілки краєзнавців України, член Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії

України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (м. Вінниця); Олександр Кравчук, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського; Анатолій Лисий, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», член Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, Наукового товариства ім. Шевченка, Почесний краєзнавець України; Юрій Маліновський, директор фахового коледжу передвищої освіти КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, краєзнавець; Надія Марценюк, викладач Вінницького технічного фахового коледжу; Анатолій Нагребецький, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, член Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, Почесний краєзнавець України (с. Плебанівка, Шаргородщина); Василь Паламарчук, заслужений журналіст України, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України; Сергій Пантюк, письменник, журналіст, перекладач, видавець, громадський діяч, член Національної спілки письменників України, член Національної спілки журналістів України (с. Сокилець Дунаєвського району Хмельницької області); Михайло Пашенко, журналіст, письменник, краєзнавець (м. Вінниця); Олеся Пашенко, педагог (м. Вінниця); Борис Пентюк, священник, доцент, кандидат технічних наук, кандидат богослов'я, член Національної спілки краєзнавців України (м. Вінниця); Петро Перебийніс, поет, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка; Григорій Погончик, педагог, історик, краєзнавець, Почесний краєзнавець України, член Національної спілки краєзнавців України, член Національної спілки журналістів України, лауреат премії Верховної Ради України (м. Бершадь); Павло Правий (Павло Бондаренко),

письменник, журналіст, блогер (м. Новоград-Волинський Житомирської області); Валерій Рекрут, кандидат історичних наук, заступник директора Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, секретар-референт Національної спілки краєзнавців України, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України; Олександр Роговий, головний спеціаліст архівного відділу Вінницької райвійськ-адміністрації, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, член Наукового товариства ім. Шевченка, голова міжрайонного краєзнавчого об'єднання «СОБ» (м. Липовець), голова Липовецької організації товариства «Меморіал» імені Василя Стуса, Почесний краєзнавець України, генерал-хорунжий козацтва; Іван Романюк, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, член Наукового товариства ім. Шевченка, член Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка; Анатолій Сварчевський (о. Пантелеймон), голова Вінницького Церковно-Історичного Комітету, заступник керівника історичного відділу Вінницької єпархії, церковнослужитель Лядовського скельного монастиря, член Національної спілки краєзнавців України; Василь Симонішин, поет, ветеран праці (с. Пасинки, Шаргородщина); Петро Слободянюк, академік Української технологічної академії, доктор філософії, заслужений працівник культури України (м. Хмельницький); Юрій Степанчук, доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, член Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, член Наукового товариства ім. Шевченка, член Національної спілки журналістів України, член Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України; Віра Степанюк, заступник директора Уланівської ОЗШ I – III ступенів Хмельницького району, член На-

ціональної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України, член Національної спілки журналістів України, член Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, член Наукового товариства ім. Шевченка; Віктор Цимбал, поет, краєзнавець (м. Вінниця); Федір Шевчук, редактор газети «Бершадський край», заслужений журналіст України, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

Ігор Балюк побажав шановним авторам книг нових творчих успіхів на нелегкому шляху пізнання, а вони – колективу видавництва – невтомності, завзяття, підкорення нових професійних, фахово-виробничих висот.

27 травня 2022 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці в рамках засідання клубу «Дослідник краю» відбулася краєзнавча година «Вінниччина краєзнавча», в якій взяли участь голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, члени Національної спілки краєзнавців України історик, педагог Анатолій Лисий, завідувачка краєзнавчим відділом книгозбірні Оксана Антонюк, працівники та читачі бібліотеки.

Сергій Гальчак розповів про здобутки краєзнавців області у другій половині минулого – першій половині 2022 років, подарував бібліотеці низку виданих у цей період збірників матеріалів науково-краєзнавчих конференцій, праць дослідників малої батьківщини, в т. ч. – своїх власних, у т. ч. 6-й том щоденникових записів про діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України «З любов'ю до малої батьківщини».

Світлана Антонюк ознайомила присутніх із розгорнутою виставкою книг краєзнавців регіону, Анатолій Лисий – поділився особистими творчими планами, поділився враженнями про здобутки колег.

28 травня 2022 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак привітав краєзнавців Вінниччини із Всеукраїнським днем краєзнавців – щорічним святом, започаткованим Національною спілкою краєзнавців України. Вітаючи колег, він наголосив, що метою свята є поглиблення дослідження та популяризації історії, культури, мови, звичаїв і традицій українського народу, репрезентація практичних здобутків у цьому напрямку; залучення до вивчення та пізнання рідного краю широких верств населення; поглиблення співпраці з державними органами влади, закладами культури та освіти, науковими установами, громадськими організаціями, зацікавленими у розвитку краєзнавства, що особливо важливо нині, в умовах кривавої російсько-української війни, коли Україна героїчно відстоює свою незалежність, суверенність, гуманістичні цінності.

Також відзначив, що в складних умовах воєнного часу краєзнавці разом з українським народом здійснюють велику роботу з підтримки Збройних Сил України, проводять значну волонтерську діяльність, продовжують працювати на краєзнавчому фронті, опікуючись питаннями збереження історико-культурної спадщини, реєстрації зруйнованих та пошкоджених пам'яток української культури, безпеки музейних, бібліотечних збірок та колекцій, розширюють просвітницьку діяльність серед молоді.

Побажав колегам нових творчих здобутків та якнайшвидшої перемоги над підлим, зухвалим, людиноненависницьким рашистським ворогом.

28 травня 2022 р.

На онлайн-сторінці Оратівського районного краєзнавчого музею з'явилась наступна інформація:

«Доброго дня, дорогі друзі та поціновувачі нашого музею! Ви напевно звернули увагу, що останнім часом дуже мало публікацій на нашій сторінці? Все якось не до них було. Ми зараз працюємо з колегами саме там, де ми вважаємо, що приносимо найбільше користі і наша робота потрібна.

А те, що вона потрібна, і свідчать такі випадки. На днях до нашого штабу гуманітарної допомоги завітали чудові родини, які нас приємно здивували та розчулили до сліз, вручивши лист...

З дозволу авторів приводимо його текст:

Всім доброго дня!

Наша невелика історія про те, як ми потрапили до гостинної Оратівської ТГ Вінницької області.

Всім відомо, які зараз відбуваються події в нашій країні. 7 квітня 2022 року нам прийшлося виїхати з невеличкого шахтарського містечка Донецької області. До останньої миті ми не хотіли залишати свої рідні домівки. Але коли ти бачиш перелякані очі дітей від кожного вибуху і пролітаючі літаки та ракети над головою, не знаючи чого чекати, це штовхає тебе покинути свою оселю і виїхати в більш безпечне місце. Як тільки-но закінчилась комендантська година, вранці, ми вирушили в дорогу. Проїхавши майже 800 км, пізно ввечері приїхали в красиве, мальовниче село Медівка. Завдяки, тепер уже нашим друзям (а навіть більше, ніж друзям!) нас зустріли і розмістили відпочивати з дороги.

Мешканці села, місцева влада, сусіди оточили нас турботою. Всі допомагають продуктами харчування, ліками, речами, одягом, взуттям. А самим маленьким членам нашої родини (10 років та майже 2 рочки) запропонували відвідувати школу та дитячий садочок.

Ми дуже вдячні всім за допомогу та турботу про нашу велику родину (а нас, до речі, приїхало 10 чоловік). Особливу подяку висловлюємо родинам: Іщенко Олені та Філоненко Валерію, Русинець Миколі та Валентині, Стафійчук Петру та Раїсі, Качину Анатолію та Світлані, Дрепашук Володимирі та Карнаух Валерію Васильовичу.

Також велика подяка робітникам оратівської музичної школи та краєзнавчого музею, де розташований гуманітарний штаб. Дівчата підібрали нам багато взуття та одягу, дитячі речі та засоби гігієни.

Звісно, що ми дуже сумуємо за нашими домівками, і сподіваємося якнайшвидше повернутися додому.

З великою повагою до всіх: родини Курінної О. В., Ушкварок О. П., Ушкварок А. П., Інгульської І. А.

Коли лунають вибухи,
Коли земля палає,
Ти мусиш все покинути,
Бо вибору не має.
І їхати світ за очі,
Подалі від війни.
Щоб діти потім, граючи,
Не знали більш біди.
В Медівці люди прийняли
Усіх нас, як близьких,
З усмішками, обіймами
І жах потроху стих.
Ми кажемо: «Спасибі Вам!»
За все, що ви для нас
Робили й далі робите.
Як тепло тут у Вас!!!

Віримо в Перемогу!!!».

5 червня 2022 р.

Вінницькою обласною організацією Національної спілки краєзнавців України, Вінницькою обласною організацією Національної спілки журналістів України, Вінницькою філією Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, Вінницькою обласною організацією Наукового товариства імені Шевченка, кафедрою історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Вінницькою обласною універсальною науковою бібліотекою прийнято спільне рішення про проведення 14 вересня 2022 р. на базі Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки Всеукраїнської науково-практичної конференції *«Діяльність УПА на теренах Поділля: відповідь нескореного народу»*, приуроченої 80-річчю утворення Української Повстанської Армії.

Передбачено роботу за тематичними напрямками:

- джерела з історії та питання історіографії Українського національного Руху Опору;

- ОУН-УПА: повстанський феномен ХХ ст.;
- формування, ідеологія, символіка та завдання УПА;
- організаційна структура, функціонування, військова стратегія, бойова тактика, озброєння УПА;
- історія та регіональні особливості діяльності УПА на території Поділля;
- застосування військового досвіду УПА Збройними Силами України в новітній російсько-українській війні;
- історична роль і значення УПА для України;
- вшанування пам'яті героїв Українського національного Руху Опору.

6 червня 2022 р.

У с. Бронниця Могилів-Подільського району відбулась презентація двох нових краєзнавчих видань, підготовлених командою Видавничого дому «Моя Вінниччина», – книг Михайла Каменюка «Григорівка. Красуня, що народилася на морському дні» та Володимира Колесника «Бронниця – серце моє».

Як зазначив у своєму виступі під час презентації директор Видавничого дому «Моя Вінниччина», Почесний краєзнавець України Вадим Вітковський, «в умовах війни важливо продовжувати розповідати історію рідного краю. Своєї батьківщини. Кожне село, селище, місто – унікальне. І заслуговує, щоб про нього розповіли. Наші автори завжди знаходять підтримку в територіальних громадах, про які пишуть. Документуйте спогади. Не губіть фотографії. Передавайте це все нам. Буде підготовлено нові твори. Історії населених пунктів доповнюватимуться, а книги – перевидаватимуться».

«Ці книги будуть корисними не лише історикам та краєзнавцям, а й всім, хто любить та цікавиться історією рідного краю», – наголосив член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Валерій Войтович.

Мешканці села з неприхованим інтересом перегорнули сторінки книг, побажали дослідникам нових творчих успіхів.

13 червня 2022 р.

Трагічна звістка надійшла із гарячої лінії фронту російсько-української війни – на Миколаївщині у кровопролитному бою з рашистськими окупантами між населеними пунктами Біла Криниця та Велике Артакове смертю хоробрих загинув старший лейтенант, командир 3-ї піхотної роти Віталій Зленко («Устим») – уродженець с. Горишківка колишнього Томашпільського (нині: Тульчинського) району, засновник та директор першого на Вінниччині національного природного парку «Кармалюкове Поділля», що розкинувся на теренах Тростянецьчини та Чечельниччини. Започаткований заповідник у 2009 році з метою збереження і відтворення унікальних природних та історико-культурних цінностей, які так любив і поважав щирий шанувальник величі та краси рідного краю, відважний захисник України.

Світла йому пам'ять! Герої не вмирають!

15 червня 2022 р.

В Іллінцях відбулася презентація книги дослідників малої батьківщини Галини Бухти та Володимира Іжевського «Під покровом Шабельні» – чергового видання Видавничого дому «Моя Вінниччина», в якому повідується про історію села Шабельня, що на Іллінеччині. Як наголосив у своєму виступі Володимир Іжевський, «у непростий воєнний час друковане слово набуває нового значення. Особливого. Це куля, що має влучати у ворога. Моя рідна Шабельня – унікальна. Це земля Героїв, козацької слави, нескорених борців за волю України та українського народу. Край справжніх патріотів, про яких йдеться у книзі. Історії яких надихають...».

Схвально відгукнулись про рецензоване видання поважні гості – Почесний краєзнавець України, заслужений журналіст України Вадим Вітковський, заслужений працівник культури України, краєзнавець, літературний редактор видання серії «Моя Вінниччина», Михайло Каменюк, а також місцеві дослідники малої батьківщини.

18 червня 2022 р.

У Вінницькому обласному краєзнавчому музеї розгорнуто виставку «Подільська оселя». Складається вона із двох змістовних частин, що відтворюють особливості сільського й міського помешкання жителів Східного Поділля кінця XIX – середини XX ст.

З представленими експонатами ознайомилися перші відвідувачі.

20 червня 2022 р.

У комунальному закладі «Бершадська бібліотека» розгорнуто книжкову виставку «На гостини до подільських міст та сіл». На ній представлено видання, що розповідають про історію багатьох населених пунктів Вінниччини, в тому числі низку праць місцевих авторів – Григорія Погончика, Олександра Дьоміна, Федора Шевчука, Петра Маніленка, Івана Сухореброва, Галини Невеличко, Володимира Андрушенка, Анатолія Джуса, Наталки Поклад та інших. Кожне видання – це ґрунтовне дослідження, в якому використано спогади односельців, безліч давніх і сучасних світлин, що разом із оповідями, повідують про яскраві особистості, історичні пам'ятки, мальовничі, неповторні краєвиди рідного краю.

21 червня 2022 р.

Краєзнавство Вінниччини зазнало відчутної втрати – на 75-у році життя після важкої хвороби відійшов за земні обрії відомий в області дослідник малої батьківщини, колишній багаторічний редактор газети «Бершадський край», заслужений журналіст України, автор більше десятка книг з історії рідного краю («Джулинка всміхається століттям», «Добридені, Березівко!», «Сузір'я бершадських талантів», «Брості Василя Думанського», «Серединка – тепла крапка на карті України» (у співавторстві з Федором Шевчуком) та ін.), почесний громадянин села Серединки Петро Васильович Маніленко.

Щірі співчуття його рідним й близьким висловили очільники обласних організацій Національних спілок краєзнавців та журна-

лістів України Сергій Гальчак, Василь Паламарчук, Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю обласної адміністрації на чолі зі Світлою Василюк, колеги та ветерани редакції газети «Бершадський край», колишні керівники і працівники райдержадміністрації, райради і міської ради, колеги-редактори інших видань області, краєзнавці з Бершадської та Джулинської громад, друзі, земляки.

22 червня 2022 р.

Сьогодні в Україні відзначається День скорботи і вшанування пам'яті жертв війни. Аналізуючи колишні та теперішні трагічні події, Почесний краєзнавець України, Вінницький міський голова Сергій Моргунов провів паралелі між двома датами нападів агресорів на українську землю – 22 червня 1941 р. і 24 лютого 2022 р. «Не можна пробачити жадливі злочини сучасних нацистів – російської армії, – наголосив він у своєму телеграм-каналі та на сторінці у Фейсбук. – Ті, хто пережив гітлерівський нацизм, мріючи про «ніколи знову», проклинають путіна. Ті, хто переміг нацизм у 45-у, тепер чекають звісток з фронту від своїх онуків... Війна не з книжок... Така реальність. І метроном щодня нагадує про втрачені життя. Але ми знову переможемо і зупинемо сучасний нацизм – рашизм. Світла пам'ять безневинно загиблим... Не пробачимо!»

Такої ж думки краєзнавці Вінниці та області.

25 червня 2022 р.

Краєзнавство Вінниччини, Бершадщини зазнало ще однієї непоправної втрати – 23 червня передчасно відійшов у Вічність член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужений журналіст України, редактор газети «Бершадський край», автор низки дослідницьких праць, серед яких чи не найвідоміша книга «Портрети» – про славетних особистостей Бершадщини, статей до «Енциклопедії сучасної України», Федір Харитонович Шевчук.

Сьогодні колеги, земляки, численні друзі з різних куточків області провели його в останню путь. Щирі слова жалоби та спів-

чуття родині, високу оцінку моральних якостей, професійної майстерності та здобутків справжнього творця з великої літери висловили голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Сергій Гальчак, член Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, старший науковий співробітник відділу джерелознавства нової історії України Інституту української археології Сергій Таранець, начальник Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Вінницької обласної військової адміністрації Світлана Василюк, член Національної спілки краєзнавців України, редактор газети «Подільська зоря» Федір Бежнар, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України, заслужений журналіст України, краєзнавець Василь Паламарчук, член Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України, педагог Григорій Погончик та ін.

Вони також наголосили, що світла пам'ять про Федора Харитоновича Шевчука назавжди збережеться у наших серцях.

28 червня 2022 р.

На Замковій горі у Вінниці відбулися урочистості, приурочені до Дня Конституції України, в яких разом із керівництвом області взяв участь вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов.

Біля найбільшого в місті прапора України не було тривалих промов. Натомість виступив військовий оркестр, а після виконання гімну України до монументів борцям за незалежність нашої держави у різні часи були покладені квіти.

29 червня 2022 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці в рамках культурно-просвітницького проєкту «На перетині культур» доктор історичних наук, професор, завідувачка кафедри культури, методики навчання історії та історичних дисциплін Вінницького

державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Ольга Коляструк представила лекцію-презентацію «Меморіалізація Другої світової війни, або Як ми пам'ятаємо: у пошуках ідентичності та ціннісних орієнтирів». Слоган, який задав тон розмові звучав так: «Перемогли нацизм – переможемо рашизм». Особливу увагу Ольга Анатоліївна звернула увагу на проблему «українізації», тобто відновлення та повернення свого. Викладені матеріали дослідження викликали жвавий інтерес у присутніх на зустрічі, спонукали до роздумів.

7 липня 2022 р.

У Вінницькому обласному краєзнавчому музеї (директор: член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Катерина Висоцька) відкрито виставку «Лендарт і археологія: Україна – Литва», яка розповідає справжню середньовічну історію країни й розвінчує пропагандистські міфи про так звану «новоросію».

На виставці демонструються унікальні артефакти – знахідки Південної середньовічної експедиції Інституту археології НАН України, яка з 2016 року щороку проходила в Тягині Херсонської області. Проєкт представляють організації з Херсона – Центр культурного розвитку «Тотем» і «Культурний центр Україна – Литва».

Як повідала голова «Культурного центру Україна – Литва» Наталія Бімбірайте, «за останні роки саме Тягинь подарувала відкриття, які стали знаковими не лише для науки, але й для всієї України, адже вони відновлюють справжню середньовічну історію Півдня. Литовські артефакти, монети часів улусу Джучі, Кримського ханства і Польщі, прекрасний посуд. І, звісно, неймовірна знахідка 2021 року – булава 15-го століття, символ нашої влади і державності, яку було знайдено в 30-у річницю Незалежності України».

За її словами, у Північному Причорномор'ї задовго до окупації його у XVIII столітті російською імперією жили різні народи, побутували різні культури. А про «цивілізаційну» роль Катерини II взагалі не йдеться, позаяк високорозвинений центр цивілізації у цих землях був ще у XIV столітті. Тому так звана «новоросія» ні-

як не могла бути історичним регіоном, як це стверджує російська пропаганда, позаяк йдеться про окупацію росіянами чужих земель, яка відбувається і наразі.

Спростовують цей міф знахідки Південної середньовічної експедиції, які представлені в експозиції. Напередодні війни їх вдалося вивезти з Херсона, що, власне, їх і врятувало. Частина з них була пошкоджена внаслідок недбалого зберігання, але вже відреставрована.

У відкритті виставки взяла участь секретар міської ради Галина Лугова, що тимчасово виконує повноваження Херсонського міського голови.

8 липня 2022 р.

У Тростянці відбулася презентація книги дослідниці малої батьківщини, директора Тростянецького селищного комунального Центру культури і дозвілля Світлани Баламут «Тростянець крізь призму часу» – чергового видання серії «Моя Вінниччина», що реалізується коштом обласного бюджету.

У заході взяли участь голова Тростянецької територіальної громади Людмила Червонецька, директор Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Вінницької обласної військової адміністрації Світлана Василюк, Почесний краєзнавець України Вадим Вітковський, член Національної спілки краєзнавців України Людмила Любацька, письменники Михайло Каменюк, Андрій Стебелев, які схвально відгукнулися про творчий здобуток талановитої та невтомної авторки.

16 липня 2022 р.

Позавчора, 14 липня, російські загарбники вдарили по Вінниці ракетами типу «Калібр». Три із них влучили у середмістя обласного центру – в район Замостя. Внаслідок теракту загинуло 26 людей, у тому числі діти, ще понад двісті отримали поранення різного ступеня важкості. Зазнали руйнувань житлові будинки (49 багатоквартирних, 29 – приватної забудови), чимало громадських об'єктів. Спалено 40 автомобілів, пошкоджено 2 трамваї. Найбільше

постраждали будівля медичного центру «Нейромед», будинок побуту «Ювілейний», Будинок офіцерів, у якому мав відбутися благодійний концерт на підтримку Збройних Сил України та який впродовж багатьох років був своєрідною візитівкою міста над Бугом.

Про десять фактів з його історії повідав вінничанам член Національної спілки краєзнавців України, директор комунального закладу «Музей Вінниці» Олександр Федоришен. За його словами:

1. Спершу це був Будинок Червоної Армії. Звели його у 1934 – 1935 роках за проектом видатного українського архітектора Йосипа Каракіса. Це був типовий проєкт кінотеатру на 1000 глядачів, створений для Вінниці, Кривого Рогу і Харкова, який отримав першу премію на Всесоюзному конкурсі.

2. Спершу на тому місці планували створити грандіозну бібліотеку-пам'ятник Михайлу Коцюбинському. Але коштів на це не вистачило, та й відомче військове будівництво вважалося тоді більш пріоритетним.

3. Донедавна вважалося, ніби будівництво завершили аж у 1940 році. Проте завдяки матеріалам дослідниці Наталії Кушки відомо, що вже у 1935 році у тому приміщенні відбувалися виступи жіночого хорового ансамблю «Жінхоранс» під керуванням В. Верховинця (17 – 18 березня) та «Східного ансамблю» Е. Сарагуні (15 квітня). Із цих концертів розпочалася культурно-масова робота Будинку Червоної Армії.

4. Під час нацистської окупації Вінниці (1941 – 1944 роки) Будинок офіцерів певний час використовувався як фронтовий збірний пункт Вермахту № 7 (колишній G). Там здійснювали цільовий розподіл солдатів до військових підрозділів. На багатьох німецьких листівках того часу об'єкт помилково підписували як військову або танкову академію. Ймовірно, через барельєф на фасаді будівлі, центральним елементом якого був радянський танк БТ-7.

5. Із доповідної записки на ім'я начальника культурного відділу Вінницького самоврядування Крещука дізнаємося, що у листопаді 1941 року тут хотіли заснувати Український національний драматичний театр. Автором звернення був Маліч (артист музично-драматичного театру).

6. Діяч ОУН та перекладач комісії з дослідження злочинів НКВС у 1943 році Михайло Селешко у своїх спогадах називав Будинок Червоної Армії єдиною спорудою на Замості, яка «виглядала по-європейськи».

7. У березні 1944 року будівля серйозно постраждала, всі дерев'яні конструкції згоріли. Відновлення тривало протягом 1946 – 1947 років і з 25 вересня 1947-го заклад почав діяти як «Вінницький гарнізонний Будинок офіцерів Радянської Армії». Упродовж другої половини ХХ століття він був важливим центром дозвілля для жителів Замостя. Тут займалися художньою самодіяльністю, влаштовували танцювальні вечори та новорічні бали, демонструвалися кінострічки, діяли курси крою та шиття, дитяча музична студія тощо.

8. Розпорядженням Вінницької ОДА № 248 від 25 липня 1997 року Будинок офіцерів внесений до переліку пам'яток архітектури і містобудування (місцевого значення).

9. У 1998 році на фасаді будівлі встановили нову емблему у вигляді сокола. Нею прикрили барельєф із зображенням танка БТ-Дизайн розробив Валерій Ляхов, який на той час вже був автором символіки українських Військово-Повітряних Сил.

10. Найновіший період історії Будинку офіцерів переважно стосується різноманітних культурних подій. Після капітального ремонту у 2009 році місце продовжувало бути найбільшим в області концертним майданчиком.

21 липня 2022 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С. Д. Гальчак звернувся до Голови Національної спілки краєзнавців України О. П. Реєнта з листом такого змісту:

«За значний внесок у розвиток краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини України, активну участь у науково-краєзнавчих конференціях, видання низки історико-краєзнавчих праць, що знайшли схвальний відгук серед широкого кола наукової та краєзнавчої громадськості, прошу присвоїти звання **«Почесний краєзнавець України»**

**ПЕНТЮКУ БОРИСУ МИКОЛАЙОВИЧУ –
кандидату технічних наук, кандидату богослов'я, доценту,
настоятелю храму «Собору Іоанна Предтечі» (м. Вінниця),
члену Національної спілки краєзнавців України**

Борис Миколайович Пентюк

Народився 23 лютого 1955 року в селі Павлівка Калинівського району Вінницької області. 1971 році закінчив Павлівську середню школу і поступив до Вінницького політехнічного інституту, який закінчив у 1976 році.

По закінченню вузу проходив строкову військову службу.

Із 1977 року працював у Вінницькому політехнічному інституті (Вінницькому державному технічному університеті, Вінницькому національному технічному університеті) на посадах інженера, молодшого та старшого наукового співробітника, асистента, доцента. Відзначений знаком «Винахідник СРСР» та премією Українського наукового товариства, медаллю Академії наук УРСР для молодих учених.

В 2007 році очолив Вінницький соціально-економічний інститут Київського університету розвитку людини «Україна».

В 2009 році прийняв сан священика. В 2014 році став настоятелем храму «Собору Іоанна Предтечі» (м. Вінниця).

Автор 45 авторських свідоцтв та патентів, п'яти монографій, низки наукових, науково-краєзнавчих статей, учасник численних наукових, науково-краєзнавчих конференцій, круглих столів, семінарів.

У батьківському обійсті в селі Павлівка заснував музей народної архітектури та побуту «Родинна оселя», відвідувачами якого стали сотні дослідників малої батьківщини з різних куточків Поділля, України.

Член Національної спілки краєзнавців України.

Монографії

1. Пентюк Б. М. Шаргородський Свято-Миколаївський монастир. Сторінки історії та відродження: монографія / Б. М. Пентюк. – Вінниця: ЕДЕЛЬВЕЙС і К, 2015. – 162 с.

2. Пентюк Б. М. *З вірою в майбутнє. Нариси церковної історії села Павлівки* / Б. М. Пентюк. – Вінниця: ПП «ТД «ЕДЕЛЬВЕЙС і К», 2017. – 112 с.

3. Пентюк Б. М. *Павлівка. Витоки духовності* / Пентюк Б. М. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – 250 с.

4. Пентюк Б. М. *Молитва в дідовому садку* / Б. М. Пентюк / Серія «Моя Вінниччина», вип. 57. – Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2020. – 260 с.

5. Пентюк Б. М. *Степан Руданський: сторінки духовності* / Б. М. Пентюк. – Вінниця: ТОВ «Торговий дім «Альфа і Омега», 2021. – 208 с.

Наукові статті

6. *Досвід гуманістичного виховання і впровадження елементів історичних досліджень в курсі ОНДР* / Б. М. Пентюк, Н. В. Нікітіна // *Проблеми гуманізму і освіти: Збірник матеріалів науково-методичної конференції. 21 – 22 травня 2002 р.* – Вінниця, 2002. – Т. 1. – С. 97 – 100.

7. *Аспекти гуманізації навчання в курсі «Основи науково-дослідної роботи»* / Б. М. Пентюк, А. Л. Івкіна, А. А. Яремчук // *Гуманізм та освіта.* – Вінниця, 2004. – Т. 1. – С. 283 – 285.

8. *Історіографічна розвідка одного монастиря* / Б. М. Пентюк, А. К. Лисий // *Четверта Могилів-Подільська науково-краєзнавча конференція (28 – 29 вересня 2012 року)* / відп. ред. Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський, 2012. – С. 214 – 218.

9. Пентюк Б. М. *До питання про стан духовної освіти в Подільській губернії на межі XVIII – XIX століть* / Б. М. Пентюк // *Виховання молоді на принципах християнської моралі: Матеріали конференції. 05.03.2013 р.* – Вінниця, 2013. – С. 51 – 53.

10. Пентюк Б. М. *До питання про відродження Шаргородського Свято-Миколаївського чоловічого монастиря та його перших настоятелів* / Б. М. Пентюк // *Перша Шаргородська наукова історико-краєзнавча конференція: матеріали конференції, 17 – 18 жовтня 2014 р.* / голова редкол. С. Д. Гальчак. – Вінниця, 2014. – С. 254 – 257.

11. Пентюк Б. М. Одне з релігійних чудес Поділля 1920-х років / Б. М. Пентюк // XV Подільська наукова історико-краєзнавча конференція : матеріали конференції, 17 – 18 листопада 2017 р. – Вінниця, 2017. – С. 389 – 402.

12. Пентюк Б. М. Життя і побут учителів та учнів Шаргородської бурси на початку XIX століття / Б. М. Пентюк, А. К. Лисий, Ю. Л. Маліновський // Дунаєвеччина очима дослідників. Збірник науково-краєзнавчих праць. Вип. VIII. – Хмельницький, 2020. – С. 64 – 69.

13. Пентюк Б. М. Голичинське диво / Б. М. Пентюк // П'ята Могилів-Подільська науково-краєзнавча конференція: матеріали конференції, 16 – 17 жовтня 2015 р. – Могилів-Подільський; Вінниця, 2015. – С. 311 – 318.

14. Пентюк Б. М. Шаргородський Свято-Михайлівський монастир як осередок духовного просвітництва: автореферат дис. на здобуття вченого ступеня кандидата богослов'я / Б. М. Пентюк. – К., 2016 (рукопис).

15. Пентюк Б. М. Шаргородський Свято-Миколаївський монастир як осередок духовного просвітництва на Поділлі / Б. М. Пентюк // Церковна православна газета. – 2017. – Січень (№ 1). – С. 8 – 9.

16. Пентюк Б. М. Перші священики Павлівки – предки поета Степана Руданського / Б. М. Пентюк // Вінницький край. – 2020. – № 3 – 4. – С. 72 – 80.

17. Пентюк Б. М. Іософатова долина – духовна святиня Голичинського дива // Печерні комплекси та храми Подністров'я / Матеріали науково-краєзнавчої конференції, 18 вересня 2021 р., с. Буша Могилів-Подільського району. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2021. – С. 137 – 143.

18. Пентюк Б. М. Степан Руданський і священство / Б. М. Пентюк // Друкованого слова стоголосся. Науково-краєзнавчий, художньо-публіцистичний альманах. Видання приурочене 20-річчю діяльності видавництва «Меркьюрі-Поділля» / Ред. кол.: С. Д. Гальчак (голова), І. Б. Балюк (співголова), Ю. С. Степанчук (секретар), А. К. Лисий, Б. М. Пентюк та ін. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. – С. 117 – 122».

28 липня 2022 р.

Сьогодні Україна вперше відзначає День Української Державності, встановлений на знак пошани багатовікової історії державотворення України Указом Президента України від 24 серпня 2021 року. Символічною є і дата його відзначення у День Хрещення Київської Русі-України. З цієї нагоди у серці Вінниці, на Замковій горі, відбулися урочистості. Керівники міста, обласної військової адміністрації, обласної ради, представники трудових колективів, громадськості, ветеранських організацій, краєзнавці, військові зібралися разом аби згадати та вшанувати Героїв, починаючи від князя Київського Володимира Великого до сучасності – за мудрість, насагу та непохитну боротьбу за існування держави на власній землі.

На Замковій горі урочисто підняли Державний прапор України. А згодом усі присутні схилили голови в пам'ять про полеглих воїнів, які віддали життя за незалежність України.

«Тисячі років люди на цій землі встановлювали і боролись за свою незалежність і за свою державність. І сьогодні є нація, яка хоче в принципі знищити нас як народ. Їй не потрібні люди, не потрібні міста, їй потрібно просто території. Цей наратив у них відбувався за весь період становлення їхнього, так званого, адміністративного утворення, – наголосив, виступаючи перед присутніми, Вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов. – Саме ось це покоління українців виборює своїм життям, своєю кров'ю, своєю копіткою працею все те, щоб поставити остаточну крапку в намаганнях агресорів і імперіалістів знищити нашу країну».

Очільник громади також наголосив, що відзначення Дня Української Державності саме у День Хрещення Русі – це дійсно відновлення історичної справедливості. Адже засвідчує глибину нашого історичного спадку.

Цього ж дня у Вінниці, в багатьох населених пунктах області було покладено квіткові гірлянди до пам'ятних місць – меморіальних дошок та пам'ятників борцям за незалежність України.

28 липня 2022 р.

У Вінниці відбувся науково-практичний семінар, приурочений до Дня хрещення Київської Русі та Дня Української Державності. В його роботі взяли участь голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Сергій Гальчак; голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України Василь Паламарчук; кандидат технічних наук, кандидат богослов'я, член Національної спілки краєзнавців України, протоієрей Борис Пентюк; завідувач відділенням загальноосвітньої підготовки Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського Юрій Маліновський; член Національної спілки краєзнавців України, священослужитель Анатолій Сварчевський; книговидавець, краєзнавець Ігор Балюк; Почесний краєзнавець України, завідувач кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу Анатолій Лисий; Почесний краєзнавець України, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Юрій Степанчук.

Ушанувавши пам'ять полеглих захисників України хвилиною мовчання, учасники науково-практичного семінару виголосили актуальні, змістовні й досить різнопланові наукові доповіді. Зокрема, Сергій Гальчак, Анатолій Лисий та Юрій Степанчук розповіли про альтернативні теорії хрещення Київської Русі, проаналізували літописні спроби запровадження християнства князем Аскольдом та княгинею Ольгою, окреслили його інтерпретацію в різних науково-енциклопедичних виданнях.

Власні наукові здобутки представив Борис Пентюк, який нещодавно видав книгу «Степан Руданський: витоки історії». Дослідник презентував загальну колекцію етнографічних матеріалів і бібліотеку старовинних видань, яку формував упродовж життя. Особливе зацікавлення у присутніх викликала Біблія, видана 1825 року та надрукований у Вінниці календар товариства «Наука» на 1920 рік, який розпочинається текстом гімну України.

Підсумував роботу семінару Василь Паламарчук, котрий розповів про походження українського народу, його самоназву та ідентичність. Василь Миколайович, зокрема, зауважив, що національна держава в Україні починається ще від Антського союзу племен, а виборність влади є невід'ємною складовою всього українського державотворення.

28 липня 2022 р.

У Вінницькому художньому музеї в рамках мистецького проєкту «Україна: у єднанні наша сила – сакральний та історико-культурний вимір» відкрито виставку «Слава нації (живопис, графіка, художнє різьблення)». У назву виставкового проєкту закладена теза, котра чітко обумовлює запоруку міцності держави України: наша національна єдність, перш за все, в історії, культурі, пам'ятках минулого та надбаннях сучасності.

Тематична виставка творів образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва увібрала в себе широкий жанрово-тематичний спектр робіт, створених корифеями українського живопису: Феодосієм Гуменюком, Прокопом Колісником, Пилипом Таралевичем та багатьма іншими. Генерація знаних художників сучасності представлена полотнами Григорія Зорика, Михайла Довганя, Богдана Макаренка, Злати Шишман та ін.

Цілісністю та органічністю пластикового вирішення відзначається музейна колекція барельєфних портретів українських гетьманів різьб'яра Юрія Дяченка. Давні пам'ятки архітектури України у всій своїй красі та історичній величі постають на пейзажних полотнах Юрія Савченка, Пилипа Таралевича, Валентина Тишецького. Галерея визначних діячів державотворення України презентована алегоричними композиціями та серією портретних образів Святого рівноапостольного Князя Володимира, Григорія Сковороди, Тараса Шевченка, Івана Франка.

28 липня 2022 р.

У Вінницькому обласному краєзнавчому музеї, очолюваному членом правління Вінницької обласної організації Національної

спілки краєзнавців України, Почесним краєзнавцем України Катериною Висоцькою, відбувся науково-методичний семінар «До історії українського державотворення», приурочений Дню Української Державності та хрещення Київської Русі-України. Його учасниками були музейники, науковці, краєзнавці Вінниці, які виступили із доповідями та повідомленнями. Зокрема, із доповіддю «Державотворчі традиції на Вінниччині» виступила завідувачка відділу новітньої історії музею Лариса Семенко. Теми доповідей: кандидата історичних наук, доцента кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Анатолія Войнаровського «Християнство як фактор формування української державності»; кандидата історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Павла Кравченка «З історії РПЦ совєтського періоду»; головного спеціаліста Центрального міжрегіонального відділу Українського інституту національної пам'яті Олексія Серветніка «Що таке День Української Державності».

В рамках семінару відбулася презентація анімаційного фільму «Історія України за 15 хвилин», створеного Українським інститутом національної пам'яті.

28 липня 2022 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці відбувся круглий стіл «День Української Державності – утвердження історичної справедливості». Вступним словом його відкрила член Національної спілки краєзнавців України, директор бібліотеки Лариса Сенік. Із вітальним словом звернувся директор Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації Олександр Мельник. Потім було заслухано доповіді та повідомлення учасників круглого столу: «Що таке День Української Державності» – Олексія Серветніка, головного спеціаліста Центрального міжрегіонального відділу Українського інституту національної пам'яті; «Історичні та сучасні витоки української державності» – Олексія Струкевича, професора, доктора історичних наук, завідувача кафедри філологічних та гуманітарних наук КВНЗ

«Вінницька академія неперервної освіти»; «День Державності України як підтвердження тисячолітньої історії державотворення» – Володимира Лазаренка, завідувача відділу українознавства КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»; «Державний патріотизм у формуванні української національної ідеї» – Наталії Морозової, голови Громадської Ради при Вінницькій обласній раді; «Проблематика української державності» – Олександра Дмитрука, заслуженого журналіста України, письменника, краєзнавця; «Роль молоді у становленні державності України» – Ірини Лозової, голови координаційної ради з питань молодіжної політики при Вінницькій обласній раді; «Інтеграція правової системи України до норм Європейського Союзу» – Олексія Гончара, голови Союзу юристів Вінницької області, першого заступника голови Громадської Ради при Вінницькій обласній раді.

В рамках наукового заходу відбулася презентація книжкових виставок «Українське державотворення: витоки, традиції, шляхи» та «Українська державність у часі та просторі», які представили відповідно Людмила Циба, бібліотекар I категорії документів з гуманітарних, технічних та природничих наук, і Олена Сафронова – завідувачка відділу рідкісних і цінних видань Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки.

1 серпня 2022 р.

Виповнилося 80 років відомому на Вінниччині краєзнавцю, майстру художнього слова Василю Йосиповичу Шевчуку, уродженцю с. Іванківці Вінницького району, автору низки книг, передусім, науково-популярних з народної медицини «Зелений дивосвіт Поділля» (1989, 1997), «Люби мене, не покинь» (1992), «Травозаступниця» (1992), «Плакун-трава» (1994), «Зацвіли за вікном орхідеї» (1996), «Чар-зілля» (1998), «Із щоденника сивого травознавця» (2010), упоряднику збірок з народної міфології «Подорож у таємницю» (1992), «Таємниці поруч» (2009), книги «Казки, легенди, бувальщини» (2013), збірок віршів і пісень «Там, де цвітуть орхідеї» (1991), «Коли падають зорі» (1993), «Пісня моя журавлина» (1994), «Сальвія» (2006), «Живиця» (1996), «Граї, моя бандуро, граї» (2007).

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці відбулася творча зустріч із ювіляром, у якій взяли участь модератор заходу Почесний краєзнавець України Вадим Вітковський, член Національної спілки краєзнавців України Андрій Стебелев, письменники-краєзнавці Михайло Каменюк, Валентина Сторожук, Леонід Куций, видатний вінницький фотохудожник Олександр Гордієвич.

На заході також була присутня родина ювіляра.

12 серпня 2022 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Сергій Гальчак та його перший заступник, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Почесний краєзнавець України Юрій Степанчук здійснили робочу поїздку в с. Дяківці Літинської громади Вінницького району.

Як відомо, засноване ще в XI столітті, село є одним із найбільш знаних населених пунктів Вінницької області. Широко відомим воно стало, насамперед, завдяки його уродженцю, видатному українському письменнику Михайлу Стельмаку. У романах «Велика рідня», «Чотири броди», «Кров людська – не водиця» та інших творах на тлі військово-політичних потрясінь ХХ ст. письменник відтворив архаїчність подільського села, описав любов і страждання, радість і горе, прагнення і мрії його мешканців, оспівав повсякденну трудову героїку, показав принадну фольклорно-етнографічність Подільського краю.

Сьогодні дяківчани, як і всі українці, матеріально, фінансово й морально допомагають фронту, а багато хто зі зброєю в руках мужньо захищає свободу України. На жаль, є і непоправні втрати... Вічна пам'ять Героям!..

Історико-краєзнавчі заходи відбувалися на базі бібліотеки-меморіального музею М. П. Стельмаха та на території родинної садиби видатного майстра художнього слова. Директор музею, член Національної спілки краєзнавців України Оксана Голованюк провела вельми цікаву екскурсію, представила колекцію особистих

речей літератора, розповіла про плідну у різний час співпрацю з його синами Ярославом, Дмитром та дочкою Мартою. Сергій Гальчак зі свого боку передав до музейної бібліотеки власні наукові напрацювання, зокрема, книги про видатних уродженців Літинщини.

Сергій Гальчак та Юрій Степанчук побували також у місцевій гімназії імені Михайла Стельмаха, де розповіли чимало цікавого про Вінницький державний педагогічний університет, відповіли на питання присутніх, передали старшокласникам професійно-агітаційні матеріали, запрошення для вступу до найпотужнішого на Поділлі педагогічного закладу вищої освіти, в якому свого часу навчався й Михайло Стельмах.

18 серпня 2022 р.

На минулій сесії депутати Вінницької обласної ради прийняли рішення про те, що Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека більше не носитиме імені російського вченого К. А. Тімірязєва.

Для вивчення громадської думки щодо присвоєння бібліотеці нової назви було створено робочу групу, до складу якої увійшли науковці, краєзнавці, представники громадських організацій. Сьогодні відбулося її перше засідання. Вирішено винести на громадське обговорення три варіанти назви:

1. Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека імені Валентина Отамановського (з цією ініціативою виступив начальник Центрального міжрегіонального відділу Українського інституту національної пам'яті, кандидат історичних наук Богдан Галайко);

2. Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека (підтримати дану назву запропонували доктор історичних наук, зав. кафери культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, професор Ольга Коляструк, директор бібліотеки, член Національної спілки краєзнавців України Лариса Сенік, колектив головної бібліотеки області);

3. Східно-Подільська наукова бібліотека (у майбутньому саме так називати книгозбірню запропонував член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, професор Юрій Легун).

Обговорення триває.

19 серпня 2022 р.

В Академічній залі Вінницького обласного краєзнавчого музею відбулося відкриття виставки прапорів, приуроченої до Дня Державного Прапора та Дня Незалежності України.

До експозиції ввійшло 38 унікальних прапорів, що мають свою неповторну історію. Це стяги з власних колекцій військово-службовців ЗСУ, підрозділів територіальної оборони та волонтерів, зокрема громадських організацій «Мольфар», «ВіннСолард», Дитячого волонтерського руху ЗОШ № 2 м. Гайсин «Фабрика добра».

Особливе місце серед експонатів займає національний прапор України, який за одну ніч пошила громадська діячка Лариса Корнієнко. Полотнище підняли 21 жовтня 1990 року у Вінниці на площі Леніна (нині: майдан Незалежності). Демонструється державний прапор, занесений до Книги рекордів України, як встановлений на найвищій телевежі у 2019 році.

Для формування експозиції особисті речі та стяги своїх близьких надали родини Героїв Небесної Сотні Максима Шимка, Леоніда Полянського, Валерія Брезденюка, Романа Оліха, загиблих у російсько-українській війні захисників Віктора Саванчука, Володимира Полупанова, Сергія Павлюка, Олександра Рибаченка, Андрія Проценка, Олексія Зінов'єва та Наталії Іващенко.

Український прапор завжди позиціонувався як військова святина, що об'єднує вірних своєму обов'язку воїнів, які йдуть з ним у бій.

З синьо-жовтим стягом сьогодні воюють наші воїни проти російських окупантів. Захисники з Вінниччини боронять Україну у складі різних з'єднань та військових формувань. Серед представлених на виставці – стяги 63-ї окремої механізованої бригади, 128-ї окремої гірсько-штурмової бригади, 27-ї реактивної артиле-

рійської бригади імені кошового отамана Петра Калнишевського, фрагмент прапора України 57-ї окремої мотопіхотної бригади імені кошового отамана Костя Гордієнка, зведеного загону «Дика качка» – підрозділу ЗСУ, сформованого з добровольців Повітряних сил України.

Також на виставці представлено прапори з автографами бійців 120-ї та 109-ї окремих бригад територіальної оборони, 61-ї окремої піхотної егерської бригади, 28-ї окремої механізованої бригади, 72-ї окремої механізованої бригади, 59-го військового мобільного госпіталю та зведених загонів Міністерства внутрішніх справ України.

19 серпня 2022 р.

Сьогодні, у день свята Спаса, в єдиному в Україні музеї хліба, що в с. Білопілья Глуховецької територіальної громади (Козятинщина), відбулося традиційне обласне свято обрядових хлібів та дідухів «Народу вічний оберіг». Через військові події, на жаль, воно пройшло в режимі онлайн.

У рамках заходу народні майстрині Глуховецької громади провели акцію під назвою «Хліб для воїна». Волонтери-кулінари випікали здобу нашим захисникам, згадали добрим словом ініціаторів створення музею хліба під відкритим небом Геннадія Дубенкова, Анастасію Бойко та теперішнього директора музею Сергія Рибачука, який нині зі зброєю в руках захищає нашу державу від рашистських загарбників.

Як повідала директор Центру культури та дозвілля Глуховецької селищної ради Марія Кулеша, «волонтери-кулінари громади переконані, що в такий нелегкий для нашої країни час нам потрібно об'єднуватись в одну велику родину. Ми маємо пишатися нашими воїнами, як ніколи.

Кожен з нас допомагає, чим може. З початку війни всі працівники культури займаються волонтерською діяльністю, закликають до цього всіх небайдужих.

Допомога та підтримка наших захисників – це не тільки матеріальне забезпечення, а й духовне. Тому і виникла ця ідея – випікати нашим захисникам домашню запашну випічку. Адже запах

хліба для наших воїнів – це аромат затишної домівки, за якою вони так скучили.

Усі майстрині ділилися своїми рецептами і демонстрували весь процес на відео під відомі мелодії. Після приготування пирогів вони особисто пригощали наших відважних захисників – членів територіальної оборони, а деяка випічка поїхала з нашими місцевими волонтерами на передову, щоб і там хлопці відчували нашу підтримку».

19 серпня 2022 р.

На Хмельниччині, в смт Стара Синява та в с. Теліжинці, відбулася науково-краєзнавча конференція «Село Теліжинці на Старосинявщині: історія, проблеми, перспективи», приурочена світлій пам'яті знаного освітянина, громадсько-політичного діяча, воїна, Почесного краєзнавця Хмельниччини Ігоря Петровича Русого, 440-й річниці найдавнішої письмової згадки про с. Теліжинці. Від Вінниччини в її роботі взяв участь та виступив із доповіддю «Теліжинці у статистичних документах на початку ХХ століття» член Національної спілки краєзнавців України, головний спеціаліст із мобілізаційної роботи, цивільного захисту та взаємодії з правоохоронними органами Літинської селищної ради Вінницького району Руслан Зелінський.

21 серпня 2022 р.

У Вінниці відбувся черговий історико-краєзнавчий семінар – цього разу приурочений дослідженню мікрорайону міста над Бугом «Поділля». Ініціаторами його проведення стали Вінницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України та Вінницька обласна організація Національної спілки журналістів України, правління яких відповідно очлюють Сергій Гальчак та Василь Паламарчук.

Мікрорайон «Поділля» – наймолодший житловий мікрорайон Вінниці, який вирізняється з-поміж інших районів новою забудовою і сучасною інфраструктурою. Проте тут є кілька об'єктів, які викликають особливий інтерес у краєзнавців, журналістів та не-

байдужих до своєї історії мешканців міста. Йдеться, насамперед, про Вінницьку обласну психоневрологічну лікарню імені академіка О. Ющенка, архітектурно-парковий комплекс якої належить до однієї з визначних історичних пам'яток Вінниці.

Учасники семінару побували на території лікарні. Розповідаючи про її минуле, Почесний краєзнавець України, кандидат історичних наук, доцент Анатолій Лисий – відомий дослідник історії Вінниці, наголосив, що Вінницьку окружну лікарню для духовно хворих відкрито 1897 року. Це був один із найбільших лікувальних закладів тогочасної України. Загальна площа його території складала близько десяти гектарів. Тут одночасно могли перебувати до 1000 пацієнтів. Першим очільником лікувального закладу був Василь Кузнецов, якого поховано на тутешньому кладовищі.

Історія лікарні тісно переплетена з військово-політичною історією України ХХ ст. Зокрема, професор Вінницького державного педагогічного університету, доктор історичних наук, Почесний краєзнавець України Юрій Степанчук розповів про перебування тут хворих на тиф воїнів Української Галицької Армії (УГА). Він зазначив, що недавно у Вінниці віднайшли український військовий цвинтар 1919 року, де під час епідемії було поховано від 8 до 9 тисяч вояків. Це найбільше кладовище галицької армії. До прикладу, у Львові поховано 728 воїнів УГА.

Професор Вінницького державного педагогічного університету, доктор історичних наук, член-кореспондент Української академії історичних наук, член Президії Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак розповів про злочини, вчинені нацистським окупаційним режимом у Вінниці, зокрема про умиротворення майже двох тисяч пацієнтів психоневрологічної лікарні. У такий спосіб заклад звільнили для вищого керівництва району. Тут побувало практично все найближче оточення А. Гітлера: Г. Герінг, Г. Гімлер, Й. Геббельс, М. Борман, А. Розенберг, В. Кейтель, Ф. Гальдер та інші високопоставлені особи.

Цікавими спогадами поділився знаний на Вінниччині краєзнавець та журналіст Василь Паламарчук. Працюючи власним кореспондентом «Робітничої газети», він, виконуючи редакційне завдання, приїхав взяти інтерв'ю у відомого чи не в усьому світі психотерапевта Анатолія Кашпіровського, який працював тоді у зга-

даній Вінницькій психоневрологічній лікарні. Його психотерапевтична діяльність і парапсихологічні здібності приваблювали журналістів чи не з усього СРСР, передусім із Москви та Ленінграда, тому вони того дня теж опинилися у числі бажаючих поспілкуватися з неординарною особистістю, але вели себе вкрай нахабно, принизливо ставилися до українського колеги. Щоб спокійно спілкуватися з лікарем, потрібно було позбутися галасу московських гостей, котрих Василь Миколайович запропонував Анатолію Кашпіровському шляхом навіювання ввести в глибокий сон. Декілька махів рукою – і порушники журналістської етики та трудової дисципліни позасинали на своїх стільцях, а видатний медик безперешкодно дав перше велике інтерв'ю працівнику вітчизняної газети.

Важливо зауважити, що на території лікарні, над урвищем над Південним Бугом, відкрито трипільське поселення, датоване IV – III тисячоліттями до нашої ери. Тут виявлено й інші пам'ятки археології – доказові факти споконвічного життя, господарської діяльності та побуту пращурів сучасних вінничан.

Учасники семінару також побували в місцевій церкві, розміщеній в одному із корпусів лікарні. Член Національної спілки краєзнавців України Анатолій Сварчевський розповів про стародавній артефакт, який зберігається у культовому приміщенні: домовину, виготовлену із суцільної дубової колоди. За переказом, це – труна одного з монахів Києво-Печерського монастиря, датованого XI століттям.

Звернули увагу також на те, що завдяки ініціативі краєзнавців на фасаді адміністративної будівлі на одній із вулиць мікрорайону, а саме вул. Зодчих, в 2015 році встановлено меморіальну дошку уродженцю Чернігівщини, члену Української Центральної Ради, генеральному секретарю праці уряду УНР, співробітнику Комісії звичаєвого права Всеукраїнської академії наук, журналісту Костянтину Василенку, репресованому більшовицьким режимом, розстріляному у Вінницькій тюрмі у липні 1941 року як ворога народу.

Підсумував роботу семінару невтомний дослідник малої батьківщини, книговидавець Ігор Балюк. На його глибоке переконання, такі семінари зацікавлюють громадськість, спричиняють по-

дальші краєзнавчі пошуки, появу книг, путівників, історичних нарисів з історії міста Вінниці та її мікрорайонів.

22 серпня 2022 р.

Як повідомила член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директор Вінницького обласного центру народної творчості Тетяна Цвігун, «сьогодні у світлиці нашого центру відкривається обласна виставка образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва «З Україною в серці». Цьогоріч відзначення Дня Незалежності України відбувається в період воєнного часу. Це накладає на нас обмеження щодо проведення масових мистецьких заходів. Тому нинішня виставка є єдиним обласним культурно-мистецьким заходом з нагоди святкування 31-ї річниці Незалежності України.

На виставці представлено понад 50 робіт від 23 народних майстрів з територіальних громад області та міста Вінниці. Вони присвячені українській землі та прагненню українського народу до перемоги у боротьбі за свою незалежність.

Основу експозиції складають роботи майстрів живопису та народного малярства. Також на виставці представлені прекрасні нові роботи з декоративного розпису і гончарного мистецтва, текстильні роботи, а також вишиті рушники вінницьких майстринь з обереговою орнаментикою.

З огляду на безпекові заходи, передбачено можливість оглянути експозицію виставки в онлайн форматі».

23 серпня 2022 р.

З нагоди життєвого ювілею, 75-річчя від дня народження, за вагомих особистий внесок у збереження та розвиток краєзнавства на теренах Поділля прийнято рішення про нагородження Почесною грамотою Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Калитка Сергія Леонідовича – члена Національної спілки краєзнавців України, педагога, кандидата історичних наук, доцента, наукового співробітника комунального закладу «Музей Вінниці».

26 серпня 2022 р.

Сьогодні відбулася чергова 28 сесія Вінницької обласної ради. На початку сесійного засідання голова обласної ради Вячеслав Соколовий та перша заступниця начальника обласної військової адміністрації Наталя Заболотна вручили Почесні відзнаки «За заслуги перед Вінниччиною».

«Цього року День Незалежності ми відзначили під звуки повітряної тривоги. Сьомий місяць у нашій країні триває повномасштабна війна. Та ворогу ніколи не вдасться нас побороти! Україна – сильна та єдина, а українці – мужні, відважні та незламні, – зазначив Вячеслав Соколовий. – І саме таких, гідних жителів області, ми сьогодні відзначаємо Почесною відзнакою «За заслуги перед Вінниччиною». Кожен з них на це заслуговує, бо своєю працею пришвидшує спільну перемогу. Це і військовослужбовці, які захищають Україну, і волонтери, які допомагають воїнам та внутрішньо переміщеним особам, і місцеві підприємці, які надійно утримують економічний фронт».

Почесну відзнаку отримали п'ятнадцять мешканців Вінницької області.

Серед нагороджених – хмільничанка Анжела Веремій – поетеса, педагогиня, журналістка, членкиня Національної спілки краєзнавців України, Національної спілки журналістів України, Національної спілки письменників України, літературно-мистецького об'єднання імені Василя Стуса.

6 вересня 2022 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці відбулися традиційні вересневі Стусівські читання «Незламний борець правди і свободи». Відкриваючи захід, директор книгозбірні, член Національної спілки краєзнавців України Лариса Сеник зазначила:

«Минуло 37 років від дня трагічної загибелі нашого видатного земляка, проте творчість нескореного пророка не забута. Його постань є символом нескореності України, гідності Людини, яка виборила право пишатися нею в нелюдських обставинах».

У заході взяли участь краєзнавці, літератори, митці, представники учнівської та студентської молоді.

10 вересня 2022 р.

Національному музею М. І. Пирогова виповнилося 75 років. З нагоди ювілею у Вінниці відбулися урочистості.

Як зазначили у своїх виступах директор музею Олександр Турський та його заступник Любов Коваленко, з часу відкриття музею-садиби його відвідали понад 9 мільйонів екскурсантів із 185 країн. Він і нині залишається своєрідним «туристичним магнітом».

У торжествах взяли участь заступник начальника Вінницької обласної військової адміністрації Наталя Заболотна та голова обласної ради В'ячеслав Соколовий. Вони подарували музею портрет славетного хірурга, вишитий відомою далеко за межами України заслуженою майстринею народної творчості Любов'ю Шаламай.

11 вересня 2022 р.

Завдяки пошуку науковців та краєзнавців, зокрема працівника Музею Гетьманства у Києві, кандидата історичних наук Володимира Панченка, вінничани отримали змогу побачити найдавніше зображення міського герба. Його відтворює міська гербова печатка, відтиск якої зберігся на документі 1791 року. Власне, це овал з орнаментом та надписом на польській мові: «Pieczęć miasta Jego Królewskiej Mości oboju Winnicy» – «Печатка міста його Королівської Милості обох Вінниць» (під «обома Вінницями» йшлося про Старе і Нове міста).

Зображення першого герба Вінниці місто отримало 30 травня 1640 року привілеєм короля Речі Посполитої Володислава IV разом із Магдебурзьким правом. Це було зображення двох гачків та інших знаків.

Однак залучення до наукового обігу нових архівних документів, зокрема, фонду Маріана Гумовського з Краківського архіву,

засвідчує побутування в другій половині XVII ст. на міській печатці й інших зображень, зокрема птаха, що тримає в кігтях хрест.

13 вересня 2022 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак та член НСКУ, кандидат технічних наук, кандидат богослов'я Борис Пентюк у Києві взяли участь у черговому засіданні Президії Національної спілки краєзнавців України.

За значний внесок у розвиток краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини України Борису Пентюку присвоєно звання «Почесний краєзнавець України».

14 вересня 2022 р.

У Вінниці в онлайн-режимі відбулася Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Україна – дорожка за життя: відповідь нескореного народу», приурочена 80-річчю утворення Української Повстанської Армії. Під час її роботи було заслухано низку доповідей та повідомлень, виділених у два тематичні блоки: «Сторінки історії, діяльності та боротьби ОУН-УПА на теренах Подільського краю» та «Славетні особистості – герої Українського національного Руху Опору». Зокрема: педагога, краєзнавця, керівника дитячої козацької організації при Паріївській ЗОШ I – II ступенів, яка входить до складу Вінницького обласного об'єднання «Молода Подільська січ», голови ветеранської організації с. Паріївка Вінницького району Ольги Рудник «Ще вчора закрита тема (Український національний рух в Іллінецькому, Дашівському, Гайсинському районах Вінницької області (1920 – 2020): імена і події)»; кандидата історичних наук, викладача Відокремленого структурного підрозділу «Вінницький фаховий коледж НУХТ» Людмили Романець, керівника навчального відділу, доцента кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України Андрія Машталіра «Діяльність підпільної мережі УПА на Вінниччині у 1942 – 1944 рр.»; доктора іс-

торичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена-кореспондента Української академії історичних наук, керівника Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, члена Президії Національної спілки краєзнавців України, голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, керівника обласного осередку Наукового товариства ім. Шевченка, першого заступника голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України, заслуженого працівника культури України, Почесного краєзнавця України Сергія Гальчака «Боротьба Української Повстанської Армії на теренах Поділля»; доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Івана Романюка «Аграрна політика Української Повстанської Армії в роки Другої світової війни»; кандидатів історичних наук, доцентів кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Наталії Кузьмінець та Олени Стадник «Ідейно-пропагандистська та виховна діяльність в ОУН як засіб формування світоглядних національних орієнтирів серед молоді»; доктора історичних наук, професора Донецького національного університету імені Василя Стуса Надії Темірової «Українська Повстанська Армія. Між політикою та пам'яттю»; доктора історичних наук, старшого наукового співробітника, члена Наукового товариства ім. Шевченка і Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Анатолія Трембіцького (м. Хмельницький) «Повстанська пісня – складник української історії»; голови Вінницького Церковно-Історичного Комітету, заступника керівника історичного відділу Вінницької єпархії, церковнослужителя Лядовського скельного монастиря, члена Національної спілки краєзнавців України Анатолія Сварчевського (о. Пантелеймона) «Грошові документи ОУН на Поділлі у 1947 – 1950 рр.»; академіка Української технологічної академії, доктора філософії, заслуженого працівника культури України Петра Слободянюка (м. Хмельницький) «ОУНівське підпілля на Хмельниччині в повоєнний пе-

ріод»; доктора історичних наук, професора, академіка Української академії історичних наук, заслуженого працівника народної освіти України, заступника голови правління Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України і Хмельниччини Віктора Прокопчука (сміт Дунаївці), доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри історії України, правознавства і методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (Сумська область) Андрія Гриценка «Володимир Никифорович Фіщук: розстріляний за любов до України»; викладача історії Гвардійського ліцею Хмельницького району Хмельницької області, спеціаліста вищої категорії Олега Письменного та здобувачки освіти 10 класу цього ж навчального закладу Анастасії Василюшині «Зв'язкова «Домовина»»; кандидата історичних наук, головного спеціаліста відділу інформації Державного архіву Вінницької області, члена Вінницької філії Центру дослідження Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Костянтина Завальнюка «За волю України «з ідеєю в серці – зі зброєю в руках» (український військовий та громадський діяч Євген Алетіяно-Попівський (1905 – 1976)); Костянтина Завальнюка та члена Національної спілки краєзнавців України Руслана Зелінського (сміт Літин Вінницької області) «Йосип Позичанюк – у вирі української національно-визвольної боротьби»; кандидата історичних наук, доцента, завідувача кафедри суспільно-гуманітарних наук комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», Почесного краєзнавця України Анатолія Лисого «Один з нескорених»; книговидавця, директора видавництва «Меркьюрі-Поділля», краєзнавця Ігоря Балюка «Головний художник і медальєр УПА»; доктора історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієн-

ка, Почесного краєзнавця України Юрія Степанчука «Пам'яті Олександра Марченка – подвижника, героя, патріота...».

Організаторами конференції виступили Вінницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України, Вінницька філія Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, Вінницький обласний осередок Наукового товариства ім. Шевченка, кафедра історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

За результатами конференції видано збірник матеріалів (*Україна – дорожка за життя: відповідь нескореного народу / Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції, приуроченої 80-річчю утворення Української Повстанської Армії. 14 вересня 2022 р., м. Вінниця / Ред. колегія: С. Д. Гальчак (голова), Ю. С. Степанчук (співголова), К. В. Завальнюк (відповідальний секретар), А. К. Лисий, В. С. Прокопчук, А. М. Трембіцький, І. М. Романюк. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. – 108 с.*)

16 вересня 2022 р.

За участі членів правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України відбулися урочистості, приурочені ювілею Сергія Калитка – відомого подільського історика та краєзнавця. Голова правління Сергій Гальчак розповів про вагомую роль ювіляра в розвитку історичного краєзнавства й вручив Сергію Леонідовичу Почесну грамоту, якою він нагороджений за вагомий особистий внесок у збереження та розвиток краєзнавства на теренах Поділля.

Сьогодні Сергій Леонідович перебуває на заслуженому відпочинку, проте й далі виявляє активність у науковій і громадській роботі. Зокрема, він є активним членом Ради з питань історії, культурної спадщини та топоніміки міста Вінниці при Вінницькому міському голові, а також науковим співробітником комунального закладу «Музей Вінниці».

Присутні щиро привітали ювіляра, побажали міцного здоров'я, усяляких життєвих гараздів у мирній, тихій, квітучій Україні.

21 вересня 2022 р.

З нагоди 660-річчя м. Хмільника, у конференц-залі Хмільницької міської ради відбулася наукова історико-краєзнавча конференція «Хмільницький край на мапі України», організована Хмільницькою міською радою, Вінницькою філією Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, кафедрою історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Вінницькою обласною організацією Національної спілки краєзнавців України, відділом культури і туризму Хмільницької міської ради, комунальним закладом «Історичний музей м. Хмільник» Хмільницької міської ради.

На правах господаря громади захід відкрив міський голова Микола Юрчишин. Він сердечно привітав краян із 660-літтям Хмільника, відзначивши особливу вагомість цієї події для ще більш свідомого осмислення глибокої історії Хмільницького краю, у серці якого особливе місце має Хмільник. Очільник громади побажав землякам і гостям продуктивного діалогу, відкритої комунікації та чудових вражень про місто-курорт.

Із поетичними вітаннями виступили член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, член Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, член Наукового товариства ім. Шевченка, заслужений учитель України, Почесний краєзнавець України, почесний громадянин Хмільницького району Микола Дорош («Добрий ранок, Хмільниччина рідна!») та заступник директора Хмільницького Центру дитячої та юнацької творчості, поетеса, автор тексту гімну м. Хмільника Юлія Бичківська-Бараболя («Чому місто Хмільником назвали?»).

Розпочалася конференція переглядом фільмів «Хмільнику – 660» та «Хмільницький літопис» авторства члена Національної спілки краєзнавців України, члена Національної спілки журналістів України, керівника аматорської кіностудії «Гіпаніс» при Хмільницькому районному Будинку культури, художника-аматора Миколи Загороднього.

Потім було заслухано низку доповідей та повідомлень, виділених у тематичні блоки: «Джерела та наукові дослідження історії 660-річного м. Хмільника, населених пунктів Хмільницького краю», «Синьоводська битва 1362 року – визначальна подія в історії Хмільницького краю», «Крізь призму віків: Хмільник, Хмільниччина в модерний час», «Відомі постаті краю». Зокрема: модератора конференції, доктора історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена-кореспондента Української академії історичних наук, керівника Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, члена Президії Національної спілки краєзнавців України, голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, очільника обласного осередку Наукового товариства ім. Шевченка, першого заступника голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України, заслуженого працівника культури України, Почесного краєзнавця України Сергія Гальчака «Хмільниччина – перлина Поділля: погляд крізь призму історії, документальних джерел»; головного зберігача фондів КЗ «Історичний музей м. Хмільник» Хмільницької міської ради Юрія Сиченка «Хмільник: сторінки минулого»; головного спеціаліста архівного відділу Вінницької райвійськадміністрації, заступника голови правління обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Олександра Рогового «Хмільниччина – земля кельтів»; Миколи Дороша «Маяк на прадавнім шляху – Хмільник»; архітектора, інспектора управління містобудування та архітектури Хмільницької міської ради Михайла Загнибороди «Фортеця»; Миколи Дороша «Хмільник. Ксідю. Маловідоме»; кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України Вінницького державного

педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олександра Криворучка «В. Д. Отамановський про феодалізацію суспільних взаємин на Поділлі за правління князів Коріатовичів»; кандидата історичних наук, доцента кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олександра Кравчука, викладача Вінницького технічного фахового коледжу Надії Марценюк «Михайло Лучкай про князя Федора Корятовича»; Миколи Дороша «Синьоводська битва 1362 року і перемога русько-литовського воїнства»; професора, доктора економічних наук, академіка Національної академії аграрних наук Броніслава Панасюка «Ольгерд на Поділлі»; кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олени Стадник, кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Наталії Кузьмінець «Озброєння українського війська XVI століття в контексті його інтеграції в європейське мілітарне середовище (на прикладі битви на річці Синя Вода)»; кандидата історичних наук, доцента, завідувача кафедри суспільно-гуманітарних наук комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», Почесного краєзнавця України Анатолія Лисого «Постать визволителя Поділля на сторінках «Хроніки Європейської Сарматії» Олександра Гваньїні»; доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена Наукового товариства ім. Т. Шевченка Івана Романюка, викладача історії ДНЗ «Вінницький Центр ПТО технологій та дизайну» Анастасії Рогозовської-Косунець «Середньовічне поділезнавство в контексті битви на Синій Воді»; члена Національної спілки краєзнавців України, історика, педагога (с. Великий Острожок Хмельницького району) Василя Маринича «Давні могильники та кургани на Сніводі як можливі джерела локалізації історичної битви 1362 року»; члена Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України, педагога (с. Пагурці Хмельницького району) Віри Степанюк «Народна творчість та топоніміка Присноводдя щодо Синьоводської битви»; голови правління Вінницької обласної ор-

ганізації Національної спілки журналістів України, заслуженого журналіста України Василя Паламарчука «Занапащена таємниця Сніводи»; доктора історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, члена Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Юрія Степанчука «Микола Дорош – невтомний дослідник Синьоводської битви 1362 року»; кандидата історичних наук, заступник директора Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Валерія Рекрута «Історичні аспекти зародження та розвитку кооперативного руху на Хмільниччині»; члена Національної спілки краєзнавців України Руслана Зелінського (сміт Літин) «Хмільник – адміністративний центр Літинського повіту: нереалізований проєкт»; директора Комунального закладу «Історичний музей м. Хмільник» Хмільницької міської ради Наталії Пацанівської «Історичний музей міста Хмільник»; директора ТОВ «Подолпромторг» (м. Хмільник) Олега Фарини «Музей «Черевичок»»; бібліотекаря Хмільницької районної бібліотеки для дорослих, члена Національної спілки краєзнавців України Оксани Михалиці «З історії стародавніх кладовищ Хмільника»; поетеси, прозаїка, публіциста, краєзнавця, учительки-методистки української мови та літератури Хмільницького ліцею № 2, члена Національної спілки письменників України, члена Національної спілки журналістів України, члена Національної спілки краєзнавців України, члена Наукового товариства ім. Шевченка, лауреата обласної відзнаки «За заслуги перед Вінниччиною» Анжели Веремій «Хмільницький край на мапі України»; кандидата технічних наук, кандидата богослов'я, доцента, настоятеля храму «Собора Іоанна Предтечі», члена Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Бориса Пентюка «Священнослужителі роду Сімашкевичів із Голодьок»; кандидата історичних наук, головного спеціаліста Держав-

ного архіву Вінницької області, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Костянтина Завальнюка «Церковний і громадський діяч архієпископ Модест (Данило Стрельбицький)»; директора Вінницького обласного центру народної творчості, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслуженого працівника культури України Тетяни Цвігун «Вишукане мистецтво Дмитра Власійчука»; директора комунального закладу «Краєзнавчий музей імені Устима Кармалюка» Літинської селищної ради, члена Національної спілки краєзнавців України Віри Ткач «З Україною у серці»; Віри Степанюк «Хай світ бачить, що можуть сини різних земель, якщо вони в одному кулаці» та ін.

За результатами конференції видано збірник матеріалів (*Хмільницький край на мапі України / Матеріали наукової історико-краєзнавчої конференції, приуроченої 660-річчю м. Хмільника. 21 вересня 2022 р., м. Хмільник Вінницької області / Ред. колегія: С. Д. Гальчак (голова), Ю. С. Степанчук (співголова), М. Н. Дорош (відповідальний секретар) та ін. – Вінниця: Меркьюрі-Поділля, 2022. – 184 с.; іл.*).

Учасники наукового форуму відвідали також комунальний заклад «Історичний музей м. Хмільник» та чи не єдиний в Європі музей «Черевичок», колекція якого нараховує 8520 екземплярів сувенірних черевичків із 65 країн світу, поділилися своїми враженнями.

22 вересня 2022 р.

Сьогодні в Україні відзначають День партизанської слави. Це свято вшанування подвигу партизанів й підпільників у період Другої світової війни. Його було встановлено Указом Президента України у 2001 році на честь 60-ї річниці з початку підпільно-партизанського руху в нашій державі.

З нагоди відзначення цієї дати у відділі краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки експонується книжкова виставка-подія «Україна – земля героїчного народу», у якій представлено матеріали про героїв Другої світової війни, чії імена

пов'язані з Вінниччиною, про партизанський рух на теренах краю, підпільні організації на окупованих територіях та про дітей-героїв.

Самовіддана жертва, подвиги партизанів та підпільників – приклад патріотизму, незламного духу та безмежної любові до України.

26 вересня 2022 р.

У Києві у видавництві «ЛОГОС УКРАЇНА» вийшов друком сьомий том видання «Науковці України – еліта держави». Серед представлених у книзі імен – Сергій Дмитрович Гальчак, професор кафедри журналістики, реклами та зв'язків із громадськістю Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, доктор історичних наук, член-кореспондент Української академії історичних наук, заслужений працівник культури України (стор. 131).

З нагоди цієї події на офіційному сайті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського з'явилася інформація:

«Щиро вітаємо доктора історичних наук, професора кафедри журналістики, реклами та зв'язків із громадськістю Сергія Дмитровича Гальчака із заслуженим визнанням з-поміж Науковців – Еліти держави!

Зичимо подальших звершень на славу рідної землі!»

2 жовтня 2022 р.

Вінниччина є єдиною областю в Україні, де проводиться унікальний культурно-мистецький проєкт «Мальована хата» – з метою відродження традицій українського народного малярства та популяризації настінного розпису хат у подільських селах.

Як повідомила директор Вінницького обласного центру народної творчості, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна Цвігун, майстри розписують хати вже десятий рік поспіль.

У різних селах територіальних громад та районів області проєкт вже охопив такі села як Сліди, Сербинець Могилів-Поділь-

ської, Буша Ямпільської, Наддністрянське, Долиняни Мурованокуриловецької, Носиківка Шаргородської та Гонтівка Чернівецької територіальних громад.

Цьогоріч хати розмальовували у селах Воєводчинці та Сказинці Могилів-Подільської міської територіальної громади.

Учасниками симпозіуму стали майстри Оксана Городинська, Микола Крижанівський, Людмила Сорочинська, Олексій Бюклі та Олена Косінська (м. Могилів-Подільський); Сергій Бугай (с. Човновиця Оратівської ОТГ); Аурел Пержовський (Молдова); Оксана Малобенська (м. Черкаси) та Аліна Смерчинська (м. Вінниця).

3 жовтня 2022 р.

З ініціативи Міністерства культури та інформаційної політики України відбувся онлайн-сеінар ЮНЕСКО для музеїв та установ культури з питань охорони документальної спадщини в Україні, до якого, зокрема, долучилися співробітники КЗ «Бершадський краєзнавчий музей» та народного музею села Баланівки. Під час семінару обговорено заходи щодо охорони української документальної спадщини з огляду на події триваючої російсько-української війни, майбутній зимовий сезон, переглянуто презентаційні матеріали Міжнародної ради архівів та Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ, що зосереджені на запобіжних заходах (методи пакування та зберігання) та екстрених діях в критичних ситуаціях.

Корисну інформацію взято до уваги. Вона використовуватиметься в практичній діяльності музейників.

6 жовтня 2022 р.

Мабуть душа чи не кожного українця проймається трепетом та хвилюванням, коли чи то в храмі, чи в іншому людному місці божественно звучить «Молитва за Україну»:

«Україно, молюся за тебе,
Як за матір гріховно-святу,
За блакить твого вічного неба

І за ниву твою золоту.

Україно, молюся за славу,
За твою непокору століть,
За столицю твою златоглаву,
Що по груди в тополях стоїть.

Україно, молюся за мову,
За божествену мову твою,
І за вроду твою калинову,
Від якої добрішим стаю.

Україно, молюся за пам'ять
Убієнних за волю синів
І за тих, що у душах запалють
Пломінь правди, щоб край зяяснів.

Україно, лише в милосерді
Час єднання синів настає.
То нічого, що ми не безсмертні,
За безсмертя молюся твоє.

Отче наш, у Твоїм часоплині
Все минає – ридай, не ридай.
Прости, Боже, гріхи Україні
І надалі грішити не дай».

Автор цих хвилюючих слів – уродженець с. Браїлів Жмеринського району, український поет, перекладач, лауреат Державної премії ім. Т. Г. Шевченка Володимир Забаштанський, який у 2001 році відійшов у Вічність.

З метою вшанування пам'яті справжнього патріота українського слова та України на Вінниччині засновано літературно-мистецьку премію його імені. Цьогоріч її лауреатом стала відома в області журналістка, Почесний краєзнавець України Ганна Секрет.

Вручення нагороди відбулося у Вінницькому обласному центрі народної творчості. В урочистій обстановці високу відзнаку вру-

чили члени Національної спілки краєзнавців України, Почесні краєзнавці України Вадим Вітковський та Володимир Горлей, директор літературно-меморіального музею Володимира Забаштанського (с. Браїлів) Надія Слободенюк.

21 жовтня 2022 р.

Минає 100 літ, як восени 1922 року російсько-більшовицькі загарбники вчинили на Літинщині акт геноциду – розстріляли без суду сотні прихильників Української Народної Республіки і просто заарештованих заручників, безвинних цивільних українців. Історичні джерела свідчать, що тільки в Літині було вбито 240 селян і понад 80 міщан в урочищі Літинські Ярки. А ще каральні акції окупантських військово-чекістських загонів під егідою «опертрійок» відбулися в усіх селах і містечках тодішнього Літинського повіту та всієї Правобережної України. Ось так утверджувалася в нас радянська влада напередодні проголошення СРСР...

З метою вшанування жертв більшовицьких репресій в Літині відзначено День пам'яті жертв російсько-більшовицького терору 1922 року, в рамках якого в актовій залі місцевої селищної ради проведено науково-краєзнавчий круглий стіл «100 років Літинській Бучі». Його учасниками стали Літинський селищний голова Анатолій Бичок, член Національної спілки краєзнавців України, дослідник історії Літина, співробітник селищної ради Руслан Зелінський, доктор історичних наук, професор, ректор Вінницької академії безперервної освіти Степан Дровозюк, доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України Сергій Гальчак, кандидат історичних наук, головний спеціаліст відділу інформації Державного архіву Вінницької області, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Костянтин Завальнюк, кандидат історичних наук, начальник Центрального міжрегіонального відділу Управління забезпечення реалізації політики національної пам'яті в регіонах Українського інституту наці-

ональної пам'яті Богдан Галайко, співробітник згаданого відділу Олексій Серветник, завідувач відділу українознавства Вінницької академії безперервної освіти Володимир Лазаренко, директор комунального закладу «Краєзнавчий музей імені Устима Кармалюка» Літинської селищної ради, член Національної спілки краєзнавців України Віра Ткач, місцеві дослідники малої батьківщини Валерій Кривий, Любов Чекотун, які виступили з доповідями та повідомленнями.

Учасники заходу взяли участь у християнській панахиді та траурному мітингу біля могили заручників 1922 року в урочищі Літинські Дубки, поклали квіти до пам'ятного хреста жертвам більшовицького терору.

Наша пам'ять – наша зброя!

21 жовтня 2022 р.

На Хмельниччині, в м. Дунаївці, відбулася науково-практична конференція «Дунаєвеччина культурно-освітня», присвячена 120-річчю пам'яті композитора Владислава Заремби та 100-річчю від дня народження письменника Миколи Магери. Від імені вінничан в її роботі взяв участь та виступив із доповіддю Почесний краєзнавець України Борис Пентюк.

25 – 26 жовтня 2022 р.

На базі Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки в режимі онлайн відбулася VII Міжнародна науково-практична конференція «Усна історія: теорія, практика та перспективи». Її організаторами виступили Управління культури і креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації, Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека, кафедра культури, методики навчання історії та історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Вінницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України, комунальний заклад «Музей Вінниці», громадська організація «Вінницьке історич-

не товариство», Вінницьке обласне відділення ВГО «Українська бібліотечна асоціація».

Відкрила її директор бібліотеки, член Національної спілки краєзнавців України Лариса Сенік.

З вітальним словом до учасників наукового форуму звернувся директор Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації Володимир Буняк, начальник Управління культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької ОВА Ольга Дернова, доктор філософських наук, професор, голова постійної комісії Вінницької обласної ради з питань освіти, релігії, культури, молоді та спорту, директор Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ Наталія Замкова, голова Вінницької обласної організації профспілки працівників культури, депутат Вінницької обласної ради Тетяна Побережна, кандидат історичних наук, начальник Центрального міжрегіонального відділу Управління забезпечення реалізації політики національної пам'яті в регіонах Українського інституту національної пам'яті Богдан Галайко, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри культури, методики навчання історії та історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Ольга Коляструк, доктор історичних наук, професор кафедри українознавства філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, очільник Української асоціації усної історії, головний редактор часопису «Україна Модерна» Гелінада Грінченко, доктор історичних наук, професор кафедри журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, член-кореспондент Української академії історичних наук, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України Сергій Гальчак, директор комунального закладу «Музей Вінниці», член Національної спілки краєзнавців України Олександр Федоришен.

Потім відбулося пленарне засідання, на якому обговорено тематичні блоки «Теоретичні, методологічні та прикладні проблеми усної історії», «Проекти з регіональної, локальної, етнічної, ген-

дерної історії», «Усна історія в бібліотечному просторі», «Усна історія в освітніх практиках», «Усна історія як засіб інформації, комунікації, меморіалізації».

Теми доповідей: Ольги Коляструк – «Вислухати – Почути – Зрозуміти – Передати (актуальний досвід сучасних усноісторичних досліджень)»; доктора філософських наук, професора кафедри професійної і соціально-гуманітарної освіти Криворізького національного університету Тетяни Цимбал – «Усна історія як підгрунтя становлення та розвитку воєнної антропології»; кандидатів історичних наук, доцентів кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Наталки Жмуд та Валентини Гребеньової – «Наративи як інструмент до вивчення настроїв населення Вінниччини в умовах повномасштабного російського вторгнення в Україну»; кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України та спеціальних галузей історичної науки Донецького національного університету імені Василя Стуса Олени Отземко – «Усні історії учасниць Української національної революції 1917 – 1920 рр.»; кандидата історичних наук, заступника директора з науково-методичної роботи Державного архіву Вінницької області, заслуженого працівника культури України Фаїни Винокурової – «Документи усної історії як джерело вивчення проблематики Голокосту»; кандидата історичних наук, координатора регіональних записів проекту «Майдан: усна історія», головного спеціаліста сектору обліку та збереження усних джерел Українського інституту національної пам'яті Тетяни Привалко (м. Київ) – «Усна історія перед викликами нового етапу російсько-української війни»; історика, голови громадської організації «Після тиші» (м. Львів) Андрія Усача – «Усноісторичні проекти ГО «Після тиші», 2021 – 2022 роки»; історика, члена Національної спілки краєзнавців України Олени Кужельної (м. Шостка Сумської області) – «Роль і місце спогадів у генеалогічних дослідженнях «Провокатори» пам'яті та безпам'ятства»; директора Вінницького музею Голокосту Леоніда Трахтенберга – «...Я вижила для того, щоб розказати...»: рятівники пам'яті про жертв Голокосту на Вінниччині»; директора КЗ «Публічна бібліотека» Погребищенської міської ради Алли Красноштан – «Тема Голокосту в усних розпо-

відях очевидців (Погребищенська ТГ)»; бібліотекаря КЗ «Іванівська спеціальна школа» Вінницької обласної ради Людмили Бадрак – «Доля ромської родини на тлі Другої світової війни»; заступника директора з наукової роботи та інформатизації Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки, члена Національної спілки краєзнавців України Галини Слотюк – «Бібліотеки Вінниччини: досвід усноісторичних досліджень»; завідувачки відділу краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки, аспірантки Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського Оксани Антонюк – «Електронна база даних «Усна історія» та фонд усноісторичних досліджень як складові історичної пам'яті України»; директора бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Валентини Білоус – «Усноісторичні документи як джерело вивчення історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського»; бібліографа-краєзнавця КЗ «Публічна бібліотека» Крижопільської селищної ради Ліни Слободян – «Долі внутрішньо переміщених осіб, яких об'єднала бібліотека»; керівника туристичних груп (експедицій) відділу краєзнавства та патріотичного виховання КЗ «Запорізький обласний центр туризму і краєзнавства, спорту та екскурсій учнівської молоді» Запорізької обласної ради Юрія Сала та методиста цього ж відділу Ольги Новаковської – «Усна історія в обласних краєзнавчих конкурсах та заходах КЗ «Центр туризму» Запорізької обласної ради в 2021 році»; учителя історії ліцею № 2 Гніванської міської ради, керівника гуртка «Історичне краєзнавство» Вінницького обласного центру туризму, спорту, краєзнавства і екскурсій, краєзнавця Олександра Ковалю – «Демид Бурко – творець новітньої історії України: вивчення життя та діяльності з використанням методу усної історії»; аспірантки Школи Докторської Гуманістично-природничого університету ім. Яна Длогуша (м. Ченстохова, Республіка Польща), голови ГО «Конфедерація поляків Поділля – XXI століття» Олени Гаврилюк – «Записана історія невідомого автора: пізнавальні особливості тексту оповіді»; ученого-секретаря Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки, заслуженого працівника культури України Поліни Цимбалюк – «Друковані видання за результатами усноісторичних досліджень з фонду Вінницької ОУНБ»; кореспон-

дента «Газети по-українськи» Тетяни Цуркановської (Сарахан) – «Ненаписаний роман: спогади про батька: до 80-річчя від дня народження поета-гумориста й сатирика М. М. Сарахана»; завідувачки сектору краєзнавчих видань Наукової бібліотеки Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова Ольги Юрчишиної – «Лікар Володимир Трикуленко: дитина супроти війни, або бути почутим»; бібліографа-краєзнавця КЗ «Бібліотека для дорослих» Хмельницької міської ради, члена Національної спілки краєзнавців України Оксани Михалиці – «Некрополі Хмельника за спогадами старожилів-краян».

Під час роботи конференції відбулися презентації: проекту документальних відеоісторій жінок-переселенок «24 історії після 24 лютого», авторами якого виступили журналіст Олеся Шуткевич та голова ГО «Інформаційно-просвітницький центр «ВІСЬ» Світлана Дубина; вебсайту Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки «Голоси живої історії», який представили заступник директора з наукової роботи та інформатизації, член Національної спілки краєзнавців України Галина Слотюк і завідувач відділу електронних комунікацій та баз даних згаданого бібліотечного закладу Олена Пашкова; книги «Воїни світла: Університет і війна» (презентанти: Анастасія Кілар, аспірантка Інституту народознавства НАН України; Світлана Булка, психолог-волонтер, практичний психолог Львівського художнього музею при ЛНАМ; Христина Пікулицька, педагог-організатор СЗШ № 90 м. Львова).

На секційних засіданнях розглянуто тематичні блоки: «Громадська архівістика: теорія, практика, досвід», «Незакінчене / неостигле минуле» в усноісторичних оповідях», «Відображення культури та побуту в усних джерелах».

Теми доповідей: науковця Інституту соціології Ягеллонського університету, представника Фонду «Добра Воля», члена Польського товариства усної історії Аліни Добошевської (м. Краків, Республіка Польща) – «Громадська архівістика в Європі: виникнення, розвиток і сучасний стан»; історика, віце-президента Польського товариства усної історії Андріана Капали (м. Варшава) – «Громадська архівістика в Польщі – ключові проблеми»; представника Центру «Брама Гродзка – Театр NN», члена Польського товариства усної історії Віолетти Вейман (м. Люблін, Республіка Польща) –

«Люблін і Люблінщина у спогадах свідків і свідкинь історії»; кандидата історичних наук, заступника директора з наукової роботи КЗ «Музей Вінниці» Сергія Гули та наукового співробітника «Музею Вінниці», аспіранта відділу соціальної антропології Інституту народознавства НАН України Марії Курячої – «Що відчувають вінничани на початку повномасштабного російського вторгнення в Україну (за результатами опитування «Музею Вінниці»); студента 4 курсу історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олександра Коваля – «Російська окупація Луганської області (на прикладі Марківської ОТГ): усні свідчення»; кандидата філологічних наук, бібліотекаря I категорії Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка Вікторії Кметь – «Народні вірування про мерців та апотропеїчні ритуали на теренах Східного Поділля (за матеріалами польових записів)»; директора КЗ «Бершадська бібліотека» Вінницької області Людмили Німчук – «Бібліотечний проєкт Бершадської міської територіальної громади «Перлинки рідного краю» як усна історія рідної землі»; завідувача Тиманівської бібліотеки-філії КЗ «Публічна бібліотека Тульчинської міської ТГ» Надії Белоус – «Весілля в Тиманівці: культура та звичаї»; директора КЗ «Публічна бібліотека» Чечельницької селищної ради Гайсинського району Вінницької області Ольги Шуть – «Відображення культури та побуту в усних джерелах»; завідувачки сектору краєзнавства Міського будинку культури «Лада» (м. Ладижин) Тетяни Макаревич – «Коментований перегляд документального фільму «Гіркий цвіт акації»».

Було також заслухано низку панельних повідомлень працівників Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки: члена Національної спілки краєзнавців України, зав. відділу краєзнавства Оксани Антонюк – «Павло Ткачук: «Я війну побачив дуже малим. Отака була війна»; бібліотекаря I категорії відділу документів з гуманітарних, технічних та природничих наук Діани Белоус – «Оповідь переселенки Федорчук Лілії Расимівни»; зав. сектором створення краєзнавчих баз даних відділу краєзнавства Наталії Березюк – «А зараз просто стиль життя змінився...» (оповідь переселенки Баркової Олени Вікторівни з міста Макіївки Донецької області»; бібліотекаря I категорії відділу наукової інформації

та бібліографії Марії Глухої – «Галина Захарівна та Василь Іванович Черновські пережили окупацію на Донбасі й відчували на собі всі жахи війни»; провідного бібліографа відділу новітніх технологій, економічних і юридичних наук Тетяни Джуринської – «Хроніка Євромайдану: розповідь очевидця», «Погляд з середини. Поділля очима донетчанина»; провідного бібліографа відділу краєзнавства Оксани Зеленої – «Моя історія: спогади переселенки з Донбасу (Тихої Анастасії Олександрівни з Дебальцевського району Донецької області)»; зав. відділу художньої культури та мистецтв Людмили Киричок – «...Любив людей, любив цей світ, любив життя...»: розповідь О. В. Дудар про життєвий шлях репресованого радянською владою В. О. Джурика»; провідного бібліотекаря Наталії Козак та головного бібліотекаря відділу документів із гуманітарних, технічних та природничих наук Наталії Стойко – «Софіна Юлія Іванівна: «Майдан у мене, в першу чергу, асоціюється із нашим майбутнім»; бібліографа I категорії сектору наукової інформації з питань культури та мистецтва Людмили Колосової – «Чорна Фаїна Михайлівна: «...Моя праця – мене возвеличувала!»»; провідного методиста науково-методичного відділу Ольги Коновальчук – «Події на Майдані»: розповідь учасниці О. В. Дмитрів», «Галина Іванівна Крекотень: розповідь про життя»; головного методиста науково-методичного відділу Тетяни Кристофорової – «Голодомор 1932-33 рр. з розповіді Таміли Семенівни Сенік (с. Жеребилівка Могилів-Подільського району Вінницької області), «Голодомор 1946 – 1947 рр. за спогадами Таміли Семенівни Сенік (с. Жеребилівка Могилів-Подільського району Вінницької області); методиста I категорії науково-методичного відділу Наталії Мельник – «Радянське повсякдення зі спогадів Валентини Трифонівни Лішук»; провідного бібліографа відділу рідкісних і цінних видань Юлії Момотюк – «Катерина Ковальова: «Живу, працюю і співаю» (розповідь про життєвий шлях, поетичну творчість та фольклорний ансамбль «Вербиченька»»; зав. відділу зберігання та гігієни бібліотечних фондів Валентини Ружанської – «Піддубний Михайло Іванович: «...Майдан для мене – Революція Гідності!»»; провідного бібліотекаря відділу зберігання та гігієни бібліотечних фондів Валентини Середюк – «Розповідь Л. М. Петровської, очевидиці подій на Майдані»; бібліотекаря I ка-

тегорії відділу новітніх технологій, економічних та юридичних наук Інги Хачатурян – «Моя країна – моє коріння»: оповідь переселенки Г. М. Розанової»; зав. відділу абонементу Інги Шейкіної – «Вірність і зневага»: спогади М. Л. Кичі, учасника Майдану».

27 жовтня 2022 р.

У Вінниці відновив роботу розташований на вул. Соборній, 26 Музей української марки імені Якова Балабана. Це перший та єдиний музей історичної філателії в Україні, де представлена найбільша колекція українських марок у світі.

Цікаво те, що за експозицією музею можна простежити історію становлення державності України та етнічних територій українців. Тут є марки УНР, ЗУНР, гетьманату і Директорії, марки радянської доби та діаспорна пошта, а також сучасні марки незалежної України.

Серед найбільш цікавих експонатів – марки-гроші (розмінні марки Державної скарбниці доби УНР), марки з «подільським» тризубом, конверт з Ростова-на-Дону з українським тризубом на марці, поштово-благодійні марки для допомоги голодуючим, марка Чехословаччини «Карпатська Україна» та ін.

Як повідала працівниця музею Катерина Антонюк, перші українські поштові марки з'явились у 1918 році, за часів Української Народної Республіки. А малюнки до них виконали відомі графіки Георгій Нарбут та Антон Серєда. Практично одразу ж, на підставі закону Центральної Ради від 18 квітня 1918 року їх випустили як марки-гроші – замість зниклих з обігу розмінних монет. Передбачалось, що вони виконуватимуть функцію монет, доки останні не будуть накарбовані.

Марки друкувались у Києві накладом від 200 тисяч до 1 мільйона штук. А додруковувалися в Одесі та Кам'янці-Подільському до 1920 року.

Крім власних марок в коштовому обігу України до 1923 року використовувалися й марки Російської імперії. У серпні 1918 року (після приходу до влади гетьмана Павла Скоропадського) Міністерство пошти і телеграфів Української держави прийняло рішення на всіх марках Російської імперії, які були у його власності, зро-

бити надруки герба Української Держави – «тризуба». Це доручили зробити губернським поштовим телеграфним конторам, які використовували доступні технічні засоби. Це робили вручну, тож якість залежала від сили натиску, кількості фарби та ін.

Такі міста, як Одеса, Харків, Миколаїв, були багаті і могли дозволити собі зробити цей штемпель з металу, гуми. Через це марки цих губерній охайні, рівненькі. А наша Подільська губернія була бідніша, і тут вирізали цей тризуб з дерева. Так з'явилися марки з «подільським» тризубом.

Конверт з Ростова-на-Дону з українським тризубом на марці. Тут йдеться про марку Російської імперії з надруком герба Української Держави. Але в цьому випадку надрук зробили у Катеринославському поштово-телеграфному окрузі ручним штемпелем. Саме з такою маркою у жовтні 1918 року відправили конверт міжнародного листа з Ростова-на-Дону (теперішня російська федерація) до Німеччини.

«Раз в Ростові була українська пошта, значить була й українська адміністрація. В 1918 – 19-му роках. Це цікава й символічна історія, особливо зараз, під час російсько-української війни», – зазначив директор музею Олександр Білецький.

За словами Катерини Антонюк, перші поштово-благодійні марки (з доплатою в російський республіканський фонд допомоги голодуючим) з'явилися в обігу з 1 грудня 1921 року, і вони призначалися на допомогу голодуючим Поволжя. А марки для допомоги голодуючим в Українській СРР випустили лише у червні 1923-го. Ці марки були єдиними за всю історію Радянської України, далі в обігу використовувалися лише загальносоюзні марки. Через запізнілий і короткочасний обіг (з 25 червня по 15 липня / 18 серпня) марки УСРР не змогли повноцінно виконати свої функції допомоги жертвам першого в Україні масового штучного, організованого російським комуністичним режимом, голоду.

В експозиції Музею української марки ім. Балабана у Вінниці є кілька аркушів цих благодійних марок, зокрема із портретом Тараса Шевченка.

Віднедавна в Україні поновили випуски благодійних марок – такими є випуски, присвячені Григорію Сковороді, песику Патрону та Збройним Силам України.

Що стосується марки Чехословаччини «Карпатська Україна», то листи і листівки із нею є рідкістю. Її випуск був присвячений проголошенню Карпатської України, що сталося 15 березня 1939 року в місті Хуст. Прийнята сеймом Конституція визначила назву держави, державну мову – українську, прапор – синьо-жовтий стяг, а гімн – «Ще не вмерла України...». Однак цю державу не визнали в світі і вона увійшла в історію як «одноденна», адже 16 березня в місто зайшло угорське окупаційне військо...

28 жовтня 2022 р.

Цього дня в нашій державі щорічно відзначається День вигнання нацистських окупантів з України, вшановується пам'ять героїв, які в роки Другої світової війни ціною власного життя виборювали мир та спокій на українській землі. З нагоди вікопомної дати у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці відкрито тематичну книжкову виставку «Світло безсмертного подвигу».

Експозиція містить чимало відомих праць краєзнавців Вінниччини: альбом «Подвиг землі Подільської», підготовлений членом правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директором Вінницького обласного краєзнавчого музею К. Висоцькою, працівниками музейного закладу; монографію науковця-краєзнавця С. Гальчака «Визволення Вінниччини від нацистських загарбників (20 грудня 1943 р. – 28 березня 1944 р.)»; збірник документів і матеріалів «У лещатах «нового порядку»: населення Вінниччини під нацистським окупаційним режимом», укладений С. Гальчаком та В. Чехівським; книги дослідників малої батьківщини М. Мудраченка «Друга партизанська бригада, 1942 – 1944: від партизанщини до партизанства»; М. Пірогової «Їх не злякав «Вервольф»... Про героїв та звитягу Другої партизанської бригади» та ін.

28 жовтня 2022 р.

У Вінниці у виставковій залі обласного осередку Національної спілки художників України відкрито 74-у обласну виставку народ-

ної творчості. Традиційно її експозиція складається із творів різних видів народного мистецтва. Нині – це роботи майже сімдесяти кращих умільців області.

Демонструють красу ніжного ажурного панно витинанки Оксани Городинської (м. Могилів-Подільський), Дмитра Власійчука (м. Хмільник), Світлани Жукової (м. Вінниця).

Досконалі і неповторні роботи різьби по дереву представляють Юрій Дяченко (м. Гайсин), Петро Пипа (м. Погребище).

Найкращі зразки вишуканих гончарних виробів – Тетяни Шпак (с. Бубнівка Гайсинської ТГ), Сергія та Світлани Погонців (с. Кришинці Тульчинської ТГ), Володимира Слубського (с. Довжок Ямпільської ТГ), Ольги Цибулі (смт Вороновиця), Вікторії Ніколаєвої та Михайла Діденка (м. Вінниця), Андрія Бевзюка (с. Мала Кириївка), Василя, Максима, Дмитра Рижих та Наталії Лавренюк (м. Ладижин).

Свої роботи представили майстрині ручної вишивки Оксана Безрученко, Людмила Голова, Оксана Безносюк (м. Вінниця).

Почесне місце в експозиції виставки зайняли писанки члена Національної спілки краєзнавців України Тетяни Пірус та Надії Стадник-Федоренко (м. Вінниця).

Ексклюзивні вироби з лози створили член Національної спілки краєзнавців України Віктор Косаківський (м. Вінниця), Володимир і Наталія Ігушеви (с. Гушинці Іванівської ТГ), з рогози – Надія Іщенко (с. Щітки Вінницької ТГ), вироби з соломки – Галина Чадюк (м. Вінниця).

Своєю творчістю внесли багато нового в сучасне ручне ткацтво (гобелени) Галина Чекіна (м. Вінниця), Наталія Очеретна (с. Агрономічне), Алла Болгарська (м. Ямпіль), Ольга Шепілова (смт Літин).

В жанрі флористики успішно працюють Ніна і Галина Співак (с. Підвисоке Оратівської ТГ).

Всього в експозиції виставки представлено 300 робіт.

Відкрила виставку директор Вінницького обласного центру народної творчості, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужений працівник культури України Тетяна Цвігун.

31 жовтня 2022 р.

Сьогодні вранці внаслідок масованої ракетної атаки рашистів по Україні постраждав Лядівський Усікновенський скельний чоловічий монастир XI ст., віднесений рішенням Вінницької обласної ради від 18 грудня 2007 року до номінації «Сім чудес Вінниччини». Вибуховою хвилею пошкоджено іконостас, впало панікадило, повибивало вікна. Під час Божественної літургії, що тривала на момент вибуху, обірвалося життя послушника Вадима. Парафіяни припускають, що в нього від страху могло розірватися серце...

Руский мір – він такий, йому все одно, якого патріархату церква.

До речі, у пресі з'явилася інформація Міністерства культури та інформаційної політики держави, що з початку нападу російські війська зруйнували щонайменше 59 храмів у восьми областях України.

3 листопада 2022 р.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського відбулася XXXIV Вінницька Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження», приурочена 90-им роковинам Голодомору 1932 – 1933 рр. Її організатори: історичний факультет Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Центральний міжрегіональний відділ Українського інституту національної пам'яті, Департамент інформаційної діяльності і комунікацій з громадськістю Вінницької обласної військової адміністрації, Державний архів Вінницької області, Вінницький обласний краєзнавчий музей, Вінницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України, КЗ «Музей Вінниці», ГО «Подільська спадщина», ГО «Вінницьке історичне товариство».

Відкрив науковий форум його модератор, декан історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, кандидат історичних наук, професор, член правління Вінницької обласної організації Національної

спілки краєзнавців України Юрій Зінько, який привітав науковців та краєзнавців, побажав їм успішної роботи.

З вітальним словом до учасників наукового зібрання також звернулися доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, ректор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Наталія Лазаренко, начальник Вінницької обласної військової адміністрації Сергій Борзов, кандидат історичних наук, начальник Центрального міжрегіонального відділу Управління забезпечення реалізації політики національної пам'яті в регіонах Українського інституту національної пам'яті Богдан Галайко. Виступаючи відзначили, що завдяки небайдужості, ініціативності, сумлінню істориків, викладачів, науковців Вінниччини в регіоні на високому рівні проводиться робота зі вшанування української і, зокрема, місцевої історії, опрацьовується тематика традицій боротьби за незалежність і соборність України та військової звитяги захисників рідної землі, зокрема від кривавої агресії путінської росії.

Учасники заходу хвилиною мовчання вшанували пам'ять полеглих героїв – безстрашних оборонців Матері-України.

Головною темою конференції стали трагічні події 1932 – 1933 років у житниці світу – Україні, щедру на рясні врожаї хлібосольному Поділлі. Зокрема, під час пленарного засідання заслухано низку доповідей, прирочених зумисно організованому більшовицькою владою страшному злочину проти українського народу: начальника Вінницької обласної військової адміністрації Сергія Борзова «Непередбачуване минуле нашої історії: засмучена річниця Голодомору»; кандидата історичних наук, старшого наукового співробітника відділу історії державного терору радянської доби Інституту історії України НАН України, провідного наукового співробітника Інституту дослідження Голодомору Національного музею Голодомору-геноциду Романа Подкура «Агентурні мережі ГПУ Радянської України під час Голодомору-геноциду 1932 – 1933 рр.»; кандидата історичних наук, доцента кафедри права Вінницького кооперативного інституту, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, наукового редактора книги «Реабілітовані історією. Вінницька область», заслуженого працівника культури України Володимира

Петренка «Тотальне вилучення продовольства в селянства України впродовж 1928 – 1933 рр. у документах Державного архіву Вінницької області»; кандидата історичних наук, професора кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, заслуженого працівника освіти України, старшого наукового редактора книги «Реабілітовані історією. Вінницька область» Павла Кравченка «Крадіжки як засіб виживання й опору режимові в умовах геноциду 1932 – 1933 рр.»; спілчанки НСКУ, НСЖУ, НСПУ, Асоціації дослідників голодоморів в Україні, ВТ «Просвіта» імені Т. Шевченка, леді ордену «За заслуги» III ступеня Любові Сердунич «Голодомор 1930-х. Факти на підтвердження голодомору як геноциду»; Юрія Зінька «Увічнення пам'яті жертв голодомору 1932 – 1933 рр. у меморіальному просторі Вінниччини».

Тема голодомору 1932 – 1933 рр. на Вінниччині звучала й під час секційних засідань. Зокрема, у доповідях: викладачки Вінницького технічного коледжу Надії Марценюк – «Президент України В. Ющенко про Голодомор-геноцид 1932 – 1933 рр.»; доктора історичних наук, професора кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського, члена Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Юрія Степанчука – «Публікації періодичних видань УРСР як джерело вивчення причин голодомору 1932 – 1933 рр.»; завідувачки відділу краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки, аспірантки Національної бібліотеки України імені Володимира Вернадського, члена Національної спілки краєзнавців України Оксани Антонюк – «Інформаційно-бібліографічне та електронне забезпечення дослідження голодомору 1932 – 1933 рр. Вінницької ОУНБ»; кандидата економічних наук, пенсіонера Івана Гончара (сmt Муровані Курилівці Могилів-Подільського району) – «Голод 1932 – 1933 років на Мурованокуріловеччині в спогадах старожилів»; головного спеціаліста архівного відділу Вінницької райдержадміністрації (м. Липовець), заступника голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України, голови міжрайонного краєзнавчого об'єднання «СОБ» Олександра Рогового – «Трагедія обласного масштабу (жахливі прояви голо-

домору на прикладі с. Росоша Липовецького району Вінницької області»); кандидата історичних наук, доцента кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Інни Ніколіної – «Голод 1932 – 1933 рр., с. Городниця Гайсинського району Вінницької області (за свідченнями очевидців)»; кандидата історичних наук, доцента кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Інни Мазур – «Голод 1932 – 1933 рр., с. Вороновиця Вінницького району Вінницької області (за свідченнями очевидців)»; студентки 2-го курсу історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Катерини Остапенко – «Голод 1932 – 1933 рр., с. Павлівки Крижопільського району Вінницької області (за свідченнями очевидців)»; кандидата філологічних наук, доцента кафедри української мови, заступника декана з наукової роботи факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Інни Гороф'янюк – «Голодомор на Поділлі крізь призму діалектного тексту»; кандидата філологічних наук, доцента Вінницького кооперативного інституту Людмили Кравчук, учителя вищої категорії, старшого вчителя історії та правознавства Махнівського закладу загальної середньої освіти Лариси Козельчук – «Оповідання І. Губаржевського про голодомор 1932 – 1933 рр.»; доктора історичних наук, професора кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Івана Романюка, аспіранта Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова Богдана Романюка – «Третій радянський голодомор на Вінниччині: регіональний вимір»; кандидата історичних наук, першого заступника генерального директора музею «Меморіал жертв Голокосту» Ірини Батиревої – «Діти Вінниччини в роки голодомору: досвід виживання в екстремальних умовах»; кандидата історичних наук, доцента кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олександра Кравчука – «Трагедії 1921 – 1923 і 1932 – 1933 рр. у сприйнятті українських емігрантів в Чехословаччині».

Крім тематичної секції «Голодомор 1932 – 1933 рр. на Вінниччині» працювали й інші: «Давня, середньовічна та модерна історія Вінниччини», «Наш край в радянський час», «Освіта та культура подолян». На них було заслухано низку доповідей та повідомлень науковців і краєзнавців. Зокрема:

у секції *«Давня, середньовічна та модерна історія Вінниччини»*: кандидата історичних наук, доцента, завідувача кафедри суспільно-гуманітарних наук комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», Почесного краєзнавця України Анатолія Лисого – «До біографії засновника Вінниці»; кандидата історичних наук, доцента кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Віталія Тучинського – «Хмільницький літопис» як визначна пам'ятка місцевого літописання»; кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Сергія Трубчанінова, студентів історичного факультету цього ж закладу вищої освіти Юрія Бондаря та Олени Гевель – «Пионер повітроплавання Жан-Франсуа де ла Порте Д'анльфор і Поділля»; студента 2-го курсу історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Андрія Марківа – «Господарська діяльність Прота Потоцького (1761 – 1801) у власних маєтностях»; кандадата історичних наук, старшого викладача кафедри всесвітньої історії Житомирського державного університету імені Івана Франка Оксани Маркевич – «Організація переселення громадян і однодворців Подільської губернії та його результати»; кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Андрія Задорожнюка – «Виробничі традиції ремісників подільських міст у ХІХ ст.»; кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, з 24.02.2022 р. військовослужбовця Збройних Сил України Вадима Стецюка – «Розподіл призовників Вінницького повіту на початку ХХ ст.».

У секції *«Наш край в радянський час»*: кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олек-

сандра Криворучка – «Національні меншини на Поділлі в період проведення політики «українізації»; доктора історичних наук, професора кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Тетяни Каросевої – «Реорганізація Вінницької міської ради після прийняття «Положення про УСРР» (1925)»; доктора історичних наук, професора кафедри журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена-кореспондента Української академії історичних наук, голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслуженого працівника культури України, Почесного краєзнавця України Сергія Гальчака – «Зародження краєзнавства на теренах Вінниччини (Східного Поділля)»; старшого лаборанта Донецького національного університету імені Василя Стуса, члена Вінницького обласного історико-просвітницького, правозахисного, благодійного товариства «Меморіал» імені Василя Стуса Василя Шпички – «Морально-психологічні аспекти терору в творчості Тодося Осьмачки «Ротонда душегубців»; старшого лаборанта кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін, аспіранта Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського В'ячеслава Літинського, здобувача вищої освіти історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Тараса Осадчука – «Покарання порушників соціалістичної законності» (за матеріалами архівно-кримінальних справ по УНКВС Вінницької області); викладача Вінницького центру професійно-технічної освіти технологій та дизайну, аспіранта Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Людмили Бабій – «Румунська зона окупації на Вінниччині у роки Другої світової війни в монографії С. Гальчака «Поділля в роки Другої світової війни» (1939 – 1945)»; кандидатів історичних наук, доцентів кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Валентини Гребеньової та Наталки Жмуд – «Відновлення діяльності немирівської артлі

«Червона вишивальниця» (1944 – 1947)»; аспіранта Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Галини Матушок – «Вінницький педінститут у роки «хрущовської відлиги»: зміни у структурі, формування викладацького і студентського складу»; доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олега Мельничука, кандидата історичних наук, доцента кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Тетяни Мельничук – «Соціальна інфраструктура села Мельниківець у 50-х рр. ХХ ст.».

У секції «Освіта та культура подолян»: кандидата історичних наук, головного спеціаліста Державного архіву Вінницької області, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Костянтина Завальнюка – «Професор Микола Кравець – один з основоположників жанру наукової фантастики у сучасній вітчизняній літературі»; викладача суспільних дисциплін ДВНЗ «Могилів-Подільський монтажно-економічний коледж», члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Валерія Войтовича – «Анатолій Соляр: викладач, організатор, краєзнавець»; головного спеціаліста Літинської селищної ради Вінницького району, члена Національної спілки краєзнавців України Руслана Зелінського – «Літин – місце останнього спочинку єпископа Димитрія»; кандидата історичних наук, доцента кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олександра Неприцького, кандидата політичних наук, доцента кафедри політології та державного управління Донецького національного університету імені Василя Стуса Тетяни Неприцької, голови Вінницької обласної організації МГО «Україна – Польща – Німеччина» Олексія Гаврилова – «Європейці Вінниччини – проєкт обліку і популяризації культурно-історичної спадщини»; члена Національної спілки краєзнавців України, директора комунального закладу «Музей Вінниці» Олександра Федоришена, кандидата історичних наук, заступника директора з науково-про-

світницької роботи згаданого комунального закладу Сергія Гули – «Вінниця в умовах повномасштабного російського вторгнення: суспільні настрої, реакції та поведінка населення (за результатами опитування «Музею Вінниці»)».

За результатами конференції видано збірник матеріалів (*Вінниччина: минуле та сьогодні. Краєзнавчі дослідження. Матеріали XXXIV Вінницької Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції. 3 листопада 2022 р. / ред. кол.: Ю. А. Зінько (відп. редактор), С. Ю. Юзвак, В. О. Гребеньова (відп. секр.), К. І. Висоцька, А. В. Войнаровський, Б. М. Галайко, С. Д. Гальчак та ін. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2022. – 224 с.*).

5 листопада 2022 р.

Народознавчий семінар «Дівочі та жіночі головні убори Східного Поділля», організатором якого стала етнологиня, фольклористка, майстриня народної творчості, членкиня ГО «Етномайстерня Коло», викладачка Вінницького фахового коледжу мистецтв імені Миколи Леонтовича Юлія Власюк, відбувся у центрі активності громади Іллінецької міської ради. Вона та очолюваний нею фольклорний гурт «Мокоша» подарували іллінцям та гостям із сусідніх громад години спілкування з прекрасним. Уродженка села Бондурівка колишнього Чечельницького району виявилась надзвичайно обізнаною з багатьма культурними традиціями не лише південного Поділля, а й усієї України. Провела ж цей захід у форматі лекції-вокршоу. Відчувалося, наскільки уважно, затамувавши подих, слухали її навіть уже не молоді жінки, бо й вони цього разу багато що почули вперше.

Не меншою мірою вразили присутніх і майстерним виконанням переважно маловідомих народних пісень. Усі присутні встали, коли юні митці надзвичайно майстерно виконували низку патріотичних пісень, починаючи з «Батько наш Бандера, Україна мати...». Незважаючи на те, що захід тривав чимало часу, його учасники довго не розходилися, а гості з інших громад запросили Юлію Андріївну зі своїми вихованцями виступити і в них.

8 листопада 2022 р.

Сьогодні виповнилося рівно 95 років Вінницькому літературно-меморіальному музею Михайла Коцюбинського. Відкрили його 8 листопада 1927 року в невеликому будинку посеред Вінниці, в якому народився і жив письменник з перервами до 1897 року.

Як розповіла теперішня керівниця закладу Лариса Кравченко, першим директором музею став молодший брат письменника Хома Коцюбинський. У 1934 році його директором призначають наймолодшого сина письменника Романа Коцюбинського. Але згодом він потрапив під прес політичних репресій того часу. Далі музеєм керував Олександр Левада – український драматург, письменник та кіносценарист, якого згодом заарештували як ворога народу.

Зі спогадів Олександра Левади дізнаємося, що в 1930 – 1940-х роках музей був центром мистецького життя міста над Бугом. Тут базувалося літературне об'єднання, до якого входили поети, прозаїки, літературознавці. До музею приходили поспілкуватися, тут організовувалися літературні вечори, дискусії, вистави місцевого та гастролюючих театрів.

У 2021 році в музеї-садибі Коцюбинського було здійснено масштабні ремонтно-реставраційні роботи. Оновлено головні меморіальні будівлі – хату, де народився письменник, а також комору та сторожку, які родина Коцюбинських використовувала в господарстві. Відремонтовано й адмінбудівлю музею.

Нині літературно-меморіальний музей Михайла Коцюбинського працює в дистанційному режимі, проводить онлайн-марафон «Знайомі незнайомці», онлайн-виставки тощо. Під час заходів усі бажаючі мають змогу дізнатися про маловідомі факти життя письменника, його родину та друзів.

За час існування музейний заклад відвідали десятки тисяч відвідувачів.

8 листопада 2022 р.

Сумна звістка надійшла із Кам'янця-Подільського – відійшов у Вічність Лев Васильович Баженов.

Лев Васильович Баженов був неординарною, доброю, широю, винятково творчою особистістю, унікальним працелюбом. Він – відомий в Україні та за її межами історик, педагог, краєзнавець. Доктор історичних наук, професор, академік Української академії історичних наук, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, голова, член спеціалізованих вчених рад із захисту кандидатських та докторських дисертацій, директор Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, гордість і слава згаданого закладу вищої освіти, член правління Національної спілки краєзнавців України, багаторічний голова Хмельницького обласного краєзнавчого осередку, делегат II – VI з'їздів Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України, лауреат загальноукраїнської краєзнавчої премії імені Дмитра Яворницького, Хмельницької обласної – імені Юхима Сіцінського та ін. Чудовий навчитель, педагог від Бога.

Цей хист струмував у нього постійно. Працюючи не один десяток літ на різних відповідальних посадах Кам'янець-Подільського національного (державного педагогічного) університету, завжди відзначався сонячним благородством душі людини з великою літери. Він умів створити атмосферу творчості. Вимогливий до себе, широко бажав бачити це у кожного, хто працював чи дружив із ним. Абсолютна його доброзичливість до людей викликала до нього щиро взаємну повагу. Його лекції із великим задоволенням слухали студенти, в тому числі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, жадібно ловлячи кожне слово, а поради і зауваження завжди виявлялися доречними, сприймалися як батьківські застереження, побажання, напуття, як істина в останній інстанції. Ніколи не нехтували ними й колеги по роботі, справедливо вбачаючи у ньому справжнього товариша, доброзичливого корифея науки, якому було під силу об'єктивно висвітлювати складні історико-культурні процеси і явища, спрямовувати результати наукового дослідження в практичне русло науково-освітньої роботи, донести їх до науковців, краєзнавців, студентів.

Тому цілком справедливо удостоєний почесного звання «Заслужений працівник освіти України», Почесних грамот та нагрудного знака «Відмінник освіти України» МОН України, відзнаки «За вагомий внесок у розвиток освіти і науки в Кам'янець-Подільському державному університеті», медалі «Ветеран праці Кам'янець Подільського державного університету», інших нагород. Рідкісне поєднання інтелігентності, подвижництва, чемності, доброзичливості, вірності своєму службовому обов'язку додавали Леву Васильовичу лише любові та поваги до нього.

Відомий він й як громадський діяч, патріот. Маючи добре неспокійне серце, завжди стояв на сторожі справедливості, торжества добра над злом, загальнолюдських цінностей над невіглаством.

Та найбільш відомий він саме як науковець, краєзнавець – жага дослідника, глибоке осмислення процесів та явищ життя вивели його на високі наукові та краєзнавчі вершини. Сумлінно досліджував і популяризував історію та історіографію України і Польщі, проблеми славістики, історичного краєзнавства і регіональної історії Поділля та Волині, біографістики. Автор відомих монографій і книг: «Нариси історії Поділля» (1990), «Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX – XX ст.: Історіографія. Біобібліографія. Матеріали» (1993), «Історичне краєзнавство Правобережної України» (1995), «Справа його життя. М. Ю. Костриця» (2002), «Alma mater подільського краєзнавства» (місто Кам'янець-Подільський – осередок історичної регіоналістики XIX – початку XXI століття)» (2005), співавтор монографічного дослідження «Володимир Січинський (1894 – 1962). Життя, діяльність, творчість в ім'я України» (2009), підручника для студентів закладів вищої освіти «Основи краєзнавства» (2016), (2021), інших краєзнавчих видань. Опублікував понад 400 наукових та науково-популярних статей. Був членом редколегії друкованого органу Національної спілки краєзнавців України – наукового журналу «Краєзнавство», авторських колективів та редколегій багатотомних видань «Звід пам'яток історії та культури України: Хмельницька область», «Книга Пам'яті України. Хмельницька область», «Реабілітовані історією. Хмельницька область», численних збірників матеріалів науково-краєзнавчих форумів. Тому його праці, насамперед, є потужним літописним джерелом історії милого, дорогого

серцю, неповторного древнього Поділля. Краєзнавча діяльність Л. В. Баженова є яскравим взірцем високого рівня наукової творчості. Широкий тематичний спектр, глибина досліджень, змістовність ідейно-світоглядних акцентів його наукових праць заслуговують найвищої оцінки.

Завдяки титанічній праці сформував власну наукову школу з регіональних досліджень історії України. Причому її народження стало своєрідною відповіддю на актуальний запит українського етносу, оскільки сформувалася вона в умовах незалежності України, коли виникла суспільна, державна потреба в розбудові духовних, ідеологічних устроїв суспільства, коли звернення до історії взагалі, історії регіонів, адміністративних формувань, окремих населених пунктів відроджує історичну пам'ять, віру в торжество взятого курсу, формує патріотизм, гуртує націю. Тому зовсім не випадково нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України «За вагомий особистий внесок у збереження історичної пам'яті та духовності української нації».

Найвиразнішою якістю Лева Васильовича Баженова як науковця, керманіча науки було вміння вирізнити проблеми, знайти засоби для їх вирішення.

А ще він був винятково талановитим організатором. Як людина, яка глибоко розуміє значення краєзнавства для національно-патріотичного виховання, самовідданий і обдарований дослідник, неодноразово виступав ініціатором, організатором, співорганізатором численних міжнародних, всеукраїнських, регіональних наукових, науково-краєзнавчих та науково-практичних конференцій, симпозіумів, круглих столів. У тому числі й на теренах Вінниччини. Зокрема, міжнародних конференцій «Бар, Барська земля – крізь призму століть» (2008 р.), «Вірмени Поділля. Історія і сучасність» (2016 р.), «Барська земля Поділля: європейська спадщина та перспективи сталого розвитку» (2016 р.), «Синьоводська битва 1362 року і утвердження Коріатовичів на Поділлі – могутній поштовх до розвитку та європейської інтеграції» (2017 р.), Всеукраїнської – «Хмільницький палац Ксідо – перлина архітектури України» (2015 р.), регіональних – «Перша Шаргородська наукова історико-краєзнавча конференція» (2014 р.), «Перша Хмільницька наукова історико-краєзнавча конференція» (2015 р.), «Буша: величні

сторінки історії» (2019 р.). Один із організаторів шести Могилів-Подільських краєзнавчих конференцій (1996, 2006, 2009, 2012, 2015, 2017 рр.). За проявлене сумління, а саме за особистий внесок у збереження і розвиток краєзнавства на теренах Поділля, у день свого 75-річного ювілею удостоєний звання лауреата премії Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України імені Володимира Вовкодава (у номінації «Історичне краєзнавство»).

Характерним є те, що такі конференції відбувалися не лише в обласних центрах, де є навчальні заклади вищої освіти (Вінниця, Хмельницький, Кам'янець-Подільський), але й в районних центрах.

Особливо велика роль професора Л. В. Баженова в справі організації і координації регіональних досліджень і впровадження їх результатів у практику наукового та громадського життя на посаді директора Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. Перебуваючи на ній більше чверті століття, постійно плідно співпрацював із краєзнавцями Вінниччини, координував їхню діяльність.

Як відзначалося на проведеній 26 листопада 2020 р. XVI-й Подільській науковій історико-краєзнавчій конференції, присвяченій 55-річчю проведення першої Подільської історико-краєзнавчої конференції, 25-річчю діяльності Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, з 1 червня 1995 р. по 1 червня 2020 р. під грифом, рекомендаціями або рецензуванням Центру, його почесними і дійсними членами, штатними і позаштатними науковими співробітниками опубліковано для потреб регіональної історії України та поділлязнавства 528 окремих видань, у тому числі 82 монографії, 232 наукових і науково-популярних книг, брошур, альбомів, довідників, покажчиків й путівників, 147 наукових збірників праць та матеріалів конференцій, симпозіумів, круглих столів та тематичних, 29 збірників документів і матеріалів, 22 книги перевидань раритетної краєзнавчої літератури, 26 навчальних підручників і посібників для вищої і загальноосвітньої школи, а також за участю Центру проведено 206

міжнародних, всеукраїнських, регіональних наукових конференцій, симпозіумів, круглих столів і читань, дійсними членами Центру захищено 10 докторських та 22 кандидатських дисертацій, пов'язаних з регіональною історією України.

Таку величезну творчу спадщину, пов'язану з діяльністю Центру дослідження історії Поділля, не можливо ні замовчувати, ні ігнорувати. Вона, ґрунтовно поповнивши бібліотечну Подоліку, сьогодні і на перспективу потужно працює на вітчизняну історичну науку, освіту і культуру України та поділлєзнавство, визначає подальші кроки історико-регіональних досліджень краю.

Лев Васильович Баженов, без перебільшення, був окрасою, гордістю і славою Поділля. Це високе визнання він здобув своїм непересічним талантом, величезним трудовим сумлінням, незрадливою любов'ю до рідного краю, України, свого героїчного, трудолюбивого народу. Його завжди вирізняв широкий загальнокультурний світогляд, ґрунтовна теоретична підготовка, професіоналізм, багатий досвід практичної роботи, хист організатора. Могутній творчий лет у гармонійному поєднанні з одержимістю, винятковим працелюбством щороку знаходив своє втілення у нових монографіях, краєзнавчих дослідженнях, котрі робили честь авторів, примножували наукову скарбницю держави.

А ще Лев Васильович був главою чудової, унікальної в Україні сім'ї, яку по-праву можна назвати «малою академією», де батьки – доктори історичних наук, діти і зять – кандидати історичних наук.

Краєзнавці Вінниччини з болем у серці сприйняли сумну звістку. Висловлюють щирі співчуття родині, близьким, колегам, усім, хто знав і працював із незабутнім Левом Васильовичем.

Вічна йому пам'ять!

9 листопада 2022 р.

Президія Національної спілки краєзнавців України, на основі подань регіональних організацій, надіслала в Офіс Президента України пакет документів кількох кандидатур щодо призначення державної стипендії видатним діячам культури і мистецтва з метою стимулювання творчої праці та засвідчення особистих досягнень.

Зокрема, Президія НСКУ підтримала кандидатуру Гальчака Сергія Дмитровича, історика, краєзнавця, архівіста, журналіста, педагога, громадського діяча; члена Президії Національної спілки краєзнавців України, голови Вінницької обласної організації НСКУ, директора (на громадських засадах) Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, доктора історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена-кореспондента Української академії історичних наук, заслуженого працівника культури України, Почесного краєзнавця України, дослідника історичного минулого Поділля, автора (співавтора) численних наукових праць, у тому числі 16 монографій.

10 листопада 2022 р.

У Вінницькому обласному центрі народної творчості відбулася презентація вагомого краєзнавчого дослідження – книги Тетяни Мартинюк та Олександра Богомольного «Автор невідомий...». Пояснення цієї дещо незвичної назви полягає в тому, що праця містить декілька сотень документальних фотосвітлин, автори яких залишилися невідомими, на що, зокрема, звертається увага у підписах під ними. Дещо незвичний і сюжет краєзнавчого видання – це, власне, діалог двох творців книги – Тетяни Мартинюк та Олександра Богомольного про минуле Могилева-Подільського, життя його мешканців.

Як зауважує авторка передмови аспірантка університету м. Регенсбург (Німеччина), стипендіантка Інституту ім. Лейбніца Східно- та Південно-Східноєвропейських студій Ольга Мартинюк, «вивчення локальної історії часто є викликом. Якщо у великих містах присутні наукові центри та відповідні фахівці, то в маленьких містечках і селах брак кадрів та фінансування часто є причиною, чому локальна історія є недостатньо вивченою та ґрунтується на припущеннях, плітках та хибній інформації, яку рік у рік передрукують видавці. Вашій увазі пропонується нове видання історії Могилева-Подільського та околиць від часів заснування міста до

середини XX століття. Автори книги впродовж років старанно збирали світлини та інформацію про рідний край. Історія міста тісно вписана в події різних століть, які відбувалися на навколишніх землях, саме тому, крім локальної історії, читач зможе дізнатися більше про історію Поділля загалом.

Окрім інформації про пов'язаних з краєм відомих діячів, автори книги пропонують увазі читачів десятки історій звичайних мешканців міста, тих, кого часто в локальній історії залишають непоміченими. Книга дає уявлення про те, як в різні часи жили люди на цих теренах, чим вони займалися, як будували свої домівки та якими ремеслами заробляли на життя. Зараз важко уявити, що ще двісті – сто років тому етнічний склад населення був зовсім іншим. Про представників різних професій та національностей краю саме ця книга.

Світлини міста та його жителів, починаючи з XIX століття, є окремою базою для дослідження розвитку міста. За допомогою них читачі можуть побачити рідні околиці і уявити, який вони мали вигляд у попередніх століттях, та вдивитися в обличчя недавніх жителів міста. Численні уривки зі спогадів подорожніх дадуть уявлення про те, яке враження справляло місто на гостей. Крім того, за допомогою QR-кодів ви отримаєте доступ до додаткових матеріалів та відео. Значна частина книги присвячена трагічній першій половині XX століття. Тут і спогади очевидців тих подій, і біографії їхніх доль, а також беззаперечні факти та архівні документи.

Якби ми мали більше таких книжок, то із захопленням дивилися б на оточуючу нас буденність та пишались б історією своїх маленьких провінційних міст».

Схвально відгукнулися про презентоване краєзнавче дослідження директор Вінницького обласного центру народної творчості, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужений працівник культури України Тетяна Цвігун, провідний методист згаданого центру народної творчості, поетеса, краєзнавець Жанна Дмитренко, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук Сергій Гальчак, зав. відділом краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки, член Національної спілки краєзнавців України Оксана

Антонюк, Почесний краєзнавець України, директор Вінницької комунальної установи «Видавничий дім «Моя Вінниччина», редактор журналу «Вінницький край», голова Вінницької обласної організації Національної спілки письменників України Вадим Вітковський та ін.

13 листопада 2022 р.

Сьогодні у Вінниці на Європейській площі відкрилася виставка «Комунізм = Рашизм», яку організувала Команда Архіву національної пам'яті спільно з Вінницькою міською радою, департаментом культури та комунальним закладом «Музей Вінниці» (директор: член Національної спілки краєзнавців України Олександр Федоришен). Вона має на меті показати паралель між злочинами СРСР та сучасної росії.

У рамках зустрічі директор Архіву національної пам'яті Ігор Кулик презентував вуличну експозицію, що знаходилася раніше на Михайлівській площі в Києві та Броварах.

Усі страшні події, які сталися після повномасштабного вторгнення росії 24 лютого 2022 року, є продовженням геноциду проти українців, який чинив Радянський Союз. Масові розстріли, катування, мародерство, переслідування за українську мову, культуру відбувалися як у ХХ столітті, так і в ХХІ-у. Однією з причин повторення цих злочинів є їх забуття та непроговорення на належному рівні, зазначають організатори виставки.

«Експозиція складається з 13-и особистих історій людей, які постраждали від окупаційної влади в ХХ та ХХІ століттях. Прочитавши розповіді очевидців окупації, попри історичну дистанцію у 100 років між більшовиками та рашистами, ми помітимо, що між обома окупаційними режимами практично немає ніякої різниці – окупанти вчиняли грабунки, розстріли, примусове виселення та депортацію місцевих жителів, організовували фільтраційні табори», – говорить заступник директора з виставкової роботи КЗ «Музей Вінниці» Євген Сафар'янс.

Виставка створена на основі архівних документів Центрального державного архіву громадських об'єднань України, Архіву Управління Міністерства внутрішніх справ України (Національної

поліції) у Львівській області, державних архівів Вінницької (директор: член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Юрій Легун), Волинської, Львівської, Миколаївської областей, сучасних світлин та задокументованих злочинів сучасної російської армії.

17 – 18 листопада 2022 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук Сергій Гальчак в онлайн-режимі взяв участь у Міжнародній науковій конференції «Епоха голодомору: переосмислення в контексті дослідницьких стратегій краєзнавства, регіоналістики та локальної історії», яка проходила в Києві. Під час наукової дискусії він детально зупинився на окремих нюансах власного бачення чинників трагедії.

21 листопада 2022 р.

Сьогодні, у День Гідності та Свободи, вінничани вшанували пам'ять загиблих Героїв на Майдані Небесної Сотні. За участі їхніх родичів та представників влади відбулась церемонія покладання квітів до скульптурної композиції «Дерево Свободи». Квіти також були покладено до пам'ятного знаку Небесній Сотні та Героям АТО.

«Революція Гідності виховала покоління Героїв. А Герої не вмирають!» – коментуючи подію, написав на своїй сторінці у Фейсбук Почесний краєзнавець України, міський голова Сергій Моргунов.

23 листопада 2022 р.

З метою вшанування пам'яті відомого на Вінниччині краєзнавця, фольклориста, етнографа, музеєзнавця Володимира Петровича Вовкодава, який за зв'язки у роки Другої світової війни з українським національно-визвольним рухом відразу ж по війні був засуджений на 17 років таборів (покарання відбував на воркутин-

ських шахтах), ініціатора створення в с. Кармалюкове Жмеринського району музею Устима Кармалюка, а згодом – його директора, у 2018 р. Громадською організацією «Жмеринське міськрайонне літературне об'єднання «Калинове гроно» спільно з Вінницькою обласною організацією Національної спілки краєзнавців України, Жмеринською районною державною адміністрацією, Жмеринською міською радою було засновано краєзнавчу премію імені Володимира Вовкодава. В 2020 р. вона набула обласного статусу.

Сьогодні під головуванням очільника Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергія Гальчака відбулося засідання конкурсної комісії з визначення цього-річних лауреатів. За результатами поданих на конкурс матеріалів ними стали: у номінації «Фольклористика і етнографія» – Дмитренко Микола Костянтинівич – науковець, фольклорист, краєзнавець (м. Київ); у номінації «Літературне краєзнавство» – Бакуменко Олександр Данилович – письменник, критик, літературознавець (м. Київ), Каменюк Михайло Феодосійович – письменник, краєзнавець, літературний редактор серії «Моя Вінниччина» журналу «Вінницький край»; у номінації «Історичне краєзнавство» – Завальнюк Костянтин Вікторович – історик, архівіст, Почесний краєзнавець України (м. Вінниця), Рекрут Валерій Пилипович – історик, Почесний краєзнавець України (м. Вінниця).

Вручення премії традиційно заплановано на 15 грудня – день народження Володимира Петровича Вовкодава.

22 листопада 2022 р.

В умовах сучасної культурної ситуації, коли спостерігається згортання побутових середовищ, виникає потреба в повноцінному відтворенні народних культурних традицій, ремесла та духовної пам'яті нації. Тому, з урахуванням запитів часу, актуальним виявилось відкриття у Вінницькому обласному центрі народної творчості виставки барської кераміки «Відродження традицій».

Як відомо з історичних та науково-дослідницьких джерел, в місті Барі здавна існував гончарний промисел. У музейних, приватних зібраннях зберігається численна кількість зразків продукції барського гончарного промислу, які легко розпізнати за їх стиліс-

тичними ознаками форми, розпису і технологічною якістю матеріалу. Вироби барських майстрів являють собою цілісне явище нашої культурної спадщини. Останніми роками сучасні провідні гончарі Вінниччини з натхненням беруться за відродження барської кераміки і відрадно, що у планах ентузіастів-барчан є створення Центру відродження барської кераміки із музейно-виставковою залом та навчально-виробничою майстернею. З метою відродження гончарного промислу в місті Бар діє мистецький проєкт «Відродження традицій барської кераміки», в рамках якого у 2021 році відбулась Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Місце барської кераміки в гончарній спадщині України». Отож нині ми можемо сміливо стверджувати: «Барській кераміці – жити!». Підтвердженням цьому є й нинішня виставка.

Її експозиція створена з різноманітних зразків барської кераміки, такими як: миски, полумиски, баньки, дзбани, глечики, кухлики, куманці, плесканці, горнята-близнята, підсвічники, дзвоники, іграшки, макітра, поставець, чайник. Знаково, що більша кількість з цих експонатів є виробами сучасних подільських гончарів. А саме: Максима Бінковського (м. Бар), Володимира Слубського (с. Довжок Ямпільської ТГ), Сергія та Світлани Погонців (с. Крищинці Тульчинської ТГ), Вікторії Ніколаєвої та Михайла Діденка (м. Вінниця), Ольги Цибулі (смт Вороновиця). Також в експозиції широко представлені вироби з фондів музею барської кераміки (м. Бар), Вінницького обласного центру народної творчості, етнографічні збірки «Човен» (с. Човновиця Оратівської ТГ) та з власної колекції Михайла Діденка (м. Вінниця). Всього в експозиції виставки «Відродження традицій» представлено понад 150 виробів барської кераміки.

Відкрили виставку начальник обласного управління культури Ольга Дернова, директор Вінницького обласного центру народної творчості, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужений працівник культури України Тетяна Цвігун, директор Народного музею барської кераміки Роман Григор'єв.

24 листопада 2022 р.

У Вінниці, в храмі святителя Луки Кримського УПЦ, відбулася презентація краєзнавчих праць «Павлівка. Витоки духовності», «Молитва в дідовому садку», «Степан Руданський: сторінки духовності» кандидата технічних наук, кандидата богослов'я, Почесного краєзнавця України Бориса Пентюка, в якій взяли участь та висловили власну думку про творчий доробок автора Почесні краєзнавці України директор Вінницької обласної комунальної установи «Видавничий дім «Моя Вінниччина», редактор журналу «Вінницький край» Вадим Вітковський, доктор історичних наук Юрій Степанчук, кандидат історичних наук Анатолій Лисий, відомі дослідники малої батьківщини вінничани Анатолій Сварчевський, Василь Паламарчук, Михайло Каменюк.

У рамках заходу відбулося нагородження Бориса Пентюка орденом преподобного Нестора Літописця.

25 листопада 2022 р.

Від нині Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека носитиме ім'я Валентина Отамановського. Таке рішення прийнято на черговій сесії Вінницької обласної ради.

До відома:

ОТАМАНОВСЬКИЙ Валентин Дмитрович

(14 (27).02.1893, с. Яблунівка Новоукраїнського району Кіровоградської області – 10.03.1965, м. Харків) – історик, краєзнавець. Доктор історичних наук (1956 р.), професор (1957 р.). Закінчив Києво-Печерську гімназію. З 1912 р. навчався в Київському університеті, політехнічному інституті, був членом студентської організації «Українська громада». У 1917 р. обраний членом Центральної Ради. У 1918 – 1920 рр. студіював у Віденському університеті. В 1920 р. повернувся до Києва і був направлений на роботу у Вінницьку філію Всенародної бібліотеки при ВУАН (1920 р.). Невдовзі став її завідувачем. У 1924 р. створив при бібліотеці «Кабінет виучування Поділля», який став головним центром краєзнавчих досліджень на Вінниччині (до 1929 р. здійснено 30 видань з різних галузей краєзнавства). З Кабінетом виучування Поділля

співробітничало понад 50 наукових установ Західної Європи, Америки, Близького Сходу та понад 180 закладів СРСР. В. Д. Отамановський брав активну участь у роботі Комісії по вивченню українського права при ВУАН та Науково-дослідної кафедри історії України, яку очолював академік М. С. Грушевський. У 20-і роки В. Д. Отамановський завершив роботу над двома дисертаціями: німецькою мовою про історію магдебурзького права на Поділлі у XIV – XVIII ст. на здобуття наукового ступеня доктора права та українською мовою «Вінницька міщанська громада від XV до кінця XVIII ст.: Еволюція правового стану та устрою...» Був відповідальним секретарем округової комісії увічнення пам'яті М. Коцюбинського, одним з ініціаторів створення меморіального музею та спорудження пам'ятника письменнику у Вінниці. Заслугою В. Д. Отамановського є також створення в очолюваній ним бібліотеці відділу «Подоліка» і праця в галузі краєзнавчої бібліографії, яка не втратила значення дотепер. Його творча та громадська діяльність була перервана арештом по сфабрикованій справі СБУ 26.08.1929 р. і засланням у Татарію до 1944 р. В Україну повернувся лише в 1958 р. З 1944 р. по 1964 р. працював доцентом, професором Красноярського, Сімферопольського, Саратовського, Харківського (з 1958 р.) університетів. Продовжував у післявоєнні роки активно досліджувати Поділля. Кандидатська дисертація: «Вінниця, як тип українського міста Південного Побужжя. XVI – XVII ст.» (Московський університет, 1946 р.). Докторська дисертація: «Міста Правобережної України під владою шляхетської Польщі від середини XVII до кінця XVIII ст.» (1954 р.). З 1958 р. став вивчати історію медицини на Правобережній Україні і опублікував серію статей. З історії Поділля опублікував понад 50 праць. В серпні 1989 р. повністю реабілітований.

25 листопада 2022 р.

У Вінниці триває деколонізація топонімів. Сьогодні депутати Вінницької міської ради прийняли рішення про перейменування ще 52-х вулиць та провулків. Тож відтепер розташована у центрі міста вулиця Льва Толстого носитиме назву Степана Бандери, а вулиця, що тягнеться від Немирівського шосе до аеропорту «Він-

ниця» – Івана Трейка, уродженця с. Старостиці колишнього Погребищенського району, відомого повстанського отамана, загін якого з 1919 року вів активну боротьбу проти денікінців і московсько-більшовицьких окупантів на теренах Сквирщини, Тарашанщини, Білоцерківщини, Вінниччини, Житомирщини.

25 листопада 2022 р.

У Вінницькому обласному краєзнавчому музеї відбувся круглий стіл «Голодомор-геноцид 1932 – 1933 рр. як прояв національного терору», приурочений 90-річчю Голодомору 1932 – 1933 рр. на Вінниччині. Під час його роботи заслухано низку доповідей та повідомлень. Зокрема, доктора історичних наук, професора, провідного наукового співробітника комунального закладу «Музей Вінниці» Арсена Зінченка «Голодомор на Вінниччині 1932 – 1933 рр.: скрижалі пам'яті»; доктора історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергія Гальчака «Виток, перебіг, наслідки Голодомору 1932 – 1933 рр. на Поділлі»; кандидата історичних наук, викладача Фахового коледжу економіки і права Вінницького кооперативного інституту, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Володимира Петренка «Технології Голодомору-геноциду 1932 – 1933 рр. в Україні»; головного спеціаліста Центрального міжрегіонального відділу Українського інституту національної пам'яті Олексія Серветніка «Голодомор – злочин советського окупаційного режиму»; кандидата історичних наук, доцента Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Анатолія Войнаровського «Демографічна ситуація в Україні у 1930-х рр.»; кандидата історичних наук, головного спеціаліста відділу інформації та використання документів Державного архіву Вінницької області, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Костянтина Завальнюка «Жахіття Голодомору 1932 – 1933 рр. у документах Державного архіву Вінницької області»; кандидата історичних наук, заступника директора Держав-

ного архіву Вінницької області з науково-методичної роботи Фаїни Винокурової «Документи усної історії як джерело дослідження історії Голодомору 1930-х рр. на Вінниччині».

Виступаючи були єдині у висновку, що злочини минулого нині повторюються кривавим путінським режимом, який переслідує ту ж мету: знищити українську націю та ідентичність.

Значний інтерес викликав озвучений Костянтином Завальнюком архівний документ про незламність українців, їхній неспокій за рідну державу, розуміння наслідків навмисно вчиненого радянсько-більшовицькою владою злочину – лист двічі репресованого дідуся нинішнього отамана крайового товариства «Вінницький козацький полк імені Івана Богуна» Володимира Воловодюка Тараса Короля, уродженця с. Слобода-Ялтушківська колишнього Барського району, до класика советської літератури Алексеся Горького. У ньому йшлося:

«До Вас, апостола більшовизму, глашатая Жовтневої революції, направляються ці рядки.

В прекрасній Італії, на березі моря, серед квітів і вічної зелені, Ви живете, оточений буржуазним задоволенням, ситістю і лакеями. Ситий і добре забезпечений, Ви ось уже п'ятнадцять років співаєте дифірамби радянській владі, розносите по всьому світу її дуті досягнення на господарському та всіх інших фронтах, захоплюєтесь розумом і далекоглядністю більшовицьких диктаторів, зворушуєтесь радянською поезією та літературою, захоплюєтесь «ентузіазмом» молоді, атакуючої в лоб і успішно долаючої всі труднощі, що лежать на шляху побудови «соціалізму».

Але чи маєте Ви хоча невелике уявлення про фактичне становище і ту трагедію, яку продовж 15 років переживає нещасна Росія (автор листа під цим терміном розуміє СРСР, у його складі – Україну. С. Г.) і заключні акти якої ми бачимо зараз.

Чи знаєте Ви і чи хочете знати, як під шум багаточисельних з'їздівських парадних промов, аплодисментів та довгих резолюцій, заздалегідь написаних, більшовики на місцях терзають нещасного російського мужика, викачуючи з нього останні краплини сукровиці, змушуючи робити при цьому веселе обличчя і навіть співати «Інтернаціонал».

Які незліченні злочини здійснюються кожен день і годину в кожному селі.

Очевидно, цей шум потрібний для заглушування великого стоґону та ридань 150 мільйонів людей, посаджених в клітку з колючим дротом і кулеметами та піддаваних в ім'я психопатичної ідеї садиським експериментам кривавого недолюда Сталіна.

Ви йому ретельно, зі всіх сил допомагаєте перетворити Росію в суцільний цвинтар.

А чи не приходила Вам коли-небудь думка заглянути тихенько в глуху провінцію, наприклад, в будь-яке село України, тільки без помпи і адютантів, та інкогніто. Було б непогано.

Ви би тут побачили справжнє обличчя жахливої, вражаючої дійсності. Дізнались би, як тут швидко вмирає ця, колись цвітуча країна; як тут померлих з голоду вже не ховають, а просто виволюють на трупи і кидають не закопані; як цілі померлі сім'ї тижнями лежать в хатах, тому що нікому навіть виволкти і віддати землі; як тут в багатьох і багатьох селах розвелось формене людодство (с. Тарасівка, Неморож Звенигородського р-ну, на Київщині, с. Журавка, на Старобільщині, кол. Харківської губ.).

Є села, де з декількох тисяч населення не залишилось нікого в живих – все вимерло з голоду (напр. с. Журавка, на Старобільщині кол. Харківської губ., з 8-и тисяч душ не залишилось нікого; с. Тарасівка Звенигород. р-ну на Київщині з 3500 душ вимерло 1250 чоловік).

А скільки таких сіл і хуторів – «імена їх Ти, на Господи, есі».

Ви би побачили, як зруйновані села України, які первісні злидні царюють серед тих, що залишились живими, як всі залякані і тероризовані, як глибоко впав народний дух і всі безнадійно дивляться на майбутнє, покійрно очікуючи майбутньої, неминучої смерті; як сталінські сатрапи під розмови про революційну законність жорстоко розправляються з бідним населенням, користуючись не лише найповнішою безкарністю, але й прямим підбурюванням вищестоящих органів, аж до Сталіна.

Монгольське іґо, що тривало 200 років, тиранія Нерона, католицька інквізиція – це дитяча забава порівняно з більшовицькою витонченою диспотією, тому що колись підкорювали тіло, не торкаючись духу, а зараз і це й інше, ніколи ще навіть в найкращі

епохи феодалізму та інквізиції людське життя не було до такого ступеня знечинене, як тепер при соціалізмі.

Тут доречно згадати Ваш вислів «Людина – це звучить гордо».

Якщо б чорна завіса терору піднялась хоча б на день і дали свободу пресі – імовірно, не вистачило б паперу для опису всіх жахів комуністичного володарювання.

Злидні, голод, масове вимирання і всі сім кар єгипетських міцно оволоділи Росією.

Злочинці, дегенерати, бузувіри, з'єднавшись у спільне коло, танцюють свій кривавий танок над трупом великої країни, аплодуючи один одному, змагаючись в катуваннях та знущаннях над жертвами.

Нехай. – Продовжуйте в тому ж дусі. Такий, очевидно, присуд історії. Проте, не забувайте, що всьому приходить кінець.

В житті великих націй 15 – 20 років нічого не значать і Вашій ересті невдовзі прийде кінець.

Росія підніметься з оков з допомогою інших націй; нинішнім поколінням, розкладеним і деморалізованим, прийдуть на зміну нові, і їм судилося прилучитися до сімї європейських народів, їх культури.

Ваша ж диявольська секта назавжди буде зметена з обличчя з тим, щоби ніколи і ніде більше не виникати.

Тих більшовиків, що залишаться в живих, спіткає жорстока і небачена кара, померлих же кістки будуть витягнуті із землі для наруги і задоволення жадоби помсти народу і віддадуться псам.

Один із мільйонів страждених.

Травень 1933 року».

Цікавими були коментарі модератора круглого столу, завідувачки науково-дослідницького відділу новітньої історії музею Лариси Семенко, її розповідь про музейні експонати – артефакти трагічного лихоліття.

В рамках роботи круглого столу відбулася презентація книг Арсена Зінченка «Голодомор 1932 – 1933 рр. на Вінниччині: скрижалі пам'яті», Сергія Гальчака, Олександра Реєнта ««Смерть дивилася в очі...» Спогади свідків Голодомору-геноциду 1932 – 1933 років. Вінницька область».

Учасники круглого столу переглянули також тематичну виставку «Голодомор 1932 – 1933 рр. на Поділлі».

25 - 26 листопада 2022 р.

Щороку в четверту суботу листопада Україна вшановує пам'ять жертв Голодомору 1932 – 1933 років та масових штучних голодів 1921 – 1923, 1946 – 1947 років. У 2022 році День пам'яті жертв голодоморів припадає на 26 листопада.

У Вінниці відбулося традиційне покладання символічних колосків та живих квітів до пам'ятного знака убитих голодом співвітчизників, вшанування їх хвилиною мовчання. Вінничани, в тому числі краєзнавці, приєдналися також до всеукраїнської акції «Запали свічку пам'яті», взяли участь у інших поминальних заходах. Зокрема, у відкритті в культурному центрі «Галерея-XXI» (вул. Архітектора Артинова, 12 а) виставки «Марія», автором якої є канадська художниця українського походження Леся Марущак (даний проєкт – мобільний меморіальний простір, що увічнює пам'ять жертв Голодомору 1932 – 1933 років та присвячений його 90-м роковинам); у презентації у Вінницькому обласному молодіжному центрі «Квадрат» книги відомого подільського науковця Арсена Зінченка «Голодомор на Вінниччині 1932 – 1933 рр.: скрижалі пам'яті»; відвідали розгорнуті у бібліотеках міста тематичні виставки, приурочені трагедії світового масштабу...

Поминальні заходи, учасниками яких були також дослідники малої батьківщини, відбулися в низці інших населених пунктів області.

2 грудня 2022 р.

У видавництві «Меркьюрі-Поділля» відбулася презентація книги члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Миколи Дороша «Геродот. Ексампей. Реалії». Схвально відгукнулися про неї науковий редактор дослідження, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук Сергій Гальчак, краєзнавці кан-

дидат технічних наук Сергій Лютворт, заслужений журналіст України Василь Паламарчук, директор видавництва, лауреат обласної краєзнавчої премії імені Володимира Вовкодава Ігор Балюк.

7 грудня 2022 р.

Споконвіку українки носили хустку, яка вважалась оберегом, символізувала любов та свободу, вірність традиціям. Щоб сприяти збереженню і відродженню українських традицій, було запроваджено День української хустки. Його відзначають 7 грудня на день Святої Катерини, яка, як відомо, є захисницею дівчат та жінок.

У давнину хустки були білого кольору, також українки покривали голову й білим рушником, який називався убрус. Він слугував для урочистих подій. Колись хустки в Україні вишивали шовком, використовуючи червоні, сині, зелені, жовті та рожеві нитки. Орнамент був переважно геометричний, а у XVIII столітті – увійшов у моду рослинний. Дуже рідко на старих хустках можна побачити зображення птахів.

Хустка здавна була важливим весільним атрибутом. На Великдень і Різдво носили яскраві, багаті хустки, у будні – стримані, простіші.

Сьогодні хустка – як яскравий і модний аксесуар.

«Краса в хустині нашій споконвічна, як і душа, що з піснею жила» – під такою назвою сектор газетної періодики Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського підготував виставку газетних публікацій до Дня української хустки.

Виставку із великим задоволенням переглянули перші відвідувачі.

* * *

День української хустки відзначено у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського. З нагоди свята ректор Наталія Лазаренко разом із головами Ради студентського самоврядування провели тематичну зустріч у музейно-просвітницькому центрі закладу вищої освіти.

Спілкування в оточенні народної атрибутики музею, головною серед якої стала українська хустка, виявилось напрочуд цікавим і теплим. Під час зустрічі учасники не тільки відвідали локації музею, а й згадали народні традиції та прикмети, поділилися сімейними історіями, пов'язаними з українською хусткою.

8 грудня 2022 р.

Виповнилося 100 років від дня народження відомого історика, археолога, краєзнавця, музеєзнавця, кандидата історичних наук Івана Івановича Зайця. У 1970-х роках він був директором Вінницького обласного краєзнавчого музею. З 1980 р. працював у Вінницькому державному педагогічному інституті (тепер: державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського), зокрема, професором кафедри історії слов'янських народів. Захоплювався археологією, досліджував пам'ятки трипільської культури Східного Поділля. Успішно захистив кандидатську дисертацію «Давні землероби середньої течії Південного Бугу в другій половині IV тисячоліття до нашої ери». Учасник численних регіональних історико-краєзнавчих конференцій. Оpubлікував близько 100 робіт, в т. ч. монографію «Трипільська культура на Поділлі» (2001 р.). Був дійсним членом Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. 2 липня 2007 року відійшов у Вічність.

З нагоди життєвого ювілею знаного науковця у Вінницькому державному педагогічному університеті відбувся круглий стіл «Заєць Іван Іванович – археолог, музейник, педагог», ініціаторами та організаторами якого стали члени правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України декан історичного факультету університету Юрій Зінько, директор Вінницького обласного краєзнавчого музею Катерина Висоцька, кандидат історичних наук, доцент кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін ВДПУ ім. М. Коцюбинського, член Національної спілки краєзнавців України Віктор Косаківський.

З вітальним словом до учасників круглого столу звернулася доктор педагогічних наук, професор, ректор університету Наталія Лазаренко, а потім відбулася цікава розмова, під час якої зі спогадами та науковими розвідками виступили науковці закладу вищої освіти, Вінниці. Зокрема, темами виступів були: кандидата історичних наук, доцента, першого проректора з науково-педагогічної роботи ВДПУ ім. М. Коцюбинського Сергія Гусева – «Заєць І. І. – дослідник трипільської культури»; Почесного краєзнавця України, директора Вінницького обласного краєзнавчого музею Катерини Висоцької – «Нас поєднав музей»; кандидата історичних наук, професора, декана історичного факультету ВДПУ ім. М. Коцюбинського Юрія Зінька – «Професор Заєць І. І. – знаний вчений трипільознавець та визначний дослідник історії Подільського краю»; доктора історичних наук, професора, завідувачки кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін ВДПУ ім. М. Коцюбинського Ольги Коляструк – «Спогади І. І. Зайця: доля і життєвий шлях людини в контексті часу»; кандидата історичних наук, заступника директора Державного архіву Вінницької області Олександра Петренка – «Особовий фонд І. І. Зайця у Державному архіві Вінницької області»; директора бібліотеки ВДПУ ім. М. Коцюбинського Валентини Білоус – «Наукові праці І. І. Зайця у фондах бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського»; доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії України ВДПУ ім. М. Коцюбинського Івана Романюка – «І. І. Заєць як наставник студентської молоді»; доктора історичних наук, професора кафедри історії України ВДПУ ім. М. Коцюбинського Юрія Степанчука – «Іван Заєць: постать в історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського»; завідувачки відділу охорони пам'яток історії та культури Вінницького обласного краєзнавчого музею Марини Потупчик – «І. І. Заєць у моєму житті»; завідувачки відділу науково-методичної роботи Вінницького обласного краєзнавчого музею Марини Кошельник – «Портрет учителя очима студентки»; доктора історичних наук, професора кафедри журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю, члена-кореспондента Української академії історичних наук, голови правління Вінницької обласної організації

Національної спілки краєзнавців України Сергія Гальчака – «Заєць І. І.: внесок у вітчизняне краєзнавство»; кандидата історичних наук, доцента кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін ВДПУ ім. М. Коцюбинського Анатолія Войнаровського – «Заєць І. І. та викладання «Допоміжних історичних дисциплін» на історичному факультеті ВДПУ ім. М. Коцюбинського»; кандидата історичних наук, доцента кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін ВДПУ ім. М. Коцюбинського Віктора Косаківського, кандидата історичних наук, наукового співробітника Інституту археології НАН України Віталія Рудя – «Заєць І. І.: погляд на особистість через документи та світлини»; старшого наукового співробітника відділу давньої історії Вінницького обласного краєзнавчого музею Павла Педіна – «Книга «Від військової контррозвідки до вивчення таємниць тисячоліть» / Упоряд. В. Г. Заєць, наук. ред. В. А. Косаківський. Вінниця: НОВА КНИГА, 2010. 600 с., 112 с. іл.» – про наукову спадщину І. І. Зайця».

В роботі круглого столу також взяли участь та виступили зі спогадами кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», Почесний краєзнавець України Анатолій Лисий, кандидат історичних наук, краєзнавець, науковий співробітник комунального закладу «Музей Вінниці» Сергій Калитко, багаторічний керівник Вінницького планетарію Марія Левченко та ін.

Під час роботи круглого столу його учасники переглянули фільм «І. І. Заєць», створений дружиною Івана Івановича Валентиною Гаврилівною, здійснили огляд експозицій розміщеного в університеті «Музею археології Вінниччини», книжкової виставки «Наукові праці І. І. Зайця у фондах бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського».

9 грудня 2022 р.

З'явився Указ Президента України № 852/2022 від 9 грудня 2022 року «Про призначення державних стипендій видатним дія-

чам культури і мистецтва». У затвердженому главою держави списку – група уродженців Вінниччини. Зокрема, дворічну державну стипендію присуджено:

Гальчаку Сергію Дмитровичу – 1949 року народження, історикові, краєзнавцю, заслуженому працівникові культури України (с. *Сосни Літинського району*);

Кочерзі Анатолію Івановичу – 1947 року народження, народному артистові України, лауреатові Національної премії імені Тараса Шевченка (с. *Самгородок Козятинського району*);

Поклад Наталії Іванівні – 1951 року народження, письменниці (с. *Маньківка Бершадського району*);

Яковенко Тетяні Василівні – 1954 року народження, письменниці, заслуженому працівникові культури України (с. *Соболівка Теплицького району*).

9 грудня 2022 р.

У Тульчині демонтовано пам'ятники російському полководцю Олександрові Суворову та поету Олександрові Пушкіну. Рішення підтримала місцева міська рада.

Ще на початку грудня місцеві депутати проголосували за те, щоб прибрати з території громади пам'ятні об'єкти, пов'язані з історією РФ та СРСР. Вирішено передати їх на зберігання комунальному підприємству, а згодом – продати. Отримані кошти мають бути використані на підтримку Збройних Сил України.

Як відомо, Олександр Суворов – один із засновників російської військової справи, генералісимус російських наземних та морських сил, генерал-фельдмаршал австрійських та сардинських військ. Кавалер усіх російських та багатьох іноземних військових орденів. Був організатором придушень національно-визвольних повстань та депортацій, зокрема придушення Коліївщини в Правобережній Україні й повстання Тадеуша Костюшка, а також, 1778 р. – депортації кримських християн до Російської імперії й в 1782 – 1783 рр. – депортації з Кубані нагайців. Усі акції відзначалися жорстокістю та мали ознаки геноциду.

12 грудня 2022 р.

До 145-ї річниці від дня народження видатного українського композитора, хорового диригента, громадського діяча, педагога М. Д. Леонтовича, уродженця с. Монастирок колишнього Брацлавського повіту Подільської губернії, очолюваний членом Національної спілки краєзнавців України Оксаною Антонюк відділ краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського підготував книжкову виставку-ювілей «Слава і гордість Подільського краю».

Творчість Миколи Дмитровича Леонтовича є неоціненним скарбом української національної музики. Майже все своє життя митець працював у жанрі обробки української народної пісні, був великим творцем хорової мініатюри. Він зумів проникнути в пісенну душу рідного народу, вивести українську пісню на широкі простори світового музичного мистецтва.

Микола Дмитрович – творець класичних зразків української хорової музики, автор численних обробок українських народних пісень, оригінальних творів. Найпопулярніші: «Щедрик», «Пралю», «Козака несуть», «Дударик», «Піють півні», хори «Льодолом», «Літні тони», «Моя пісня» тощо. Його обробка «Щедрика» відома в усьому світі як різдвяна колядка (анг. «Carol of the Bells»).

Постать митця, підступно вбитого в ніч на 23 січня 1921 р. у батьківській хаті в с. Марківка тодішнього Гайсинського повіту агентом ВЧК Афанасієм Грищенком, довгі десятиліття, немов магніт, притягує до себе увагу не тільки музикантів, шанувальників хорового співу, а й культурної громади, краєзнавців, діячів церкви та звичайних пересічних громадян.

14 грудня 2022 р.

На офіційному сайті Національної спілки краєзнавців України з'явилося повідомлення:

«Указом Президента України № 852/2022 від 9 грудня 2022 року членам НСКУ Гальчаку Сергію Дмитровичу та Яценюку Фадею Степановичу призначено державну стипендію видатним діячам культури і мистецтва на дворічний період.

Вітаємо стипендіатів, бажаємо міцного здоров'я, успіхів, наснаги, творчого натхнення і оптимізму!».

14 грудня 2022 р.

Сьогодні, у День вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, у Вінниці відбулося покладання квітів до пам'ятного знака жертвам Чорнобильської трагедії представниками органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, «чорнобильських» організацій та громадськості, в т. ч. дослідниками історії малої батьківщини.

А напередодні у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбувся меморіально-тематичний захід «Вони зупинили ядерний смерч». Його учасники хвилиною мовчання вшанували пам'ять ліквідаторів аварії на ЧАЕС, серед яких було майже 6 тисяч вінничан, а також загиблих під час триваючої нині російсько-української війни.

15 грудня 2022 р.

Сьогодні виповнюється 96 років від дня народження відомого подільського краєзнавця, фольклориста та етнографа Володимира Вовкодава. У 2018 році громадською організацією «Жмеринське міськрайонне літературно-краєзнавче об'єднання «Калинове гронно», Вінницькою обласною організацією Національної спілки краєзнавців України, Жмеринською райдержадміністрацією та Жмеринською міською радою була заснована краєзнавча премія його імені.

На конкурс відбираються роботи, що стосуються популяризації творчості Володимира Вовкодава, історії Подільського краю, вивчаються звичаї і традиції минулого та сучасного, а також розповіді про долю відомих і маловідомих особистостей рідного краю.

Традиційно премія вручається 15 грудня.

Її цьогорічними лауреатами стали Микола Дмитренко (м. Київ), Олександр Бакуменко (м. Київ), Михайло Каменюк (м. Вінниця), Костянтин Завальнюк (м. Вінниця), Валерій Рекрут (м. Вінниця).

ця). В урочистій обстановці премію (дипломи, нагрудні знаки) вручили голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, Почесні краєзнавці України жмеринчанин Володимир Горлей та вінничанин Вадим Вітковський. Грошові винагороди перераховано у фонд допомоги Збройним Силам України.

Сердечно привітали лауреатів присутні на заході Почесний краєзнавець України, заступник голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Олександр Роговий, член Національної спілки краєзнавців України Руслан Зелінський, відомий краєзнавець, заслужений журналіст України, голова Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України Василь Паламарчук та ін.

15 грудня 2022 р.

Вінничани, які воюють у складі однієї з окремих гірсько-штурмових бригад, передали з волонтерами для Вінницького обласного краєзнавчого музею трофеї, здобуті на Херсонщині після успішного звільнення її населених пунктів восени 2022 року. Йдеться про трофейні радіостанцію Р-159 та корпус міни МОН-90, які тепер стали експонатами музею.

До цього вінницькі волонтери привезли зі Сходу ще один експонат – банер, що розміщувався на одному з російських блокпостів у Харківській області та вказував на поширення нібито «африканської чуми свиней» в Україні. Зі слів волонтерів, саме через цей фейк – вигадану епідемію – окупанти блокували виїзд місцевих мешканців з окупованої території на підконтрольну Україні.

Згадані експонати поповнили експозицію виставки «України щит», що експонується у Вінницькому обласному краєзнавчому музеї вже третій місяць.

17 грудня 2022 р.

На сайті Ямпільського музею образотворчого мистецтва з'явилося повідомлення місцевих членицькинь аматорського колективу подільської вишивки «Солов'їнні вічка»:

«З глибокою вдячністю українським воїнам, які боронять нашу землю, ми вишиваємо та наближаємо перемогу. Щорічно до дня Варвари 17 грудня на оденьки до Ямпільського музею образотворчого мистецтва приходять вишивальниці аматорського колективу подільської вишивки «Солов'їнні вічка». Та цьогогоріч ми працюємо без зустрічі, без свят, тому, що чекаємо на найбільше свято для всіх українців – на Перемогу!

Кожна вишивальниця, сьогодні вишиваючи сорочку чи оберіг для наших захисників, з молитвою та вірою кодує перемогу й захист у кожну свою роботу.

Віримо, що наступний рік принесе нам мир і безліч зустрічей, виставок та нових творчих здобутків!

Р.С. Бажаємо всім мирних свят та швидкої перемоги й ласкаво запрошуємо до Ямпільського музею образотворчого мистецтва, де почала діяти виставка «Вишиванка – символ віри, роду і єднання» членкинь аматорського колективу подільської вишивки «Солов'їнні вічка»:

Алла Мруг, Галина Посунько, Наталя Васюкова, Надія Димчак, Ганна Михайлишена, Клавдія Льова, Лідія Прилипко, Тетяна Аджикаєва, Алла Болгарська, Марина Гринчик, Тетяна Поплінська.

«Вишиванка не повинна бути в моді. Вона завжди повинна бути в серці»».

18 грудня 2022 р.

У Вінниці біля Спасо-Преображенського собору ПЦУ рідні, друзі, бойові побратими, волонтери, мешканці міста прощалися із загиблим захисником України Ігорем Гудзенком.

Рашисти-«асвабадітелі» спершу випалили хлопцю очі та відрізали вуха, а потім убили.

Відспівуючи полеглою воїна, архімандрит Софроній Чуприна звернувся до тих, хто є прибічниками РПЦ в Україні, зі словами «прийдіть і подивіться в очі його батькам, вдові дружині та сиротам дітям. А потім розкажіть про Московський патріархат...»

Провели Героя у Вічну дорогу «живим коридором».

19 грудня 2022 р.

У Вінницькому академічному музично-драматичному театрі ім. Садовського відбулася презентація книги директора Вінницького міського Центру художньо-хореографічної освіти дітей та юнацтва «Барвінок» Петра Бойка ««Барвінок». Ростити дітей щасливими».

У книзі автор висвітлив основні принципи роботи, структуру освітнього процесу в колективі «Барвінку». У центрі уваги книги – дитина з її внутрішнім світом, мріями, почуттями.

На захід завітали випускники, батьки вихованців «Барвінку» та всі, хто виявив бажання привітати колектив і його керівника, заслуженого діяча мистецтв України та народного артиста України Петра Бойка. Серед запрошених гостей – заступниця міського голови Галина Якубович, меценати, представники закладів освіти та культури, краєзнавці.

Зі словами вітання, теплими й щирими побажаннями міського голови, Почесного краєзнавця України Сергія Моргунова до «Барвінку» звернулася Галина Якубович.

«Ми пишаємося нашим «Барвінком» – колективом, який знаний у багатьох містах України та у різних країнах світу. Вихованці та педагоги Центру «Барвінок» своєю творчістю і наполегливою працею прославляють нашу Україну на весь світ. У воєнний час вони продовжують демонструвати свої таланти і неабиякий патріотизм, організувавши низку благолійних концертів у країнах Балтії, Польщі, де виступили культурним фронтом і своєю творчістю висловили подяку країнам, які підтримують Україну у цей важкий для неї час», – зауважила вона.

Окрім презентації видання під час заходу відбувся благодійний концерт колективів Центру «Барвінок» та відкрито благодійний продаж книг і сувенірної продукції, кошти від продажу яких підуть на потреби Збройних Сил України.

22 грудня 2022 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбулася презентація книги члена

правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України, почесного громадянина Хмільницького району та Уланівської територіальної громади Миколи Дороша «Геродот. Ексампей. Реалії».

У ній вміщено дослідження про затаємнену місцевість із загадковою скіфською назвою «Ексампей» (в перекладі з грецької – «Священні шляхи»), до чого ж вели скіфів висотні підвищення, величне ритуальне Арестове святилище, святе джерело із гіркою водою і символом слави скіфів – бронзовою чашею, а також могили царів, а може і самого Аріанта... У праці автор робить спробу довести реальність давніх подій на півночі нинішнього Хмільницького району мальовничої Вінниччини.

Власну оцінку презентованої праці висловили кандидат технічних наук, координатор групи «Україна – Індосвіропа» (м. Вінниця) Сергій Лютворт, заслужений працівник культури України, письменник, журналіст, краєзнавець Михайло Каменюк, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри філології та гуманітарних наук комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» Олексій Струкевич, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Олександр Роговий, завідувачка відділу краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського Оксана Антонюк, журналіст, краєзнавець Григорій Кулівар, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України, доктор історичних наук Сергій Гальчак.

Також присутнім було представлено відеозапис виступу Галини Водяк, фахівця з популяційної генетики, авторки проекту «Ethnogenesis.UA» (м. Львів).

Презентацію супроводжувала книжкова виставка «Крила доброї душі», експонатами якої стали десятки книг авторства Миколи Дороша.

23 грудня 2022 р.

Традиційний обрядовий хліб Вінниччини увійшов до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України. Відповідний Наказ затверджено Міністерством культури та інформаційної політики від 23 грудня 2022 року.

Про це повідомила член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директор Вінницького обласного центру народної творчості Тетяна Цвігун.

Як зазначила вона:

«Обрядові хліби Вінниччини, традиції їхнього випікання – це ті, за сучасною термінологією, елементи нематеріальної культурної спадщини, якими ми можемо пишатися перед світовою спільнотою. Це те, що хліборобська нація передала для нащадків, це важлива складова народної культури України – опоетизована і багата на наукові дослідження та відкриття».

Як відомо, на Вінниччині збереглись унікальні традиції випікання короваїв, паляниць та інших видів хліба.

27 грудня 2022 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак у Києві взяв участь у засіданні Президії Національної спілки краєзнавців України, на якому розглянуто низку питань діяльності спілки в 2022 році. Серед інших розглянуто питання про вступ у спілку нових членів. Від Вінниччини ними стали колишній вчитель Кожухівської ЗОШ I – III ступенів, автор краєзнавчих книг «Кожухів: події та долі», «Літинщинщина крізь роки та віки» Олександр Іванович Ткачук, авторки низки статей краєзнавчої тематики літинчанка Зінаїда Василівна Сидорук та мешканка с. Дяківці теперішнього Вінницького району Надія Іванівна Димкова.

31 грудня 2022 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України

Сергій Гальчак звернувся із традиційним новорічним вітанням до краєзнавців області:

«У новому році бажаю Вам, Вашим рідним і близьким міцного здоров'я, сімейного добробуту, творчої наснаги, всіляких гараздів і лише позитивних емоцій!

Бажаю благословення – нашим героям-захисникам неньки України! Добра, світла й тепла – кожній домівці! Радісних усмішок – нашим дітям! Щастя – кожній родині!

Примножуймо, збагачуймо, бережімо неповторну духовно-культурну спадщину українського народу, сповнуймо душу почуттям патріотизму, невтомно плекаймо національну свідомість!

Нехай обов'язково здійсниться найголовніше, чого ми всі чекаємо від нового року, – Перемоги!

Смерть ворогам!

Слава Україні!»

КНИГИ КРАЄЗНАВЦІВ ВІННИЧЧНИНИ, ВИДАНІ В 2022 РОЦІ

Балюк Ігор. Нагороди України. Ілюстрований довідник / Ігор Балюк. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. – 64 с.

У книзі представлено нагороди України. Описано 40 нагород, представлено понад 200 зображень орденів та медалей. Історія становлення та досягнення в роки незалежності України відображена у мистецтві по-праву найкращих дизайнерів, архітекторів геральдичних норм та медальєрів.

Видання розраховане на широке коло колекціонерів та любителів сучасної світової історії.

Боротьба українського народу за ідентичність та державність через призму століть (до 400-річчя Хотинської битви та 100-річчя національно-визвольного руху на теренах Поділля початку 20-х років ХХ століття) / Матеріали міжрегіональної історико-краєзнавчої конференції. 3 грудня 2021 р., м. Бар Вінницької області / Ред. колегія: С. Д. Гальчак (голова), В. П. Восколуп (секретар), Ю. А. Зінько, А. К. Лисий, Ю. Л. Маліновський, Ю. С. Степанчук, О. К. Струкевич. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2022. – 148 с.

Вацьо М. В. Українська народна пісня: традиції і сучасність: науково-методичний посібник / Михайло Вацьо. – Вінниця: ТВО-РИ, 2022.

На прикладі власних пісень доцент Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, заслужений працівник культури України Михайло Вацьо зібрав до посібника кращі твори, що складають основу діючого репертуару університетських творчих колективів – народного ансамблю пісні і танцю «Веснянка» та народного фольклорного гурту «Щедрик». Окрасою книги є яскраві світлини з концертних виступів цих колективів.

У передмові посібника майстерно висвітлено феномен та історію української народної пісні, досить вдало зацентовано про-

блеми розвитку пісенної спадщини – у поєднанні традицій та сучасності.

Веремій Анжела. Українська мова. Навчально-методичний посібник для вчителів української мови, учнів, абітурієнтів, студентів / Анжела Веремій. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2022. – 104 с.

У посібнику презентовано численні види робіт на уроках української мови: різні види диктантів, творчі завдання, цікавинки зі світу лінгвістики, орфоепічні вправи, граматичні й лексичні завдання (на краєзнавчій основі).

Книга розрахована на всіх, хто цікавиться вивченням рідної мови.

Відомі випускники. Вип. 2 / Упоряд. І. Я. Завальнюк. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. – 192 с.

У книзі зібрано біографії 110 осіб, які в різні роки здобували вищу освіту в стінах одного з найстаріших закладів Подільського краю – Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, якому нині виповнюється 110 років. Випускники своїм професіоналізмом, успіхами й досягненнями примножують славу авторитетному центру освіти й науки в місті над Бугом, перетворюють його ім'я на визнаний в Україні та Європі бренд.

Довідкове видання буде цікаве для тих, хто свого часу навчався у Вінницькому педуніверситеті, викладачів, студентів та всіх, хто цікавиться історією освітньої галузі України.

Гальчак Сергій. Захисники правди, свободи, демократії. Відомі журналісти – випускники Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського / Сергій Гальчак. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2022. – 84 с.

У виданні розповідається про відомих журналістів – випускників Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Для широкого кола читачів.

Гальчак С. Д., Реєнт О. П. (автори-упорядники). «Смерть дивилася в очі...». Спогади свідків Голодомору-геноциду 1932 – 1933 років. Вінницька область / Сергій Гальчак, Олександр Реєнт. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. – 108 с.

Книга складається з наукової статті авторів-упорядників, містить 155 спогадів очевидців людомору з усіх районів Вінниччини. Наведені ними факти переконливо доводять зумисний злочин, вчинений сталінським режимом проти українського народу.

Дорош Микола. Геродот. Ексампей. Реалії / Микола Дорош. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. – 248 с.

У книзі йдеться про затаємничену місцевість із загадковою скіфською назвою «Ексампей» (грецькою – «Священні шляхи»). До чого ж вели скіфів (сколотів) указані шляхи? Щонайперше, до святих місць, яким є найбільші висотні підвищення, величне ритуальне Аресове святилище, святе джерело із гіркою водою і символом Слави скіфів – бронзовою чашею, а також могили царів, а може й самого Аріанта...

У праці науково спростовуються деякі висяги ряду вітчизняних та зарубіжних дослідників, робиться спроба аргументовано довести реальність давніх подій на півночі нинішнього Хмельницького району мальовничої Вінниччини.

Книга розрахована на широке коло читачів.

Друкованого слова стоголося. Науково-краєзнавчий, художньо-публіцистичний альманах. Видання приурочене 20-річчю діяльності видавництва «Меркьюрі-Поділля» (м. Вінниця) / Ред. колегія: С. Д. Гальчак (голова), І. Б. Балюк (співголова), Ю. С. Степанчук (секретар), А. А. Веремій, М. Н. Дорош, А. К. Лисий, В. М. Паламарчук, М. М. Пашенко, Б. М. Пентюк, О. І. Роговий, І. М. Романюк, Ф. Х. Шевчук. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. – 244 с.; іл. – 4 с.

Альманах складається із тематичних розділів «Кузня одухотворення скарбів», «Життя – історії колиска» та «Слово – подих душі, пісня, зброя», містить фотосвітлини творців альманаху, відомості про них.

Для широкого кола читачів.

Завальнюк Костянтин, Рекрут Валерій. Отаман Іван Голуб: життя і чин / Костянтин Завальнюк, Валерій Рекрут. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. – 168 с.

У книзі висвітлюється життя та діяльність відомого повстанського отамана на Поділлі періоду 20-х років ХХ ст., уродженця Галичини Івана Остаповича Голуба (1892 – 1944?). Окрім цього, на основі нових архівних документів та матеріалів характеризується його кооперативна, видавнича та публіцистична діяльність у міжвоєнний період, а також участь у формуванні Українського Визвольного Війська в роки Другої світової війни.

Зінченко Арсен. Голодомор 1932 – 1933 рр. на Вінниччині: Скрижалі пам'яті / Арсен Зінченко. – Вінниця: ТВОРИ, 2022. – 180 с.; іл.

На основі спогадів очевидців, документального, ілюстрованого меморіалу та сучасних досліджень розкрито передумови, перебіг та наслідки Голодомору, пережитого населенням Вінниччини у 1932 – 1933 роках.

Для широкого кола читачів.

З любов'ю до малої батьківщини: діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України (2021 р.) (Записки з щоденника): Книга 6 / Автор-упорядник С. Д. Гальчак. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2022. – 156 с.; іл. – 12 с.

У книзі йдеться про діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, краєзнавців області в 2021 р.

Для широкого кола читачів.

З поглядом у минуле та сьогодення історії: до 60-річчя від дня народження науковця Івана Мироновича Романюка: біобібліографічний показник / Департамент гуманітарної політики Вінницької облдержадміністрації, управління культури та креативних індустрій, Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва, ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського; уклад. О. Ю. Антонюк; ред. С. В. Лавренюк; відп. за

вип. Л. Б. Сенік. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2022. – 180 с. – (Вчені нашого краю).

Біобібліографічний покажчик присвячений багаторічній діяльності Івана Мироновича Романюка – доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Видання розкриває науковий та творчий доробок ученого на ниві історичної науки.

Покажчик призначений для науковців, викладачів, аспірантів, учителів шкіл, краєзнавців, бібліотечних працівників, студентської молоді та всіх, хто цікавиться питаннями історії України, Поділля, Вінниччини, видатними діячами.

Історія міст і сіл Вінницької області (1932 – 2022 рр.): до 90-річчя утворення Вінницької області: бібліографічний покажчик / Департамент гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації, Вінницька ОУНБ; уклад. Н. В. Березюк, О. М. Зелена; ред. С. В. Лавренюк; відп. за вип. Л. Б. Сенік. – Вінниця, 2022. – 183 с.

Бібліографічний покажчик присвячений 90-річчю утворення Вінницької області. У виданні зібрані бібліографічні записи про область, райони, міста та села тощо. Це унікальні та безцінні книги про наш край.

Покажчик розрахований на науковців, краєзнавців, учителів, бібліотечних працівників, студентську та учнівську молодь, а також усіх, хто цікавиться історією нашого народу й хоче пізнати своє минуле.

Кирило Стеценко і Вінниччина: біобібліографічний покажчик до 140-річчя від дня народження українського композитора, педагога, громадського діяча / Вінницька ОУНБ; укладач О. І. Кізян; редактор С. В. Лавренюк; відповідальна за випуск Л. Б. Сенік. – Вінниця, 2022.

Біобібліографічний покажчик містить відомості про основні віхи життя та творчості К. Г. Стеценка – українського композитора, державного, громадського та культурного діяча, педагога. Описано також друковані документи та інтернет-ресурси про

перебування композитора з 1910 до 1917 рр. на теренах Вінниччини. До бібліографічних описів додано короткі анотації, які розкривають найцікавіші та найяскравіші епізоди з біографії та творчості митця.

Видання буде цікавим і корисним музикознавцям, викладачам музичних закладів, бібліотечним працівникам, краєзнавцям, а також усім шанувальникам українського музичного мистецтва.

Кліпайло Григорій. Нижчий Ольчедаїв / Григорій Кліпайло / Серія «Моя Вінниччина». – Вип. 76 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Василюк Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Давидовський Назарій, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Легун Юрій, Мудрак Олександр, Федоришен Олександр. – Вінниця: ТВОРИ, 2022. – 272 с.

Книга краєзнавця Григорія Кліпайла (Заїченка) присвячена історії та сучасному періоду життя мальовничого села Нижчий Ольчедаїв на наддністрянській Могилів-Подільщині. Від часів трипілля струменять витoki цього поселення. Автор аналізує складні та буремні події в житті односельців в XIX – XX століттях, замислюється над причинами нинішнього повільного згасання громадської активності селян, спричиненого глобальними новітніми суспільними зрушеннями. Збереження родової пам'яті особливо важливе для прийдешніх поколінь – така провідна думка книги.

Видання розраховане на широке коло читачів.

Козачун Леонід. Бабчинці – столиця мого серця / Леонід Козачун. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. – 184 с.

У краєзнавчій книзі Леоніда Козачуна описані історичні події, що відбувалися на теренах села Бабчинці Могилів-Подільського району та людські долі бабчинян-односельчан у різні періоди життя.

Книга адресована тим, хто не байдужий до історії свого села.

Кулівар Г. Ф. Озаринці – колиска мого дитинства / Григорій Кулівар / Серія «Моя Вінниччина» журналу «Вінницький край». Випуск 75. – Вінниця: ТВОРИ, 2022. – 356 с.

Автор книги, відомий журналіст, уродженець Озаринець Могилів-Подільського району, створює у своїй книзі хвилюючу, сповнену синівських почуттів панораму історії батьківського села – колиски свого дитинства. Захоплюючі, неймовірні події, дотичні до цього села, зафіксувало перо дослідника. Тут фігурують і славетний козацький полковник Остап Гоголь, і легендарний поляк-воїн «пан Володисєвський», і Симон Петлюра, який звертався до озаринчан з костельного муру в час боїв на Поділлі, і чесні працьовиті люди славного села різних часів, про трудові подвиги яких знала вся колишня велетенська радянська країна. Дізнаємось про історію Озаринецької фортеці, залишки якої ще й досі хвилюють уяву мандрівника, Куліварового яру, названого тому, що там озаринці краю варили (відливали) кулі для своїх мушкетів та чимало іншого.

В оповідь автор майстерно вмонтував і свої глибокі роздуми над долею Поділля і України в цілому, і сюжети із самого життя озаринчан, із світлин книги та вмонтованих у неї окремих портретних шкідців постає перед читачем славна минулим, сучасним та майбутнім озаринецька родина.

Мартинюк Тетяна, Богомольний Олександр. Автор невідомий... / Тетяна Мартинюк, Олександр Богомольний. – Вінниця: ТВОРИ, 2022. – 648 с.; іл.

*Краєзнавча книга Тетяни Мартинюк та Олександра Богомольного пропонує сучасний погляд на історію Могилева-Подільського, коротку хронологічну розвідку деяких віх історії цього населеного пункту та околиць, яка віалізується великою кількістю старих світлин, у яких здебільшого **автор невідомий**, а також поштових листівок, архівних документів. Відсканувавши QR-коди, розміщених на сторінках книги, читач може поринути в ту чи іншу епоху за переглядом спогадів, уривків кінохронік та фільмів, презентацій світлин та листівок. Чільне місце у книзі займає ґрунтовне дослідження подій часів Другої світової війни на тере-*

нах Приністров'я, зокрема в районі ДОТу 112, яке спростовує міфи, написані в радянській історіографії.

Матеріали XXXIV Вінницької Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції. 3 листопада 2022 р. / ред. кол.: Ю. А. Зінько (відп. редактор), С. Ю. Юзвак, В. О. Гребеньова (відп. секр.), К. І. Висоцька, А. В. Войнаровський, Б. М. Галайко, С. Д. Гальчак та ін. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2022. – 224 с.

Збірник матеріалів складається з тематичних розділів «До 90-х роковин Голодомору 1932 – 1933 рр.», «Давня, середньовічна та модерна історія Вінниччини», «Подільська земля в роки Першої світової війни та Української революції 1917 – 1921 рр.», «Поділля в радянський час», «Освіта та культура Вінниччини».

Для широкого кола читачів.

Мистецтво – це моє життя. Живопис Миколи Загороднього: Альбом. – Вінниця: Видавництво ІМІДЖ сервіс, 2022. – 40 с.; іл.

У виданні, приуроченому 660-річчю м. Хмільника, йдеться про творчий здобуток члена Національної спілки краєзнавців України, члена Національної спілки журналістів України, керівника аматорської кіностудії «Гіпаніс» при Хмільницькому районному Будинку культури, художника-аматора Миколи Андрійовича Загороднього.

Могилівщина в роки Другої світової війни / Матеріали запланованої на 15 березня 2022 р. Могилів-Подільської науково-краєзнавчої конференції / Ред. колегія: С. Д. Гальчак (голова), Ю. А. Зінько (співголова), В. В. Войтович (секретар), А. П. Соляр, Т. В. Флуд. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2022. – 186 с.

Збірник складається з тематичних розділів «Відсіч агресорові та перемога над ним – справа всенародна», «Кривавий терор окупантів. Голокост», «Безсмертні подвиги Героїв», «Нетлінна пам'ять».

Для широкого кола читачів.

Мороз Василь. Голяки. Роздуми над історією села Грушківці Калинівської ОТГ / Василь Мефодійович Мороз / Серія «Моя Він-

ниччина». – Вип. 74 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Василюк Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Давидовський Назарій, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Легун Юрій, Мудрак Олександр, Федоришен Олександр. – Вінниця: Видавництво ФОП Кушнір Ю. В., 2022. – 196 с.

Книга розповідає про мальвниче село Грушківці Калинівської ОТГ, його минувшину, сучасне, традиції. Викликають особливу цікавість авторські дослідження про старовину, пов'язані з нею грушківецькі місцини. Свого часу автор, як кваліфікований будівельник, довго працював у Монголії, де перебував у службовому відрядженні. Там він подружився з місцевими істориками, у яких багато дізнався про точні маршрути військ Чингісхана по Поділля, склав свою досить переконливу версію обставин та подій Синьоводської битви, про які не вибухають суперечки краєзнавців, істориків.

В книзі цікаве все: від авторських міркувань над топографією надбужанських сіл і околиць до обставин хрещення майбутнього класика літератури Степана Руданського, етнографічних записів.

На жаль, Василь Мефодійович Мороз не дочекався виходу своєї книги у світ через важку хворобу. Піклувалися цим уже його друзі та благодійники. Тож пам'ятником світлій людині, патріоту рідного краю нехай стане це видання.

Нагребецький А. Н. Ой, роде наш красний... Сімейна хроніка роду Славінських з Плебанівки (1722 – 2022 рр.) / Анатолій Нагребецький. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. – 128 с.

Чергова книга члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Анатолія Нагребецького – документальна розповідь про долю роду Славінських із Плебаніки, що на Шаргородщині, роду, що впродовж трьох століть залишає по собі добрий слід в історії села, рідного краю...

Пащенко М. М. Родинне струменить джерело / Михайло Пащенко. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2022. – 136 с.

Видання приурочене 85-річчю від дня народження Михайла Миколайовича Пащенка – відомого на Вінниччині дослідника рідного краю, талановитого майстра художнього слова.

Пентюк Борис. Степан Руданський: сторінки духовності / Борис Пентюк. – Вінниця: «Торговий дім «Альфа і Омега», 2022. – 200 с.

У праці приділено увагу важливій ролі священства в житті поета Степана Руданського, досліджено його подільський рід пращурів-священиків в чотирьох поколіннях, особливості навчання в духовних закладах Поділля, творчі здобутки на духовній ниві, вшанування пам'яті видатного земляка та виховні заходи у сьогоденні. Подані сімейні та архівні документи, спогади нащадків і земляків.

Книга розрахована на широке коло читачів, які цікавляться літературним надбанням свого народу, вивчають історію та краєзнавство Поділля, бажають укріпитися в духовному житті.

Плясовиця Юрій. «AVE VINNYTSIA!» (Вінниця благословенна!) / Юрій Плясовиця / Серія «Моя Вінниччина». – Вип. 81 (Книга II) / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Василюк Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Давидовський Назарій, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Легун Юрій, Мудрак Олександр, Федоришен Олександр. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. – 208 с.; іл. 32 с.

Книга – історичний роман про місто та його людей, де автор поєднав час, історію, простір, нариси про видатних вінничан та архітектуру міста Вінниці в єдиний літературний твір із великою кількістю ілюстрацій.

Рекрут Валерій. Нариси життя Гайсинщини. Книга III: Видатні постаті Гайсинщини у боротьбі за державність України. Том I: Ананій Волинець, Іван Миколайчук / В. П. Рекрут. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. – 456 с., іл.

У нарисах з історії Гайсинщини на основі широкої джерельної бази висвітлюється життєвий шлях видатних подолян Ананія Волинця та Івана Миколайчука. Аналізується їхня участь у національно-визвольній боротьбі за державність України в першій половині ХХ ст.

Видання розраховане на науковців, краєзнавців, викладачів, студентів та всіх, хто цікавиться історією українського народу.

Рекрут Валерій. Нариси життя Гайсинщини. Книга III: Видатні постаті Гайсинщини у боротьбі за державність України. Том II: Харитон Лебідь-Юрчик, Микола Литвицький, Яків Огородник / В. П. Рекрут. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. – 408 с., іл.

У нарисах з історії Гайсинщини на основі широкої джерельної бази висвітлюється життєвий шлях видатних подолян Харитона Лебідь-Юрчика, Миколи Литвицького та Якова Огородника. Аналізується їхня участь у національно-визвольній боротьбі за державність України в першій половині ХХ ст.

Видання розраховане на науковців, краєзнавців, викладачів, студентів та всіх, хто цікавиться історією українського народу.

Скорук Петро (автор-упорядник). Вінниця: Матриця відлуння / Петро Скорук / Книга-альбом. – Т. 1. – Вінниця: ТВОРИ, 2022. – 448 с.

Скорук Петро, Скорук Поліна (автори-упорядники). Вінниця: Спогади далекого / Петро Скорук, Поліна Скорук / Книга-альбом. – Т. 2. – Вінниця: ТВОРИ, 2022. – 450 с.

Скорук Петро (автор-упорядник). Вінниця: Грааль сили поезії / Петро Скорук / Книга-альбом. – Т. 3. – Вінниця: ТВОРИ, 2022. – 360 с.

Скорук Петро, Скорук Поліна (автори-упорядники). Вінниця: Намисто павутинь пам'яті / Петро Скорук, Поліна Скорук / Книга-альбом. – Т. 4. – Вінниця: ТВОРИ, 2022. – 615 с.

У чотирьохтомному виданні мовою текстів та фотосвітлин повідується про відомі та маловідомі сторінки історії Вінниці, її славетних особистостей.

Україна – дорожка за життя: відповідь нескореного народу / Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції, приуроченої 80-річчю утворення Української Повстанської Армії. 14 вересня 2022 р., м. Вінниця / Ред. колегія: С. Д. Гальчак (голова), Ю. С. Степанчук (співголова), К. В. Завальнюк (відповідальний секретар), А. К. Лисий, В. С. Прокопчук, А. М. Трембіцький, І. М. Романюк. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. – 108 с.

У матеріалах конференції йдеться про сторінки історії, діяльності та боротьби ОУН-УПА на теренах Подільського краю, славетних особистостей – героїв Українського національного Руху Опору.

Для широкого кола читачів.

Хмельовий Ю. Д., Остафійчук В. Г. Віхи історії захисників Вітчизни Вінниччини. Погребищенський район: Історико-біографічний нарис / Ю. Д. Хмельовий, В. Г. Остафійчук. – Вінниця, 2022. – 240 с.

Книга є науково-краєзнавчим дослідженням про зародження та розвиток правоохоронних органів, поринає читача у сиву давнину – часи існування легендарної Київської Русі, коли започатковувалися правоохоронні органи, у тому числі й на теренах сучасної Вінниччини, повідує про їхній розвиток і становлення в наступних століттях у складі Великого Князівства Литовського, Речі Посполитої, Російської імперії, в буремний період Української національної революції 1917 – 1921 рр., лихоліття Другої світової війни, впродовж існування Радянського Союзу, в умовах сучасної незалежної Української держави, яка восьмий рік мужньо відбиває зухвалий напад нацистсько-путінської Росії.

З великим інтересом сприймаються розповіді про героїзм членів зведеного загону співробітників управління внутрішніх справ Вінницької області під час ліквідації наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС, а також сторінки пам'яті полеглих в афганській війні.

Найбільший розділ присвячено історії Надроснянського краю – сучасної Погребищенської об'єднаної територіальної громади, в якому йдеться й про літописні сторінки минулого, і про світочів Поділля сучасності, і про духовність та народні традиції, розви-

ток культури та спорту в регіоні. Але особливої уваги заслуговують підрозділи «Майдан», «АТО», які повідують про участь погребіщан у буремних подіях Революції Гідності, про їхню мужність та героїзм, самопожертву у захисті Матері-України від теперішньої російської агресії, волонтерський рух, про увічнення пам'яті полеглих героїв, у тому числі правоохоронців.

Хмельницький край на мапі України / Матеріали наукової історико-краєзнавчої конференції, приуроченої 660-річчю м. Хмельника. 21 вересня 2022 р., м. Хмельник Вінницької області / Ред. колегія: С. Д. Гальчак (голова), Ю. С. Степанчук (співголова), М. Н. Дорош (відповідальний секретар) та ін. – Вінниця: Меркьюрі-Поділля, 2022. – 184 с.; іл.

Збірник містить матеріали наукової історико-краєзнавчої конференції, приуроченої 660-річчю м. Хмельника, яка відбулася 21 вересня 2022 року. Складається із тематичних розділів «Вітання», «Джерела та наукові дослідження історії 660-річного м. Хмельника, населених пунктів Хмельницького краю», «Синьоводська битва 1362 року – визначальна подія в історії Хмельницького краю», «Крізь призму віків: Хмельник, Хмельниччина в модерний час», «Відомі постаті краю».

Видання адресоване науковцям, краєзнавцям, учителям, учням, усім, хто цікавиться історією Подільського краю.

* * *

Крім того, у 2022 р. вийшли книги, датовані 2020-м, 2021-м роком:

Бухта Г. О., Іжевський В. В. Під покровом Шабельні / Галина Бухта, Володимир Іжевський / Серія «Моя Вінниччина». – Вип. 65 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Василюк Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Давидовський Назарій, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Легун Юрій, Мудрак Олександр, Федоришен Олександр. – Житомир: Видавничий дім «Бук-Друк», 2021. – 320 с.

Історичний нарис про село Шабельню на Іллінеччині – непроста розвідка в минуле, потуга осягнути наповнену великим трагізмом історію малого Присоб'я.

Шабельня виколисала цілий ряд видатних постатей, борців за волю та незалежність, серед яких урядовець УНР, журналіст Назар Гнатюк, полковник Війська Польського, композитор Віталій Іжевський та ще ціла плеяда гідних наслідування патріотів. Вони жили і будували це прекрасне мальовниче село, потерпали від тоталітарного режиму і репресій, зачаровувалися його красою у простоті образів та розмаїтті людських характерів.

Книга досягає своєї мети – відродити історію села, вписати забуті імена в літопис Шабельні для утвердження гідності її людей та збереження пам'яті для майбутніх поколінь.

Видання ілюстроване рідкісними світлинами, що, безумовно, привносить особливу його інформаційну цінність у збереженні та примноженні культурних пам'яток Правобережної України минулих століть.

Книга розрахована на широке коло читачів, істориків, краєзнавців, пересічного читача, та тих, хто цікавиться історією свого краю.

Каменюк М. Ф. Григорівка. Красуня, що народилася на морському дні / Михайло Каменюк / Серія «Моя Вінниччина». – Вип. 66 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Василюк Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Давидовський Назарій, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Легун Юрій, Мудрак Олександр, Федоришен Олександр. – Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2021. – 220 с.

Книга розповідає про історію села Григорівка Могилів-Подільського району, довколишні урочища якого сповнені прадавніх загадок. І не тільки це. Як і всі села Наддністрянщини, це село зазнало усіх «радощів» перебування в прикордонній зоні напередодні Другої світової війни, а після неї іншої «утіхи» – занесення у розряд так званих «неперспективних сіл». Разом з тим, воно завжди боролось, жило, творило, вірувало, сподівалося. І, співаючи слова гімну

України «Ще не вмерла...», григорівчани твердо переконані, що ще не вмерла Григорівка і не вмере.

Книгу написав професійний журналіст і письменник – дитина Григорівки, і це надає розповіді додаткового імпульсу.

Видання розраховане на різні категорії читачів.

Колесник Володимир. Бронниця – серце моє / Володимир Колесник / Серія «Моя Вінниччина» журналу «Вінницький край». – Вип. 50 / Редколегія серії: Івасюк Ігор (голова), Василюк Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Гальчак Сергій (науковий редактор), Дмитренко Жанна, Каменюк Михайло, Коляструп Ольга, Легун Юрій, Сенік Лариса, Мудрак Олександр, Редько Тетяна, Федоришен Олександр. – Вінниця: «ПРАТ Вінницька обласна друкарня», 2020. – 360 с.

Книга «Бронниця – серце моє» – це розповідь про історію наддністрянського села, одного з найкращих сіл Поділля. У ній переплелися краєзнавчі розвідки та спогади краєзнавців від рядових трудівників до аристократки-княгині про найважливіші періоди життя країни, хвилюючі рядки поезій поетів-земляків і цікаві біографії видатних людей, долі яких пов'язані з Бронницею і які служитимуть молоді справжнім надійним маяком для творення власного шляху заради кращого майбутнього України. Видання ілюстроване цінними фотографіями бронничан, світлинами автора.

Пам'ятки історії та культури Вінницької області / ред. кол.: Ю. А. Зінько (гол. ред.), С. М. Василюк (заст. гол. ред.), К. І. Вищоцька, С. О. Гусев, А. О. Калінчук (заст. гол. ред.), О. А. Коляструп, П. М. Кравченко, Ю. В. Легун, А. М. Подолинний, М. В. Потупчик, Л. П. Ящук. – Ч. 2: Оратівський – Ямпільський райони / автор. колектив: А. В. Войнаровський, С. Д. Гальчак, В. О. Гребенюва, С. О. Гусев, Л. М. Денисова, О. В. Зінько, Т. Р. Каросва, Н. Б. Козерацька, О. А. Коляструп, В. А. Косаківський, М. О. Кушнір, Ю. В. Легун, Д. М. Ленчук, М. Р. Мудраченко, І. І. Ніколіна, В. С. Рудь, С. В. Скоцик, В. А. Тучинський, Л. П. Ящук; упоряд.: Ю. А. Зінько, А. М. Подолинний. – Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк», 2021. – 472 с.; іл. 36 с.

У другій частині видання поданий матеріал про основні пам'ятки археології, історії, архітектури та містобудування, монументального мистецтва Оратівського, Піщанського, Погребищенського, Теплицького, Тиврівського, Томашпільського, Гростянецького, Тульчинського, Хмільницького, Чернівецького, Чечельницького, Шаргородського, Ямпільського районів та міст Ладжижина і Хмільника Вінницької області. Інформація організована по районах за абетковим принципом. Праця є складовою роботи над «Зводом пам'яток історії та культури України» у Вінницькій області.

Для науковців, освітян, краєзнавців, працівників у галузі туризму та культури, всіх, хто цікавиться історією Подільського краю.

Плясовиця Юрій. «AVE VINNYTSIA!» (Вінниця благословенна!) / Юрій Плясовиця / Серія «Моя Вінниччина». – Вип. 80 (Книга I) / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Василюк Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Давидовський Назарій, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Легун Юрій, Мудрак Олександр, Федоришен Олександр. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2021. – 268 с.; іл. 28 с.

Книга – історичний роман про місто та його людей, де автор поєднав час, історію, простір, нариси про видатних вінничан та архітектуру міста Вінниці в єдиний літературний твір із великою кількістю ілюстрацій.

Повх Леонід. Стара Прилука і Нова. Про села Стара і Нова Прилука Липовецького району Вінницької області. Літературний запис В. Вітковського / Леонід Повх / Серія «Моя Вінниччина». – Вип. 68 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Василюк Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Давидовський Назарій, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Легун Юрій, Мудрак Олександр, Федоришен

Олександр. – Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк», 2021. – 632 с.

Подільські села Стара і Нова Прилука Вінницького (донедавна – Липовецького) району люди заснували ще у сиву давнину, коли ще й Москви на карті не було – квакали на тому місці в болотах жаби, а прилуцькі селяни будували вже хати, орали і сіяли, вирощували хліб, годували ним Україну і Світ; лежать вони на древньому торговому шляху, що направляв з Поділля до Чорного моря валки возів з хлібом, медом і воском, а назад – з рідкісними заморськими товарами та безцінною сіллю.

Але не тільки цим відомі Стара і Нова Прилука, а й тим, що тут народився єдиний вінничанин – лауреат Нобелівської премії – Зельман Ваксман.

Прочитаєте – і дізнаєтеся більше про села, що годяться Росії не у «молодші сестри», а у прапрапрабабки!

Науково-красназавче видання

Гальчак Сергій Дмитрович,
автор-упорядник

**З любов'ю до малої батьківщини:
діяльність Вінницької обласної організації Національної
спілки краєзнавців України (2022 р.)
(Записки з щоденника)
Книга 7**

Комп'ютерний набір
О. С. Гальчака

Видавець: ПП Балюк І. Б.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2524 від 13.06.2006
Здано у виробництво 03.01.2023
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Ум. друк. арк. 10,75.
Друк офсетний. Наклад 100 прим. Зам. 3.
Друк ТОВ «Меркьюрі-Поділля»
Тел. / факс: (0432) 52-08-02